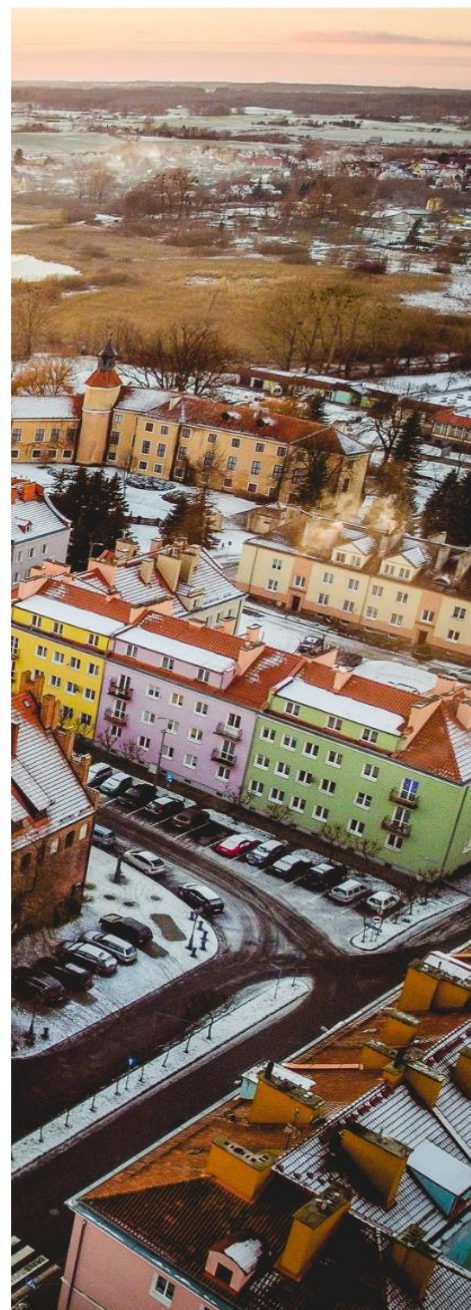
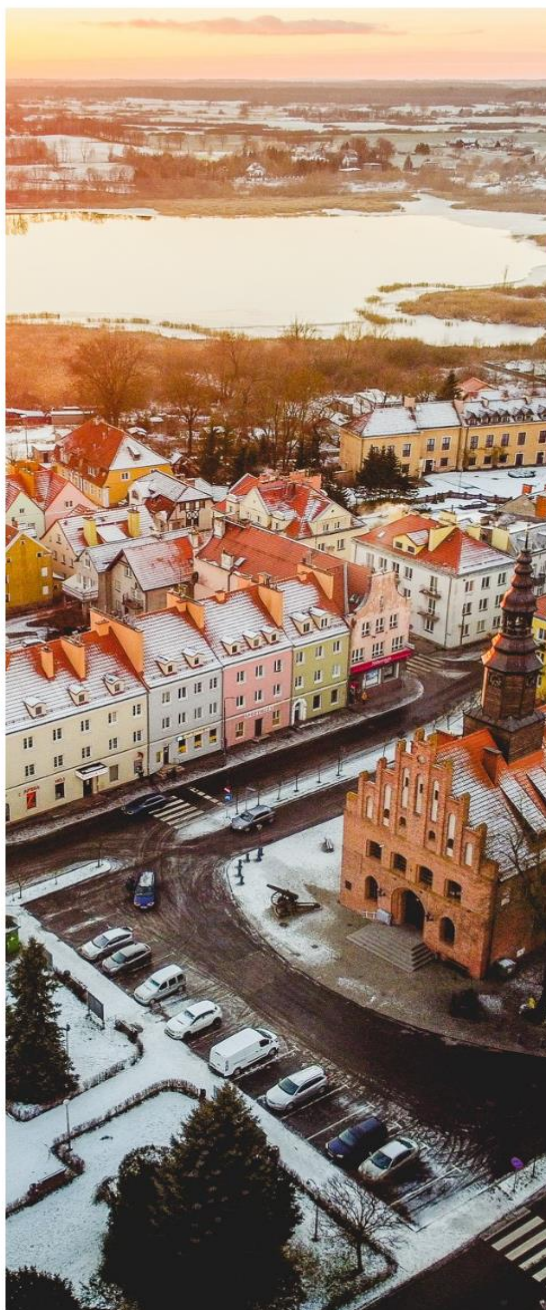

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁĘCZNYCH NA TERENIE GMINY MORĄG NA LATA 2021-2025

OŚRODEK
PSYCHOPROFILAKTYKI
"NOWA PERSPEKTYWA"

SPIS TREŚCI

I.	WPROWADZENIE.....	5
1.	METODOLOGIA OPRACOWYWANIA STRATEGII	7
2.	PODSTAWY PRAWNE	7
3.	SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	11
3.1.	DOKUMENTY EUROPEJSKIE	11
3.2.	DOKUMENTY KRAJOWE	13
3.3.	DOKUMENTY REGIONALNE.....	14
II.	CHARAKTERYSTYKA GMINY MORĄG.....	15
1.	POŁOŻENIE.....	15
2.	SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.....	16
3.	KAPITAŁ SPOŁECZNY I GOSPODARCZY	20
	SYTUACJA GOSPODARCZA I FINANSE PUBLICZNE	20
	RYNEK PRACY	24
	WYCHOWANIE I EDUKACJA	26
4.	GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA.....	30
5.	KULTURA, SPORT I REKREACJA.....	32
6.	OPIEKA ZDROWOTNA.....	37
7.	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	38
8.	POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	39
	WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I STOWARZYSZENIAMI	39
	POMOC SPOŁECZNA	42
	ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	50
III.	DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ.....	51
	WSPIERANIE RODZINY I SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ	51
	WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH.....	58
	ZDROWIE PSYCHICZNE	63
	PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH ORAZ UZALEŻNIEŃ BEHAWIORALNYCH	65
	PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE	76

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW	81
PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU.....	84
WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA	90
PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI	97
REWITALIZACJA SPOŁECZNA.....	99
ANALIZA SWOT	100
IV. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	104
MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	105
CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE.....	106
RAMY FINANSOWE STRATEGII	127
PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ.....	129
SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII.....	130
MONITORING I EWALUACJA	131
OCENA RYZYKA.....	132
V. WNIOSKI I PODSUMOWANIE	134
VI. BIBLIOGRAFIA.....	135
VII. SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL.....	136
1. SPIS RYSUNKÓW	136
2. SPIS TABEL.....	136
3. SPIS WYKRESÓW	138

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Wykaz skrótów:

UM – Urząd Miejski

MOPS – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

NGO – (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

POZ – Podstawowa Opieka Zdrowotna

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

PWD – Placówki Wsparcia Dziennego

GUS – Główny Urząd Statystyczny

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KBPN – Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ZI - Zespół Interdyscyplinarny

PP – Posterunek Policji

MDK – Morąski Dom Kultury

MBP – Miejska Biblioteka Publiczna

I. WPROWADZENIE

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX w. były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów ekonomii społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Morąg na lata 2021-2025² jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mających na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych. W celu zwiększenia skuteczności, konieczne jest systematyczne śledzenie zjawisk i problemów społecznych, które są przedmiotem Strategii.

Strategia będzie służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem

---

¹ Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.

² Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Morąg na lata 2021-2025” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

długofalowym, w działalności lokalnej polityki społecznej potrzebne jest strategiczne podejście. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowania jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy. Strategia stanowi zatem ważny instrument zarządzania, dzięki której możliwe jest rozpoznanie i wdrażanie przedsięwzięć o charakterze społecznym oraz integracja różnych środowisk lokalnych w ramach wspólnie zaplanowanych i skoordynowanych działań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Morąg na lata 2021-2025 zawiera kilka części składowych: charakterystykę Gminy, diagnozę sytuacji społecznej oraz część programową zawierającą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, system wdrażania, monitoring, ewaluację i zakładane rezultaty. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

- wspieranie rodziny,
- wsparcie osób niepełnosprawnych,
- zdrowie psychiczne,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integracja społeczna seniorów,
- promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- problem przestępczości,
- rewitalizacja społeczna.

Do każdego z tych obszarów wskazane zostały podstawowe informacje, działania interwencyjne i najważniejsze problemy wynikające z przeprowadzonej diagnozy.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Morąg na lata 2021-2025 jest wyrazem zintegrowanego planowania strategicznego, określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów i pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

społecznych. Pozwoli to na zapewnienie mieszkańcom Gminy dogodnych warunków do rozwoju i przyczyni się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa społecznego.

1. METODOLOGIA OPRACOWYWANIA STRATEGII

Obowiązek opracowania Strategii dla gminy i powiatu nakłada ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej³. Wskazuje ona podstawowe elementy Strategii, nie określając szczegółowych zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu. Ostateczną decyzję w tej sprawie pozostawiono samorządom.

W procesie opracowywania Strategii dla Gminy Morąg zastosowano podejście partycypacyjno-eksperckie. Zastosowanie podejścia partycypacyjnego wynika z wymagań stawianych przed samorządami oraz z dostrzegalnej przez przedstawicieli władzy samorządowej potrzeby, aby jak najpełniej angażować przedstawicieli lokalnych społeczności w podejmowanie decyzji.

Partycypacja społeczna, czyli uspołecznienie procesów decyzyjnych poprzez zwiększenie zaangażowania i roli obywateli, to efekt wdrażania konstytucyjnej zasady subsydiarności. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie dla budowania współpracy i zapewnienia warunków udziału w życiu publicznym obywateli, najczęściej zrzeszonych w nieformalnych grupach społecznych lub działających w ramach organizacji pozarządowych.

2. PODSTAWY PRAWNE

Opracowanie całościowej, spójnej i wieloletniej koncepcji rozwiązywania problemów społecznych danej gminy lub powiatu, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Podstawą juretryczną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2020 roku, poz. 920) oraz ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 713), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, który w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876), stanowi, iż do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy *opracowanie i realizacja Gminnej*

---

³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876).

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – dla gminy, natomiast dla powiatu opracowanie i realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami⁴.

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa. Wśród najistotniejszych ustaw kompetencyjnych, nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki, należy wyszczególnić m.in.:

1. Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 2009 r. poz. 946),
2. ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1575 z późn. zm.),
3. ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 256 z późn. zm.),
4. ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE WSPARCIA RODZINY I DZIECKA

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821),
2. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2407),
3. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),
4. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1348),

---

⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876).

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

5. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 111),
6. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 808 z późn. zm.),
7. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OCHRONY ZDROWIA ORAZ PRZECIWDZIAŁANIU UZALEŻNIENIOM

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2020 r. poz. 1492),
2. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 322),
3. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 295 z późn. zm.),
4. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OŚWIATY, ZATRUDNIENIA ORAZ WSPARCIA SOCJALNEGO

1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 426 z późn. zm.),
2. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1409 z późn. zm.),
3. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1327),
4. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 176),

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

5. ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2085),
6. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia mieszkalnych na wynajem mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 508),
7. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2133),
8. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 611),
9. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 266 z późn. zm.),
10. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 53 z późn. zm.),
11. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1398 z późn. zm.),
12. uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019–2023,
13. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2018 r. poz. 1061).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE ASPEKTY FINANSOWE

1. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 23 z późn. zm.),
2. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 284 z późn. zm.),
3. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2020 r. poz. 568 z późn. zm.).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE POBYT CUDZOZIEMCÓW NA TERENIE KRAJU

1. Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 35),
2. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1472),
3. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2020 r. poz. 322 z późn. zm.).

3. SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, Kraju, na poziomie Regionalnym oraz Lokalnym. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

3.1. DOKUMENTY EUROPEJSKIE

„Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” jest kluczowym dokumentem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej. Strategia ta obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich:

- „Unia innowacji” – projekt na rzecz poprawy warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy;
- „Młodzież w drodze” – projekt na rzecz poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy;
- „Europejska agenda cyfrowa” – projekt na rzecz upowszechnienia szybkiego Internetu i umożliwienia gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego;
- „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” – projekt na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej;
- „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” – projekt na rzecz poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencji na rynkach światowych;
- „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” – projekt na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, między innymi dzięki mobilności siły roboczej;
- „Europejski program walki z ubóstwem” – projekt na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa⁵.

---

⁵ Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

3.2. DOKUMENTY KRAJOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Morąg na lata 2021-2025 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- **Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju**, która ukazuje główne tendencje, wyzwania i schematy rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania państwa, a jej głównym celem jest poprawa jakości życia Polaków. Według Długookresowej Strategii Rozwój Polski powinien odbywać się w trzech strategicznych obszarach w sposób równoczesny: w obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, w obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski oraz w obszarze efektywności i sprawności państwa.
- **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030**, która jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Polityka regionalna w perspektywie do 2030 r. kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych terytoriów, a w szczególności wspomaga rozwój tych obszarów, które nie mogą w pełni rozwinąć swojego potencjału rozwojowego lub utraciły funkcje społeczno-gospodarcze. KSRR proponuje rozwiązania służące operacjonalizacji celów polityki regionalnej, a wraz z usprawnieniem mechanizmów i narzędzi koordynacji interwencji publicznej, szczególną wagę w systemie realizacji poświęca projektom strategicznym.
- **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**, której celem jest *rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia*⁶. W Strategii wyznaczono 5 celów szczegółowych:
  1. Wzrost zatrudnienia.
  2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych.

---

⁶ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
  4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej.
  5. Podniesienie kwalifikacji i kompetencji obywateli.
- **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030** stanowi kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Realizacja celu odbywa się w 3 obszarach:
    1. Współdziałanie – społeczeństwo obywatelskie,
    2. Kultura – tożsamość i postawy obywatelskie,
    3. Kreatywność – potencjał kulturowy i kreatywny.
  - **Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020** uwzględnia długofalowe wyzwania związane z globalizacją, rozwojem ekonomicznym, jakością polityk publicznych, zjawiskami demograficznymi, czy inwestycjami w kapitał ludzki. Program obejmuje pięć następujących osi priorytetowych:
    - I. Osoby młode na rynku pracy, II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, III. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju, IV. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa oraz V. Pomoc Techniczna.

3.3. DOKUMENTY REGIONALNE

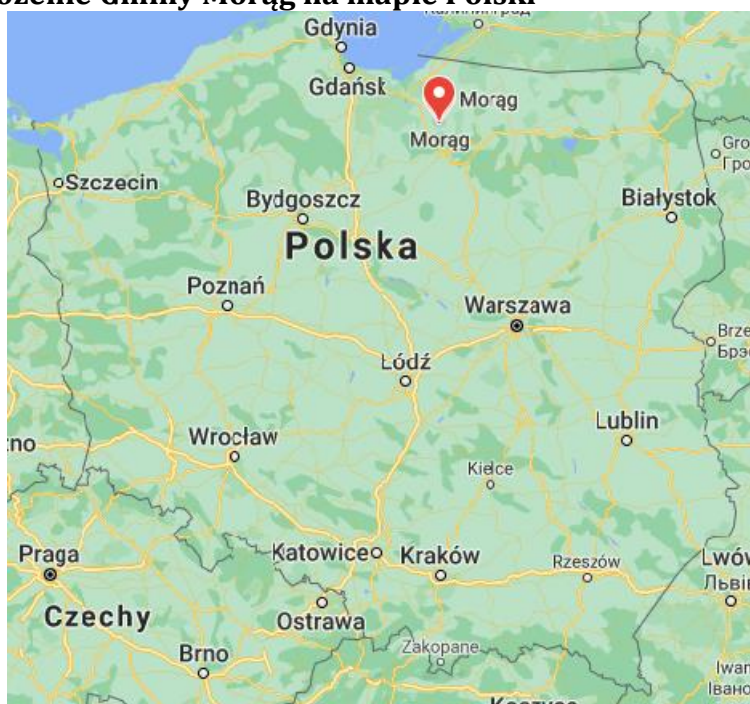
Na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami strategicznymi dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg jest: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2030 wraz z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2021-2027.

II. CHARAKTERYSTYKA GMINY MORĄG

1. POŁOŻENIE

Gmina Morąg to gmina miejsko-wiejska zlokalizowana w północnej części Polski, w zachodnim obszarze województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie ostródzkim. Sąsiaduje ona z następującymi gminami: Godkowo, Łukta, Małydyty, Miłakowo, Miłomłyn, Pasłęk oraz Świątki. Jej siedzibą jest miasto Morąg.

Rysunek 1. Położenie Gminy Morąg na mapie Polski

Źródło: <https://www.google.com/maps/>

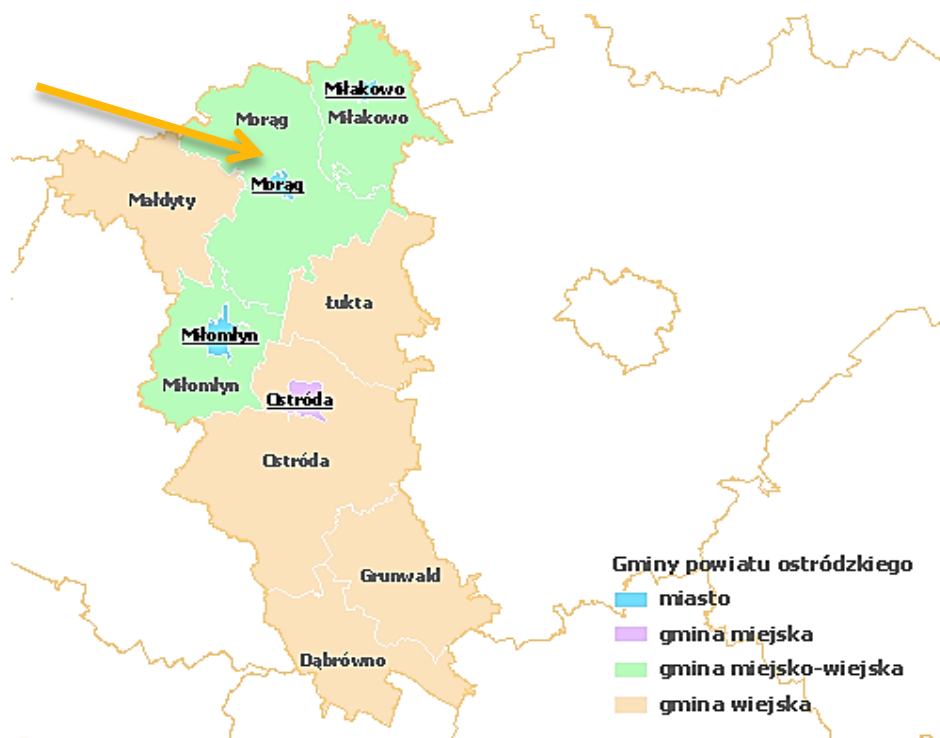
Gmina Morąg zlokalizowana jest około 26 km od Ostródy, 46 km od Olsztyna oraz ok. 275 km od Warszawy. Posiada dogodne połączenia komunikacyjne, ponieważ znajduje się 10 km od drogi szybkiego ruchu E7 (Gdańsk-Warszawa-Chyżne), a ponadto na jej terenie krzyżują się drogi wojewódzkie o nr 519, 527 oraz 528.

Administracyjnie Gmina składa się z Miasta Morąg oraz terenów wiejskich obejmujących 29 sołectw: Antoniewo, Rolnowo, Nowy Dwór, Chojnik, Kalnik, Królewo, Strużyna, Żółta, Markowo, Jurki, Niebrzydowo Wielkie, Gulbity, Łączno, Maliniak, Bogaczewo, Słonecznik, Bożęcín, Bramka, Ruś, Żabi Róg, Gubity, Kretowiny, Tątlawki, Wilnowo, Jędrychówko, Kruszewnia, Raj, Zawroty oraz Wenecja.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Niniejsza jednostka administracyjna obejmuje powierzchnię 310, 55 km², co stanowi 17,6% powierzchni powiatu ostródzkiego. Według danych z 2002 roku 53% powierzchni zajmują użytki rolne, natomiast 25% - użytki leśne. Poniżej przedstawione zostało położenie Gminy na mapie powiatu ostródzkiego.

Rysunek 2. Położenie Gminy Morąg na tle powiatu ostródzkiego

Źródło: <https://www.wikipedia.org/>

2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwi wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

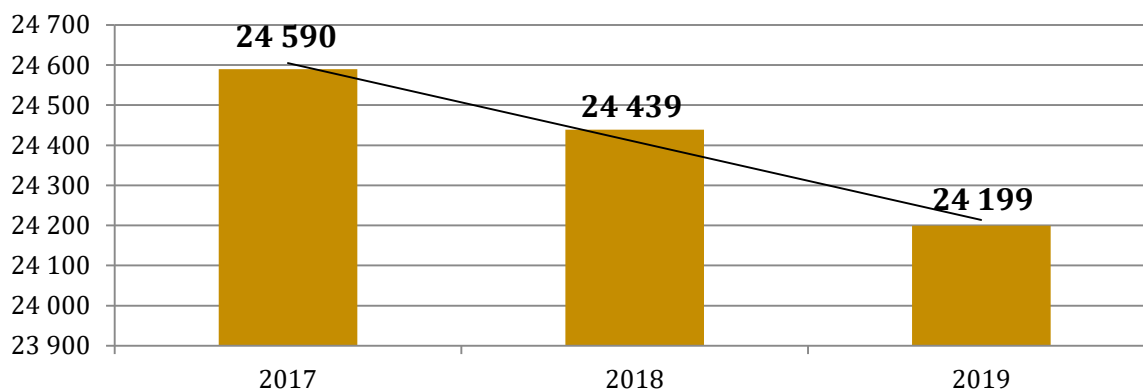
Gminę Morąg zamieszkuje 24 199 osób (stan na 31.12.2019 roku), z czego 13 701 stanowią mieszkańcy miasta, a 10 498 osób zamieszkuje tereny wiejskie. W stosunku do roku 2017, dostrzegalny jest trend spadkowy dotyczący liczby mieszkańców, jednak

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

owa wartość spadkowa kształtuje się na poziomie zaledwie 2%. Liczba mieszkańców Gminy na przestrzeni lat 2017-2019 została przedstawiona na wykresie nr 1.

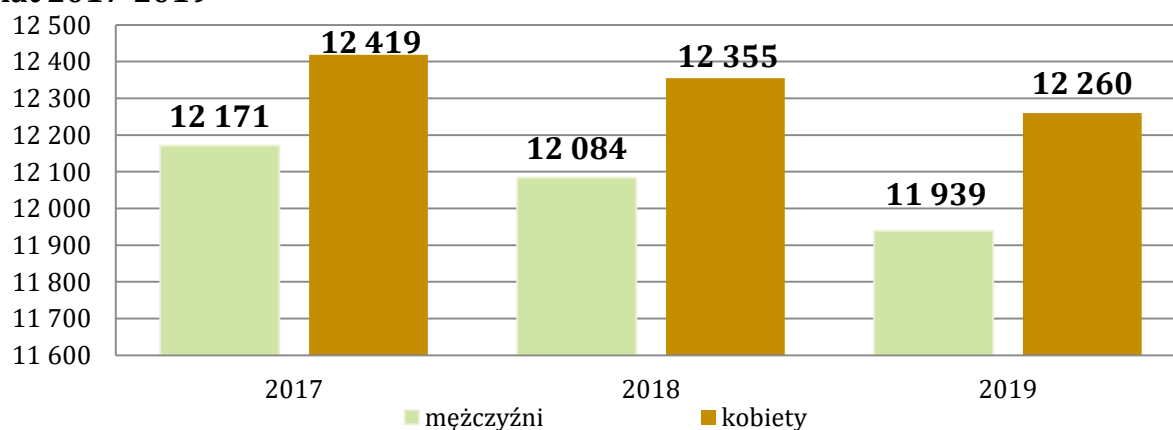
Wykres 1. Liczba mieszkańców Gminy Morąg w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba mężczyzn zamieszkujących Gminę Morąg jest nieco mniejsza niż liczba kobiet, które stanowią 51% ogólnej liczby ludności (12 260 kobiet), natomiast mężczyźni 49% (11 939 mężczyzn). Współczynnik feminizacji w Gminie wynosi 103, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypadają 103 kobiety.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Gminę Morąg na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

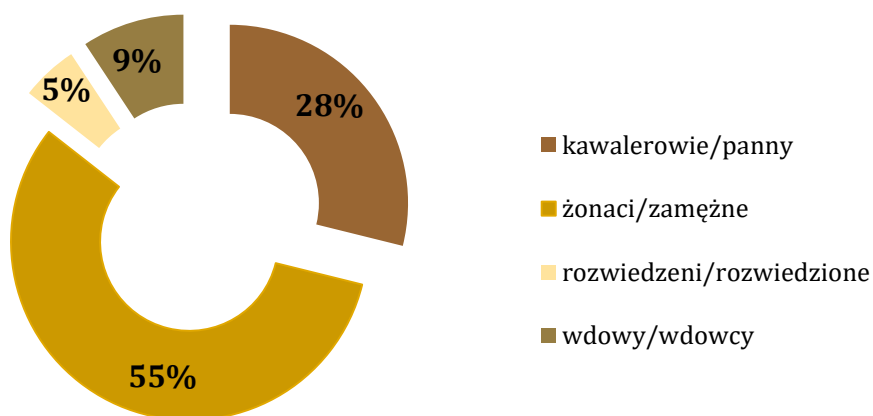
Mieszkańcy Gminy Morąg zawarli w 2019 roku 83 małżeństwa. Oznacza to, że na 1000 mieszkańców zostały zawarte 3,4 małżeństwa, co stanowi mniejszą wartość od występującej na terenie całej Polski, gdzie w omawianym roku wynosiła 4,8. W stosunku do 2017 roku możemy zauważyć spadek liczby zawieranych małżeństw na 1000 ludności.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Stan cywilny mieszkańców Gminy według danych znajdujących się w Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 roku przedstawia się następująco:

- 28% mieszkańców jest stanu wolnego,
- 55% mieszkańców żyje w małżeństwie,
- 5% mieszkańców jest po rozwodzie,
- 9% to wdowy/wdowcy.

Wykres 3. Stan cywilny mieszkańców Gminy Morąg według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

Należy zaznaczyć, iż powyższe dane nie odzwierciedlają obecnego stanu cywilnego mieszkańców Gminy, gdyż ostatnie oficjalne dane pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku.

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów jest w Gminie Morąg ujemny i wynosi -44 (stan na koniec 2019 roku), co odpowiada przyrostowi naturalnemu -1,81 na 1000 mieszkańców. Jest to mniejsza wartość w porównaniu do wartości w całej Polsce, gdzie wynosi -0,9. Na przestrzeni lat 2017-2019 przyrost naturalny w Gminie Morąg przyjmował wartości ujemne. Najmniejszy odnotowany został w 2019 roku kiedy wynosił -44, natomiast największy w 2018 roku, kiedy wynosił -12.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Tabela 1. Przyrost naturalny w Gminie Morąg na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
urodzenia żywe	251	270	241
zgony	267	282	285
przyrost naturalny	-16	-12	-44

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w Gminie Morąg według ekonomicznych grup wieku w roku 2019 przedstawia się następująco:

- 19,4% mieszkańców jest w wieku przedprodukcyjnym – do 14 roku życia;
- 59,9% mieszkańców Gminy jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 15-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 15-64;
- 20,7% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym – dla kobiet jest to 60 lat i więcej, a dla mężczyzn 65 lat i więcej.

Poniższa tabela przedstawia ekonomiczne grupy wieku w Gminie. Na przestrzeni lat 2017-2019 dostrzegalny jest stopniowy wzrost udziału osób w wieku przedprodukcyjnym oraz poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Z kolei odsetek osób w wieku produkcyjnym ulega spadkowi.

Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2017-2019 (w procentach)

wyszczególnienie	2017	2018	2019
wiek przedprodukcyjny	19,2	19,3	19,4
wiek produkcyjny	61,7	60,9	59,9
wiek poprodukcyjny	19,1	19,9	20,7

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych. W 2019 roku zarejestrowano 290 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 425 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych było ujemne i wynosiło -135. W tym samym roku odnotowano także 7 zameldowań z zagranicy oraz 66 wymeldowań za granicę, co daje saldo migracji zagranicznych wynoszące -59. Na przestrzeni analizowanych lat saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych było zawsze ujemne.

Tabela 3. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w Gminie Morąg w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
saldo migracji wewnętrznych	-95	-124	-135
saldo migracji zagranicznych	-48	-49	-59

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

3. KAPITAŁ SPOŁECZNY I GOSPODARCZY

SYTUACJA GOSPODARCZA I FINANSE PUBLICZNE

Gmina Morąg jest gminą przemysłowo-rolniczą, o dużym potencjale turystycznym. Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W Gminie na koniec 2019 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 2 002 podmioty gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – było ich 1 420. Podobnie sytuacja wyglądała w 2018 roku kiedy to osób fizycznych prowadzących własną działalność było 1 357, natomiast wszystkich podmiotów prowadzących działalność – 1 928. Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w Gminie Morąg ulegała wzrostowi.

Strukturę działalności gospodarczej prowadzonej na terenie Gminy zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym, prezentuje tabela nr 4.

Tabela 4. Struktura działalności gospodarczej według sektorów na terenie Gminy Morąg w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
Podmioty gospodarki narodowej			
Ogółem	1 897	1 928	2 002
Sektor publiczny			
Ogółem	69	69	69
Sektor prywatny			
Ogółem	1 827	1 857	1 932
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1 311	1 357	1 420

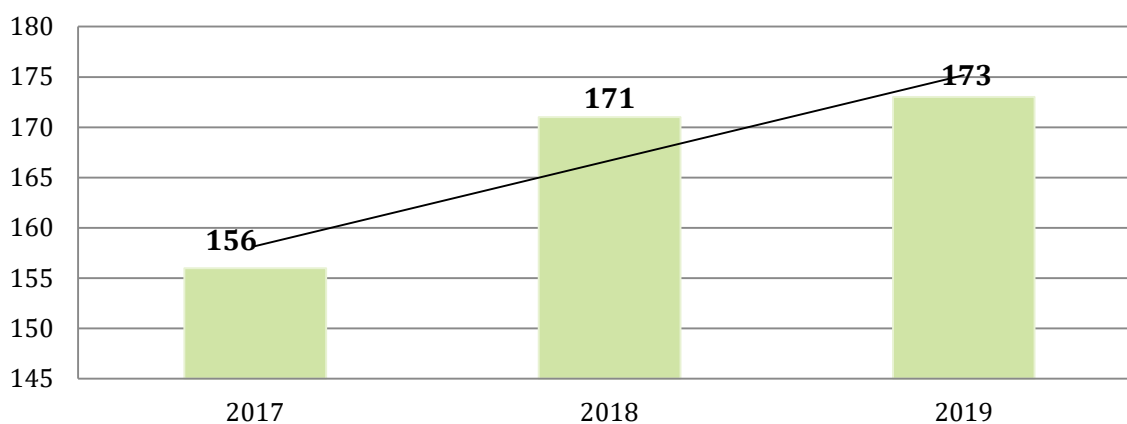
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Spółki handlowe	105	87	92
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	17	14	13
Spółdzielnie	11	8	8
Fundacje	6	5	4
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	80	81	78

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2019 roku zarejestrowane zostały 173 podmioty gospodarki narodowej. W stosunku do 2018 roku oznacza to wzrost o 3 podmioty, a w porównaniu do roku 2017 o 17. Dane w tym zakresie na przestrzeni lat 2017-2019 zostały przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa ilość podmiotów gospodarczych działających w Gminie Morąg według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników - jest ich 1 924 (stan na koniec 2019 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest w Gminie 61. Działalność prowadzi także 15 średnich przedsiębiorstw zatrudniających 50-249 pracowników oraz 2 duże przedsiębiorstwa zatrudniające 250-999 pracowników.

Rysunek 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie Gminy Morąg według klas wielkości (stan na koniec 2019 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Dochodami Gminy są w szczególności:

- dochody własne (w rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych),
- subwencja ogólna;
- dotacje celowe z budżetu państwa.

Dochodami Gminy mogą być również:

- środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi;
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej;
- inne środki określone w odrębnych przepisach.

Wydatki Gminy przeznaczone są na realizację zadań określonych w przepisach, a w szczególności na:

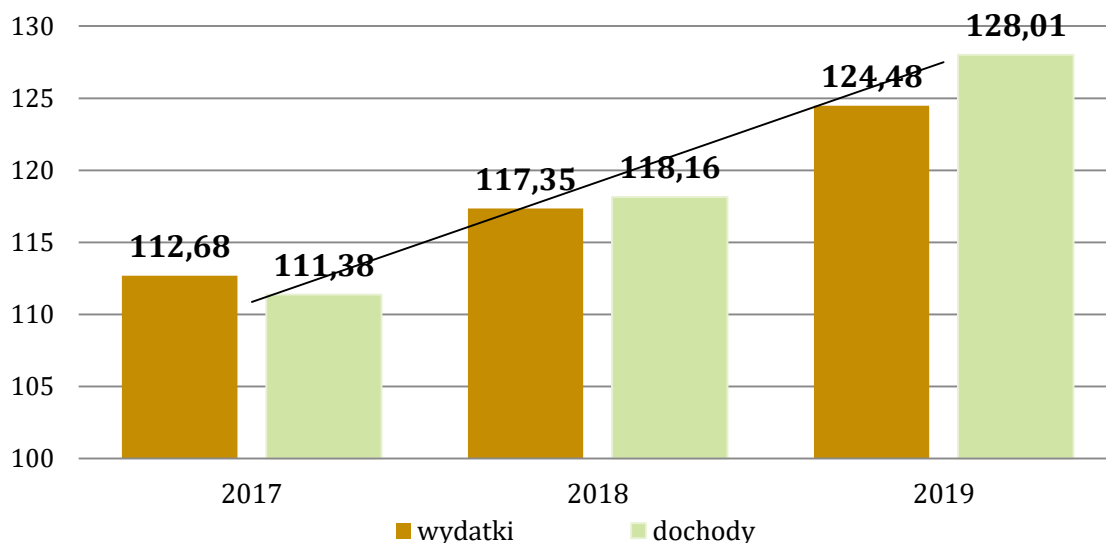
- zadania własne jednostek samorządu terytorialnego;
- zadania z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone ustawami jednostkom samorządu terytorialnego;
- zadania przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji w drodze umowy lub porozumienia;

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

- zadania realizowane wspólnie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego;
- pomoc rzeczową lub finansową dla innych jednostek samorządu terytorialnego, określoną odrębną uchwałą przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego;
- programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3.

Struktura dochodów Gminy na przestrzeni lat 2017-2019 wykazuje tendencję wzrostową - od 2017 roku nastąpił wzrost zarówno dochodów jak i wydatków Gminy. Jednocześnie możemy zauważyć, że jej dochody na przestrzeni ostatnich lat przewyższały wydatki, wyjątek stanowi 2017 rok, kiedy to wydatki Gminy Morąg osiągnęły większą wartość niż dochody.

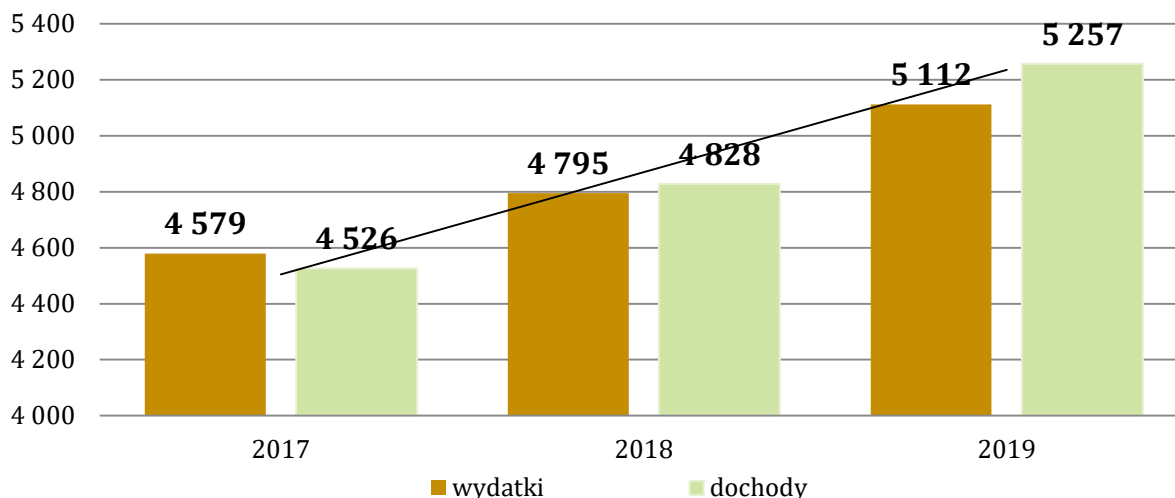
Wykres 5. Dochody i wydatki Gminy ogółem w latach 2017-2019 (w milionach złotych)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Dochody Gminy w 2019 roku, w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 5 257 złotych. Wydatki Gminy w przedmiotowym roku, kształtowały się na niewiele niższym poziomie – 5 112 złotych. Na przestrzeni lat 2017-2019 nastąpił wzrost zarówno dochodów, jak i wydatków Gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Wykres 6. Dochody i wydatki Gminy na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

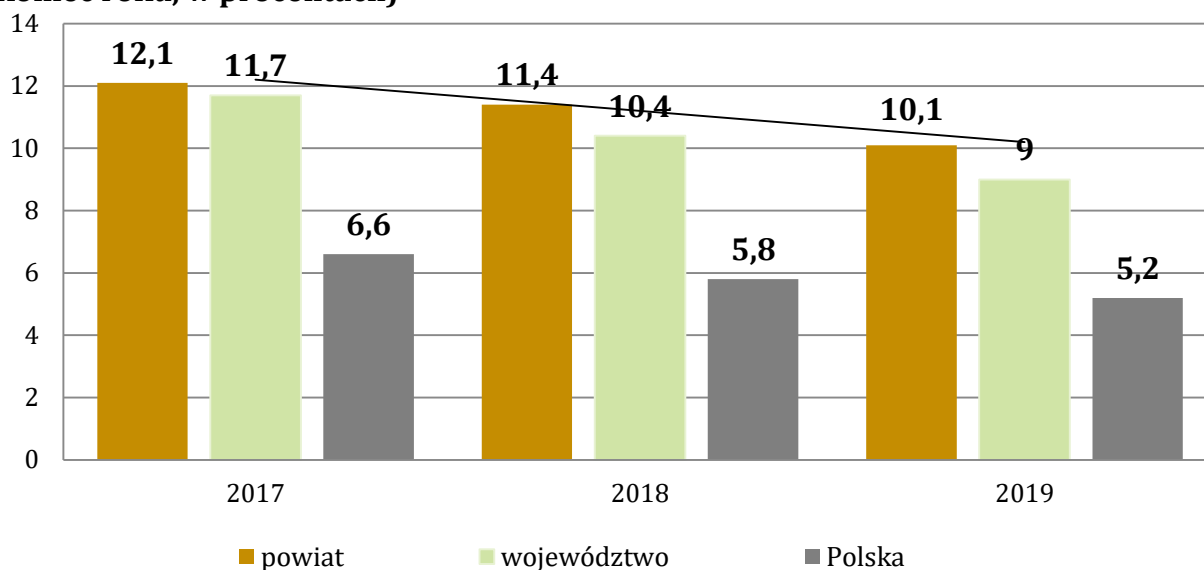
RYNEK PRACY

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie ostródzkim. W 2019 roku wynosiła ona 10,1%, a więc była wyższa niż stopa bezrobocia rejestrowana w województwie warmińsko-mazurskim oraz znacznie wyższa w porównaniu do całej Polski. Od 2017 roku stopa bezrobocia w powiecie ostródzkim uległa zmniejszeniu, podobnie jak ma to miejsce w województwie oraz w całym kraju. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje wykres nr 7.

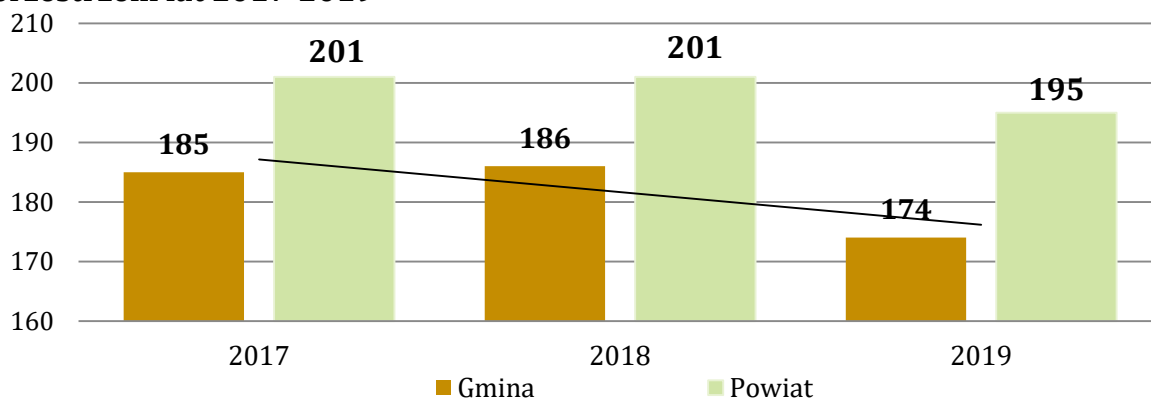
Wykres 7. Stopa bezrobocia w powiecie ostródzkim na przestrzeni lat 2017-2019 w porównaniu do województwa warmińsko-mazurskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego z 2019 roku, w Gminie Morąg na 1000 mieszkańców pracowało 174 osoby⁷. Wszystkich pracujących w przedmiotowym roku było 4 217. Analizując tą kwestię z podziałem na płeć możemy zauważyć, że odsetek pracujących kobiet jest większy od odsetka mężczyzn o 10 pp. Kobiety stanowiły bowiem 55% wszystkich pracujących (2 310 osób), natomiast mężczyźni 45% (1 907 osób).

Wykres 8. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w Gminie Morąg na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

⁷ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

WYCHOWANIE I EDUKACJA

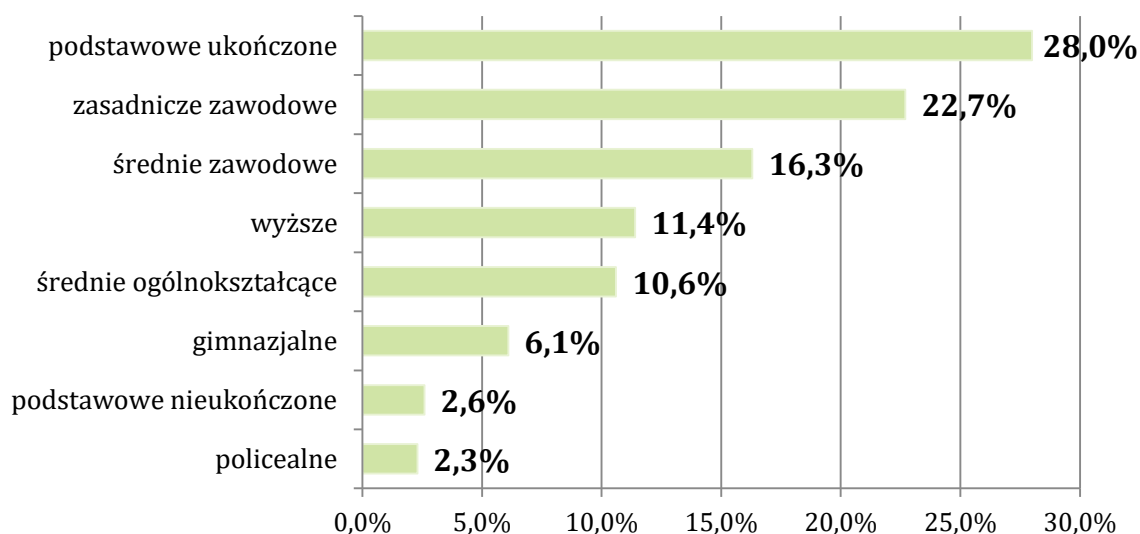
Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku struktura wykształcenia mieszkańców Gminy Morąg przedstawia się następująco:

- 11,4% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- 2,3% wykształcenie policealne,
- 10,6% średnie ogólnokształcące,
- 16,3% średnie zawodowe,
- 22,7% zasadnicze zawodowe,
- 6,1% gimnazjalne,
- 28% podstawowe ukończone,
- 2,6% zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa warmińsko-mazurskiego, mieszkańcy Gminy Morąg mają niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Gminie największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (29,3%) oraz zasadnicze zawodowe (15,9%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (29,8%) oraz podstawowe ukończone (26,6%).

Warto zwrócić uwagę na fakt, iż niniejsze dane nie odzwierciedlają aktualnego poziomu wykształcenia mieszkańców – należy przyjąć, że obecnie osób z wykształceniem wyższym jest więcej – tak jak ma to miejsce w całej Polsce.

Wykres 9. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy według danych Narodowego Spisu Powszechnego

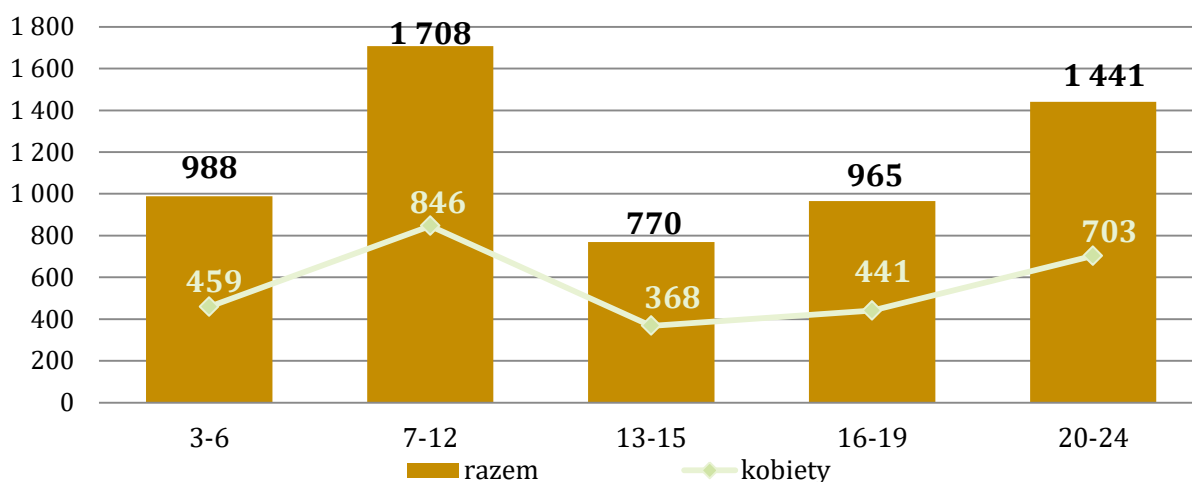

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2019 roku było 5 872 mieszkańców charakteryzowanej jednostki terytorialnej. Rozpatrując kwestię ludności Gminy Morąg z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe możemy zauważyć, że najwięcej osób miało w przedmiotowym roku 7-12 lat (1 708 osób). Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się osoby mające 20-24 lata (1 441 osób), natomiast na trzecim mające 3-6 lat (988 osób). Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku prezentuje poniższy wykres.

Wykres 10. Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na terenie Gminy Morąg funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Szkoła Podstawowa Nr 1 w Morągu im. Jana Pawła II,
- Szkoła Podstawowa Nr 2 w Morągu im. Władysława Reymonta,
- Szkoła Podstawowa Nr 3 w Morągu im. Jana Brzechwy,
- Szkoła Podstawowa Nr 4 w Morągu im. Stefana Żeromskiego,
- Szkoła Podstawowa w Łącznie im. rtm. Witolda Pileckiego,
- Szkoła Podstawowa w Słoneczniku im. Heleny Ponieważ,
- Szkoła Podstawowa w Żabim Rogu im. Ireny Kwinto z filią w Bramce,
- Przedszkole Nr 1 „Jedyneczka” w Morągu,
- Przedszkole Nr 2 w Morągu,
- Przedszkole Nr 6 „Pod Zielonym Parasolem” w Morągu,

W zasobach infrastruktury społecznej Gminy znajduje się także jeden Żłobek Miejski w Morągu.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Natomiast do niepublicznych placówek oświatowych prowadzących działalność na terenie gminy miejsko-wiejskiej Morąg należy:

- Niepubliczna Szkoła Podstawowa z Oddziałem Przedszkolnym w Jurkach,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa z Oddziałami Przedszkolnymi w Kalniku,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa z Oddziałami Przedszkolnymi w Bogaczewie.

W poniższej tabeli przedstawione zostały wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów ze Szkół Podstawowych z Gminy Morąg, w porównaniu do wyników uczniów z całego powiatu ostródzkiego i województwa warmińsko-mazurskiego. Przedstawione dane pokazują, iż najlepsze wyniki z języka polskiego otrzymali ósmoklasiści z SP w Żabim Rogu (70%), z SP im. Jana Brzechwy w Morągu (63%) z SP im. Jana Pawła II w Morągu (60%) oraz z SP w Łącznie (59%). Jednocześnie wszystkie wymienione placówki osiągnęły wyższe średnie wyniki z niniejszej części egzaminacyjnej w porównaniu do uczniów z powiatu ostródzkiego oraz województwa warmińsko-mazurskiego. W przypadku części egzaminacyjnej z matematyki najwyższy wynik osiągnęli uczniowie z SP im. Jana Brzechwy w Morągu (54%) oraz z SP w Żabim Rogu (51%), które jednocześnie były znacznie wyższe od rezultatów uzyskanych przez uczniów z powiatu oraz województwa. W przypadku egzaminu z języka angielskiego najlepiej wypadli absolwenci SP im. Jana Brzechwy w Morągu (58%), SP im. Jana Pawła II w Morągu (57%) oraz z SP w Żabim Rogu (51%). Natomiast najłabsze wyniki z wszystkich przedmiotów otrzymali ósmoklasiści uczęszczający do Niepublicznej Szkoły Podstawowej w Kalniku.

Tabela 5. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku uczniów z terenu Gminy Morąg, powiatu ostródzkiego i województwa warmińsko-mazurskiego

Wyszczególnienie	Język polski	Matematyka	Język angielski
Szkoła Podstawowa Nr 4 im. Stefana Żeromskiego w Morągu	55%	42%	49%
Szkoła Podstawowa im. Heleny Ponieważ w Słoneczniku	56%	35%	30%
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Jurkach	54%	35%	44%
Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Władysława Reymonta w Morągu	52%	31%	39%

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Szkoła Podstawowa im. Ireny Kwinto w Żabim Rogu	70%	51%	51%
Szkoła Podstawowa im. rtm. Witolda Pileckiego w Łącznie	59%	44%	56%
Szkoła Podstawowa Nr 3 im. Jana Brzechwy w Morągu	63%	54%	58%
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Kalniku	45%	23%	28%
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Bogaczewie	54%	37%	36%
Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Jana Pawła II w Morągu	60%	43%	57%
powiat ostródzki	56%	42%	49%
województwo warmińsko-mazurskie	55%	42%	50%

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży

Finansowanie działań oświatowych odbywa się na podstawie przyznawanych subwencji. Subwencja oświatowa jest ustalana na finansowanie zadań oświatowych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1327) z wyłączeniem zadań związanych z dowozem uczniów oraz zadań związanych z prowadzeniem przedszkoli ogólnodostępnych i oddziałów ogólnodostępnych w przedszkolach z oddziałami integracyjnymi oraz zadań związanych z prowadzeniem innych form wychowania przedszkolnego. Wielkość części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala corocznie ustawa budżetowa. Przepisy gwarantują minimalną wysokość tej kwoty. Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego kwotę przeznaczoną na część oświatową subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala się w wysokości łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, nie mniejszej niż przyjęta w ustawie budżetowej w roku bazowym, skorygowanej o kwotę innych wydatków z tytułu zmiany realizowanych zadań oświatowych. Kwota części oświatowej subwencji ogólnej jest rozdzielana pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego na podstawie algorytmu, określanego corocznie w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego⁸.

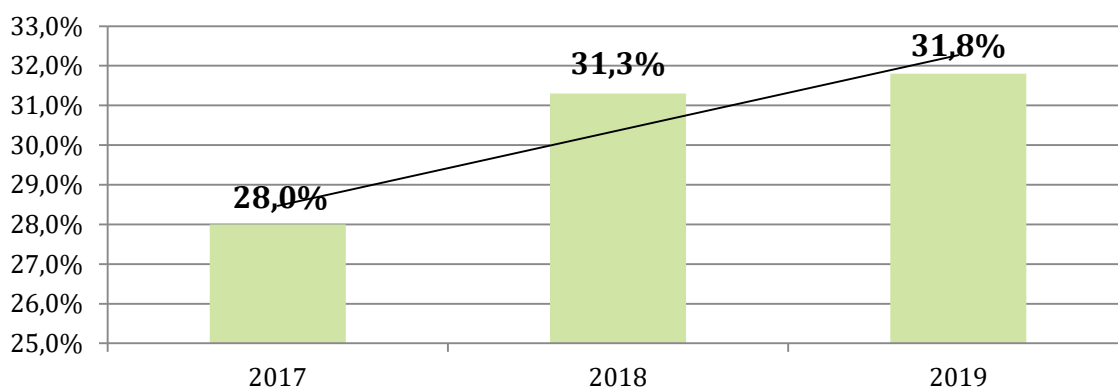
⁸ <http://sejm.gov.pl/>

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

W 2017 roku wydatki na oświatę i wychowanie wyniosły 31 592 200,41 zł, w 2018 roku kształtowały się na poziomie 36 770 062,83 zł, natomiast w 2019 roku Gmina poniosła wydatki z tym związane w wysokości 39 612 440,41 zł.

Co roku na oświatę i wychowanie przeznaczony zostaje znaczny odsetek wydatków Gminy. Analizując dane w tym aspekcie, możemy zauważyć wzrosty udziału wydatków na ten cel. W 2017 roku stanowiły one 28%, w 2018 roku – 31,3%, natomiast w 2019 roku – 31,8% wszystkich wydatków Gminy.

Wykres 11. Udział wydatków z budżetu Gminy na oświatę i wychowanie w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

4. GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA

Z danych GUS wynika, że całkowite zasoby mieszkaniowe w Gminie Morąg to łącznie 8 471 nieruchomości (stan na koniec 2019 roku), z czego 5 404 znajduje się w miastach, a 3 067 na terenach wiejskich. W zasobach mieszkaniowych Gminy znajduje się 50 lokali socjalnych. Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w Gminie w 2019 roku kształtowała się na poziomie 67,4 m², co jest wartością mniejszą w porównaniu do całego województwa warmińsko-mazurskiego, gdzie kształtowała się na poziomie 68,9 m². Na przestrzeni lat 2017-2019 możemy zauważyć spadek liczby wypłaconych dodatków mieszkaniowych i jednocześnie systematyczny wzrost liczby mieszkań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

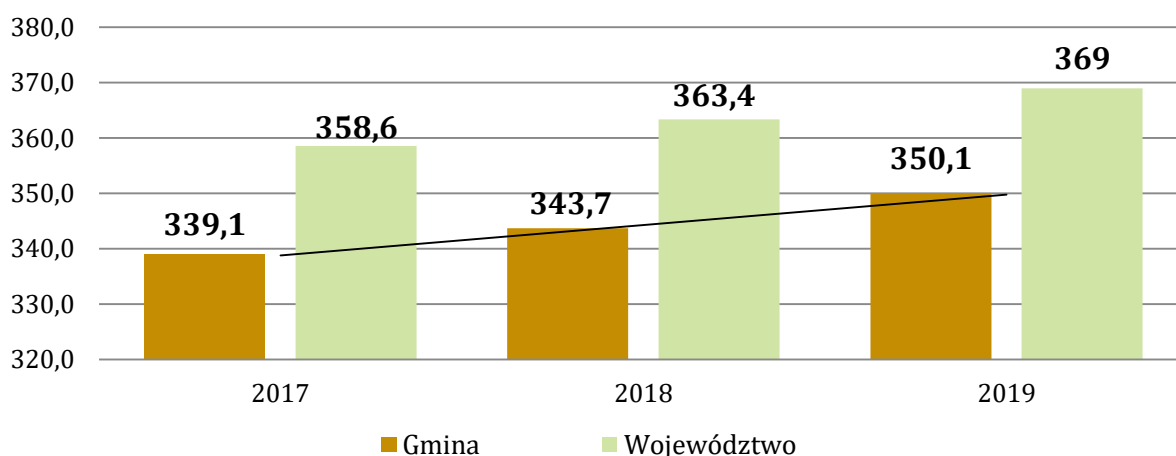
Tabela 6. Zasoby mieszkaniowe w Gminie na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba mieszkań	8 339	8 400	8 471
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	67	67,2	67,4
liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	2 964	2 616	2 291
liczba lokali socjalnych	50	50	50

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Liczba mieszkań przypadająca na każdego 1000 mieszkańców w Gminie Morąg, jest mniejsza w porównaniu z ich liczbą w województwie warmińsko-mazurskim. W Gminie jest to 350,1 mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców, z kolei w całym województwie – 369. Możemy zauważyć, że z roku na rok systematycznie wzrasta liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców. Szczegółowe dane w tym zakresie, na przestrzeni lat 2017-2019 prezentuje poniższy wykres.

Wykres 12. Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w Gminie oraz województwie warmińsko-mazurskim w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Charakterystyka instalacji techniczno-sanitarnych w Gminie Morąg według danych udostępnionych przez Główny Urząd Statystyczny z lat 2017-2019 przedstawia poniższa tabela. Z prezentowanych informacji wynika, że w 2019 roku mieszkania znajdujące się na terenie miasta Morąg, wyposażone w wodociąg stanowiły 99,8% wszystkich mieszkań, a na terenach wiejskich Gminy – 92,8%, mieszkania w mieście wyposażone w łazienkę – 77,8%, z kolei na terenach wiejskich – 79,6%, natomiast wyposażone w centralne ogrzewanie – 91,1% na obszarze miejskim, a 69,5% na wsi.

Tabela 7. Instalacje techniczno-sanitarne w Gminie Morąg na przestrzeni lat 2017-2019 (w procentach)

	2017		2018		2019	
rodzaj instalacji	miasto	tereny wiejskie	miasto	tereny wiejskie	miasto	tereny wiejskie
wodociąg	99,8	92,6	99,8	92,7	99,8	92,8
łazienka	97,2	79,1	97,3	79,3	97,3	79,6
centralne ogrzewanie	91,0	68,8	91,0	69,2	91,1	69,5

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

5. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Działalność kulturalną na terenie Gminy prowadzi między innymi Morąski Dom Kultury. Do podstawowych zadań Domu Kultury należy:

- organizowanie różnorodnych form edukacji kulturalnej i wychowania przez sztukę;
- stwarzanie warunków dla amatorskich ruchów artystycznych, kół, klubów zainteresowań, sekcji, zespołów, ruchów społecznych;
- organizowanie spektakli, koncertów, festiwali, wystaw, imprez artystycznych, rozrywkowych i turystycznych;
- prowadzenie działalności instruktażowo-metodycznej;
- prowadzenie działalności wydawniczej i promocyjnej;
- prowadzenie kursów języków obcych;
- koordynowanie działań na terenie Gminy w zakresie organizacji imprez kulturalnych;
- współdziałanie z instytucjami i organizacjami społecznymi w celu zwiększenia zaspokajania i realizacji potrzeb kulturalnych mieszkańców;
- prowadzenie współpracy kulturalnej z zagranicą.

Mieszkańcy Gminy mogą uczestniczyć w organizowanych przez Dom Kultury różnorodnych wydarzeniach kulturalnych oraz sekcjach, wśród których należy wyszczególnić sekcję gimnastyczną, muzyczną, wokalną, teatralno-ruchową, taneczną, modelarską oraz gier strategicznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Przy Morąskim Domu Kultury swoją działalność prowadzą:

- grupy taneczne „Crazy Kids”, „Magic Kids”, „Magic Kids Junior” oraz „Akademia Roztańczonych Dzieci”,
- Chór Seniora „Morążanki”,
- Klub Bilardowy „Aramith”,
- Zespół muzyczny „Eurobabki”.

Na terenie Gminy cyklicznie odbywają się również różnego rodzaju wydarzenia kulturalne, festiwale oraz konkursy organizowane przez MDK. Należą do nich:

- dożynki gminne,
- festyny,
- Dni Morąga,
- coroczny Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy,
- Morąski Przegląd Form Folklorystycznych,
- Festiwal Green Lungs,
- Festiwal Sztuk „Grimlandia”,
- Festiwal Ukraińskiej Piosenki „Jak ja sobie zaśpiewam”,
- Festiwal Sztuki z okazji Dnia Dziecka,
- Konkurs Pieśni Patriotycznej „Szlakiem Niepodległości”,
- Festiwal Piosenki Harcerskiej, Zuchowej i Ekologicznej „MIRA”,
- Festiwal Piosenki Religijnej „W hołdzie Janowi Pawłowi II”,
- Wojewódzki Jubileuszowy Festiwal Kolęd i Pastorałek „Śpiewajmy Maleńkiemu”,
- Wojewódzki Festiwal Poezji Śpiewanej i Piosenki Polskiej „Perłowa Nuta”,
- Wojewódzki Konkurs Piosenki Angielskiej „Summer’s Hits”,
- Orszak Trzech Króli,
- konkursy literackiej oraz plastycznej twórczości dzieci i młodzieży,
- uroczystości związane z obchodami Święta Niepodległości, Dniem Matki, Dniem Babci i Dziadka, Dniem Kobiet.

Istotnym zasobem MDK jest także mieszczące się w jego budynku Kino „Narie”, natomiast sala widowiskowo-kinowa jest miejscem występów różnorodnych artystów.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Upowszechnianiem wiedzy i kultury w Gminie zajmuje się ponadto, działająca w strukturach Domu Kultury – Miejska Biblioteka Publiczna w Morągu działająca wraz z czterema wiejskimi filiami mieszczącymi się w Jurkach, Bogaczewie, Żabim Rogu i Słoneczniku, a także Punkt Biblioteczny w miejscowości Królewo. Biblioteka zajmuje się rozpoznawaniem, rozwijaniem oraz zaspokajaniem potrzeb czytelniczych i informacyjnych, edukacją i przygotowaniem małych dzieci do wczesnych kontaktów z książką i biblioteką, pomocą w rozwijaniu umiejętności samokształcenia uczniów i studentów, a także ochroną i zachowaniem zbiorów dla przyszłych pokoleń.

W 2019 roku stan księgozbioru miasta i gminy Morąg wynosił 69 429. W roku przedmiotowym w Bibliotece zarejestrowanych było 4 650 czytelników (z czego 714 na terenach wiejskich, a 3 936 w mieście). Sumarycznie wypożyczono 69 139 książek oraz 2 900 czasopism, z kolei dziennie bibliotekę odwiedzało średnio 428 osób, które mogły skorzystać także z Internetu, grać w gry planszowe lub zapoznać się z interesującymi materiałami literackimi i multimedialnymi w Czytelni Biblioteki Miejskiej. W omawianym roku Biblioteka w Morągu wraz z filiami, zorganizowała 461 imprez kulturalno-edukacyjno-rozrywkowych, w których łącznie wzięło udział 24 778 uczestników. Były to m.in. spotkania autorskie, warsztaty, tematyczne lekcje biblioteczne, spotkania w ramach Dyskusyjnego Klubu Książki, Klubu Literackiego oraz Klubu Filmowego „Movie się”, maratony czytelnicze, wernisaże, a także konkursy literackie oraz plastyczne.

Ponadto w 2019 roku w MBP w Morągu odbywały się wykłady o tematyce zdrowotnej we współpracy z lekarzami i dietetykami oraz „Mistrzostwa Pierwszej Pomocy” organizowane przez Polski Czerwony Krzyż. W zakresie ochrony przeciwpożarowej Biblioteka podjęła współpracę z Zarządem Oddziału Gminnego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP w Morągu, współorganizując na poziomie gminnym konkurs plastyczny dla wszystkich grup wiekowych pn. „Zapobiegajmy pożarom” oraz Turniej Wiedzy Pożarniczej pn. „Młodzież zapobiega pożarom”.

W omawianym roku Miejska Biblioteka Publiczna aktywnie współpracowała z organizacjami pozarządowymi w zakresie promocji czytelnictwa, integracji osób niepełnosprawnych, edukacji dzieci, młodzieży oraz osób starszych, bezpieczeństwa, profilaktyki zdrowia, a także promocji regionu.

Leżący w krainie historycznych Prus Górnych Morąg to urokliwe miasteczko, które ze względu na swoje położenie jest coraz chętniej odwiedzane przez wielu turystów nie tylko z kraju, ale również z zagranicy. Bogata historia, ciekawe zabytki oraz bliskość Rozlewiska Morąskiego, w którego okolicy można podziwiać wiele ciekawych gatunków wodnego ptactwa to powody do tego, aby na wakacyjny odpoczynek wybrać się właśnie do tego zakątka Polski.

<https://meteor-turystyka.pl/miasto/morag>

Atrakcyjne położenie Gminy oraz licznie walory przyrodnicze, krajobrazowe i historyczne, stwarzają niezwykle istotne zasoby pozwalające na rozwój turystyki. Warunki ku temu występują przede wszystkim w szerokim otoczeniu Jeziora Narie, wyposażonym w infrastrukturę okołoturystyczną, w tym w szczególności przystań żeglarską „Keja” w Bogaczewie oraz plażę główną w Kretowinach, jak również nad jeziorem Ruskim oraz Jeziorem Bartężek. Gmina Morąg należąca do województwa warmińsko-mazurskiego, położona jest w szczególnie chronionym obszarze tzw. „Zielonych Płuc Polski”.

Bogactwo historyczne Gminy przedstawiają liczne zabytki architektury umiejscowione najliczniej w centrum Morąga, z których trzynaście wchodzi w skład wyznaczonego i oznakowanego Miejskiego Szlaku Turystycznego.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Wśród architektury zabytkowej i sakralnej na terenie Gminy Morąg należy wyszczególnić m.in.:

- renesansowy Pałac Dohnów, w którym obecnie mieści się Muzeum im. J.H. Herdera,
- Ratusz Miasta strzeżony przez zabytkowe armaty,
- ruiny zamku w Morągu, wybudowany w XIV w. przez Krzyżaków,
- fragmenty miejskich murów obronnych i baszt z XIV w.,
- gotycki kościół pw. Św. Piotra i Pawła,
- zabytkowe wieże ciśnień,
- cerkiew prawosławna św. Włodzimierza,
- cmentarz żydowski.

Podczas sezonu turystycznego Gminę Morąg odwiedza ok. 20 tysięcy turystów rocznie. Obsługą ruchu turystycznego zajmuje się certyfikowana Informacja Turystyczna z siedzibą w ratuszu w Morągu, prowadzona przez stowarzyszenie „Lokalna Organizacja Turystyczna Kraina Nieodkrytych Tajemnic”, w której można nabyć przewodniki turystyczne oraz pamiątki z regionu.

Infrastruktura sportowo-rekreacyjna w Gminie składa się z następujących obiektów:

- 37 placów zabaw;
- pływalni „Morąska Perła”;
- dwóch boisk typu „Orlik”;
- sztucznego lodowiska sezonowego „Biały Orlik”;
- parków sportowo rekreacyjnych i znajdujących się na ich terenie placów zabaw, boisk do piłki plażowej, kortów tenisowych, skateparku, toru rolkowego oraz boiska do gry w boule;
- przestrzeni rekreacyjnej przy Jeziorze Skiertąg;
- boisk do piłki nożnej, koszykówki, siatkówki i tenisa ziemnego.

W 2019 roku Referat Sportu i Rekreacji Urzędu Miejskiego w Morągu zorganizował 74 imprezy sportowe i rekreacyjne, natomiast w rozgrywkach sportowych realizowanych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego Gmina Morąg reprezentowana była na 22 zawodach szkolnych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Organizacja wydarzeń sportowych dla dzieci i młodzieży szkolnej oparta jest o kalendarz rozgrywek Warmińsko-Mazurskiego Szkolnego Związku Sportowego oraz Warmińsko-Mazurskiego Zrzeszenia Ludowych Zespołów Sportowych.

Gmina Morąg dostrzegając walory wynikające z aktywności fizycznej podejmowanej w ramach uprawiania sportu powszechnego, podejmuje różnorodne działania z zakresu zwiększenia dostępności mieszkańców do możliwości realizacji sportowych pasji.

Zadania realizowane w ramach upowszechniania sportu i aktywnego życia są podejmowane poprzez organizację na terenie miasta i gminy Morąg różnorodnych zawodów, takich jak amatorskie turnieje piłki plażowej, siatkowej i nożnej, a także turnieje szachowe, bilardowe i brydżowe. Do organizowanych imprez sportowych o zasięgu ogólnopolskim należy „Bieg Uliczny Szlakiem Morskich Zabytków”, „Bieg Spóźnionego Zająca”, „Ogólnopolski Bieg o Kryształową Perłę Jeziora Narie”, a także „Ogólnopolski Nocny Maraton OTYLIADA”.

Do klubów sportowych działających na terenie Gminy należy wielosekcyjny klub „Huragan Morąg” zajmujący się takimi dyscyplinami jak: piłka nożna, koszykówka, piłka ręczna, piłka siatkowa kobiet i mężczyzn, szachy, tenis stołowy, tenis ziemny, lekkoatletyka oraz brydż sportowy. Ponadto działalność prowadzi także uczniowski klub sportowy „UKS taekwondo”, stowarzyszenie „Morąski Klub Żeglarski KEJA” oraz „Morąskie Stowarzyszenie Biegowe FINISZ MORĄG”.

6. OPIEKA ZDROWOTNA

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców regionu usługi świadczy Szpital Miejski w Morągu, dla którego organem założycielskim jest Gmina Morąg. Placówka medyczna dysponuje 6 oddziałami: rehabilitacyjnym, wewnętrznym, chirurgicznym, neurologicznym, ZOL, ginekologicznym oraz rehabilitacyjnym. Mieszkańcy Gminy mogą również uzyskać poradę w następujących poradniach specjalistycznych: chirurgicznej, ginekologiczno-położniczej oraz neurologicznej. Na terenie Gminy funkcjonuje także Przychodnia Miejska NZOZ „Twoje Zdrowie”, a swoją działalność prowadzi 11 aptek.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Z danych GUS wynika, iż w Gminie Morąg w 2018 roku na 1 przychodnię przypadało 2 037 mieszkańców. Jest to niższa wartość w porównaniu do liczby mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w całym powiecie, która wynosiła 2 495. W ramach POZ w przedmiotowym roku udzielono 5,3 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest wyższą wartością w stosunku do całego powiatu ostródzkiego.

Tabela 8. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w Gminie w porównaniu do powiatu w 2018 roku

wyszczególnienie	Powiat	Gmina
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	2 495	2 037
przychodnie	42	12
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	4,1	5,3

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2019

7. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa. W Gminie Morąg o bezpieczeństwo i porządek dbają policjanci z Komisariatu Policji w Morągu oraz funkcjonariusze Straży Miejskiej.

Ochronę przeciwpożarową w Gminie zapewnia 13 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, działających w formie stowarzyszeń w miejscowościach: Żabi Róg, Słonecznik, Nowy Dwór, Kalnik, Królewo, Bogaczewo, Bramka, Chojnik, Jurki, Łączno, Ruś, Strużyna i Morąg. Większość jednostek posiada odpowiednie wykszolenie oraz specjalistyczny sprzęt do walki z pożarami i innymi klęskami żywiołowymi oraz realizacji zadań związanych z ratownictwem technicznym, medycznym, wysokościowym, chemiczno-ekologicznym, poszukiwawczo-ratowniczym i wodnym.

8. POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I STOWARZYSZENIAMI

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku⁹. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizacja grup społecznych i jednostek do większej aktywności "obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej"¹⁰. Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem¹¹.

Na obszarze Gminy Morąg funkcjonują organizacje pozarządowe, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Z danych posiadanych przez Urząd Miejski w Morągu wynika, iż na terenie Gminy swoje siedziby ma blisko 70 organizacji pozarządowych (stowarzyszeń, fundacji, klubów sportowych i OSP, a także kół gospodyń wiejskich).

Ponadto Gmina podejmuje współpracę z innymi społecznościami samorządowymi, wśród których należy wymieni:

- Związek Gmin Kanału Ostródzko-Elbląskiego i Pojezierza Iławskiego,
- Związek Miast Polskich,
- Związek Gmin Regionu Ostródzko – Iławskiego „Czyste Środowisko”,
- Stowarzyszenie Lokalna Organizacja Turystyczna „Kraina Nieodkrytych Tajemnic”,

---

⁹ <https://poradnik.ngo.pl/>

¹⁰ J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

¹¹ M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje, s. 15.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

- Związek Stowarzyszeń „Kraina Drwęcy i Pasłęki”,
- Stowarzyszenie „Kraina Drwęcy i Pasłęki”.

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi określone zostały w *Rocznym programie współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2021* zatwierdzonym uchwałą Nr XX/315/20 Rady Miejskiej w Morągu z dnia 27 listopada 2020 roku.

Głównym celem programu jest: *„pełniejsze zaspokajanie potrzeb społecznych mieszkańców Gminy Morąg, w wyniku budowania partnerstwa między administracją publiczną i organizacjami pozarządowymi, przede wszystkim poprzez wspólną realizację ważnych celów społecznych.”*

Priorytetowymi zadaniami Gminy przeznaczonymi do realizacji przez organizacje pozarządowe w 2020 roku była działalność w sferze:

- popularyzacji walorów turystycznych i krajobrazowych Gminy Morąg wśród mieszkańców i turystów;
- opracowania i wydania drukiem wydawnictw popularyzujących walory turystyczne Gminy Morąg;
- popularyzacji sportów wodnych i turystyki na Jeziorze Narie;
- poprawy bezpieczeństwa na Jeziorze Narie,
- edukacji w kierunku bezpieczeństwa publicznego,
- działań edukacyjne aktywizujące mieszkańców będących w tzw. „trzecim wieku”;
- realizacji Funduszu Stypendialnego dla uczniów szkół ponadpodstawowych, średnich i wyższych;
- szkolenia dzieci i młodzieży z zakresu pierwszej pomocy;
- udzielania pomocy chorym i zagrożonym ciężkimi chorobami;
- udzielania pomocy bezdomnym i zagrożonym bezdomnością oraz prowadzenie punktu pomocy sanitarnej i rzeczowej, a także prowadzenie punktu pomocy dla osób ubogich;
- świadczenia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla mieszkańców Gminy Morąg;
- rozwijania kultury muzycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych;

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

- rozpowszechniania lokalnej twórczości artystycznej i prowadzenie galerii w ratuszu;
- rozwoju świadomości obywatelskiej i kulturowej poprzez organizację Jarmarku Morąskiego;
- szkoleń sportowe oraz organizacja i uczestnictwo w zawodach sportowych dzieci, młodzieży i osób dorosłych;
- organizacji imprez sportowo-rekreacyjnych dla mieszkańców Gminy Morąg¹².

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia działań w Gminie, niezwykle istotnym potencjałem jest kadra Urzędu Miejskiego oraz jednostek organizacyjnych (m.in. MOPS, placówek oświatowych). System realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.). To właśnie jakość pracy administracji w ogromnej mierze narzuca tempo rozwoju wspólnoty lokalnej. Podstawą wdrożenia w życie założeń Strategii będzie partnerstwo i skonsolidowane podejście do obszarów problemowych. Skala i charakter wyzwań rozwojowych, przed jakimi stoi samorząd w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii (uzyskiwanie zwielokrotnionych korzyści dzięki umiejętnemu połączeniu części składowych całości).

---

¹² Roczny program współpracy Gminy Morąg z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami na rok 2021 (uchwała Nr XX/315/20 Rady Miejskiej w Morągu z dnia 27 listopada 2020 roku).

POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy Morąg jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Zadania „Ośrodka” z zakresu ustawy o pomocy społecznej polegają w szczególności na:

1. przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
2. pracy socjalnej;
3. prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
4. analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
5. realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
6. rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym z zakresu pomocy społecznej, realizowanych przez „Ośrodek” należą:

1. opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
2. sporządzanie oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej;
3. udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
4. przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
7. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;

8. przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
9. opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
10. praca socjalna;
11. organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
12. prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;
13. dożywianie dzieci;
14. sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
15. kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
16. pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
17. sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
18. utworzenie i utrzymanie ośrodka, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;
19. przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
20. opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Do zadań własnych gminy realizowanych przez „Ośrodek”, należą:

1. przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
2. przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

3. prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
4. podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
5. współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechnianie informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez „Ośrodek” należą:

1. organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
2. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
3. prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
4. realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom;
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
7. wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Ośrodek realizuje zadania własne Gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych. „Ośrodek” realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę.

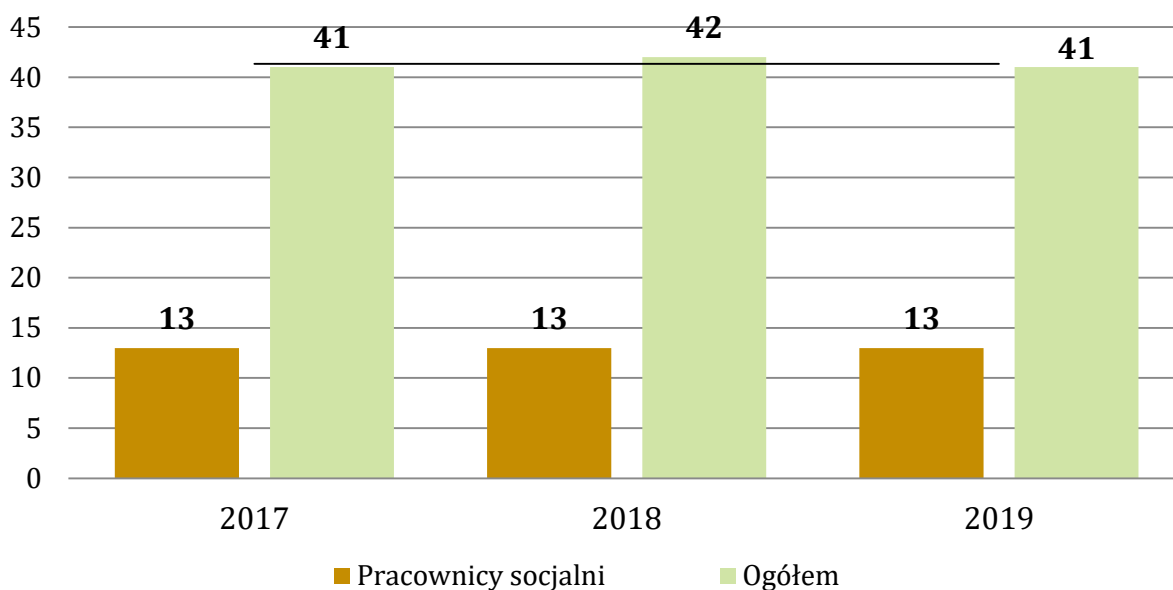
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Wykonując zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej kieruje się natomiast ustaleniami Burmistrza oraz uchwałami Rady Miejskiej.

W 2019 roku na pomoc społeczną poniesiono wydatki na łączną kwotę 10 186 050,55 zł. W 2018 roku kwota wydatków kształtowała się na poziomie 11 616 699,00 zł, natomiast w 2017 roku poniesiono koszty z tym związane na łączną kwotę 10 951 539,97 zł.

Na koniec 2019 roku w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Morągu zatrudnionych było 41 pracowników, w tym kierownik oraz 13 pracowników socjalnych. W latach 2017-2019 liczba zatrudnionych pracowników socjalnych utrzymywała się na stałym poziomie. Ośrodek na przestrzeni trzech ostatnich lat spełniał ustawowy warunek co do liczby zatrudnionych osób – 1 pracownik na 2000 osób lub 1 pracownik socjalny na 50 rodzin i minimum 3 zatrudnionych pracowników socjalnych.

Wykres 13. Kadra Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019

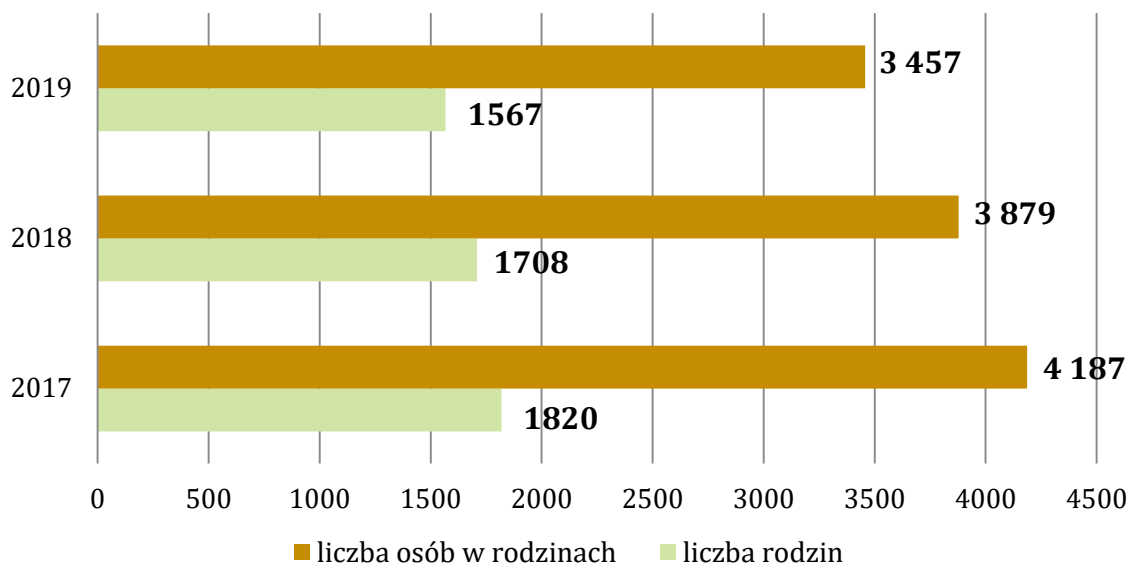

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Morąg ulegała zmniejszeniu. W 2019 roku z pomocy skorzystało 3 457 rodzin – to o 422 rodziny mniej niż w 2018 roku i jednocześnie o 730 rodzin mniej niż w 2017 roku. W stosunku do 2017 roku zmniejszeniu ulegała także liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej.

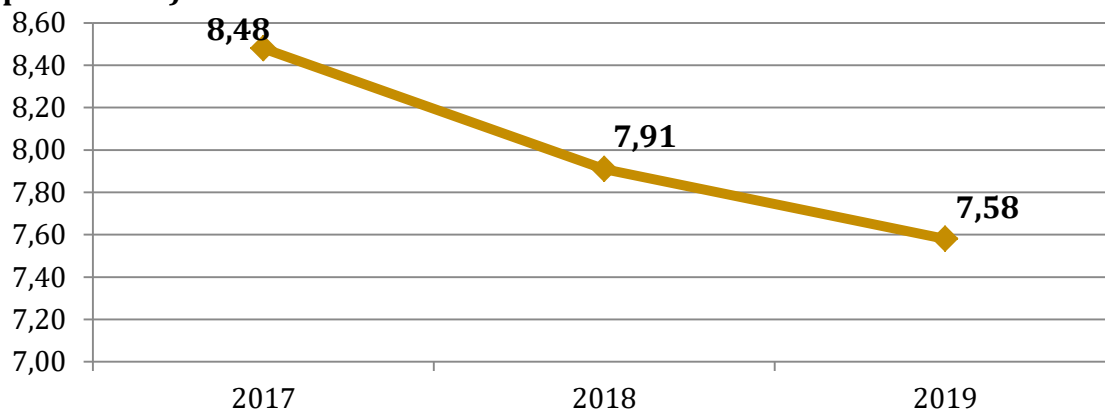
Wykres 14. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Gminie Morąg w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1000 mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprivacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2017-2019 wartość wskaźnika uległa zmniejszeniu – z 8,48% w 2017 roku, do 7,58% w 2019 roku. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 15. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2017-2019 (w procentach)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2019 roku najwięcej osób korzystających z tego typu pomocy było w wieku produkcyjnym, jednak osoby wieku 0-17 lat również stanowiły znaczną część ogółu. Pod względem płci widoczna jest znacząca dysproporcja – korzystających z pomocy społecznej kobiet jest o wiele więcej niż mężczyzn (liczba kobiet – 1 083, liczba mężczyzn – 810).

Tabela 9. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2019

wiek	2017		2018		2019	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	675	302	667	321	638	329
produkcyjny	1 257	731	1 126	670	1 049	601
poprodukcyjny	207	153	179	142	206	153
ogółem	2 139	1 186	1 972	1 133	1 893	1 083

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2019 roku świadczenia pieniężne zostały udzielone 1 072 mieszkańcom Gminy Morąg, natomiast świadczenie niepieniężne - 816. Na przestrzeni omawianych lat widoczna jest tendencja spadkowa w zakresie zarówno liczby osób otrzymujących świadczenie pieniężne jak i liczby osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych. Dane statystyczne w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2017-2019

płeć	2017	2018	2019
świadczenie pieniężne	1 268	1 140	1 072
świadczenie niepieniężne	866	832	816

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. W porównaniu do roku 2017, w 2019 roku liczba osób długotrwale pobierających świadczenie zmalała z 1 481 w 2017 roku do 1 260 w 2019 roku. Oznacza to spadek o 15%. Warto podkreślić bardzo dużą różnicę w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie w 2019 roku – mężczyźni stanowili zaledwie 16% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a kobiety – aż 84%.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

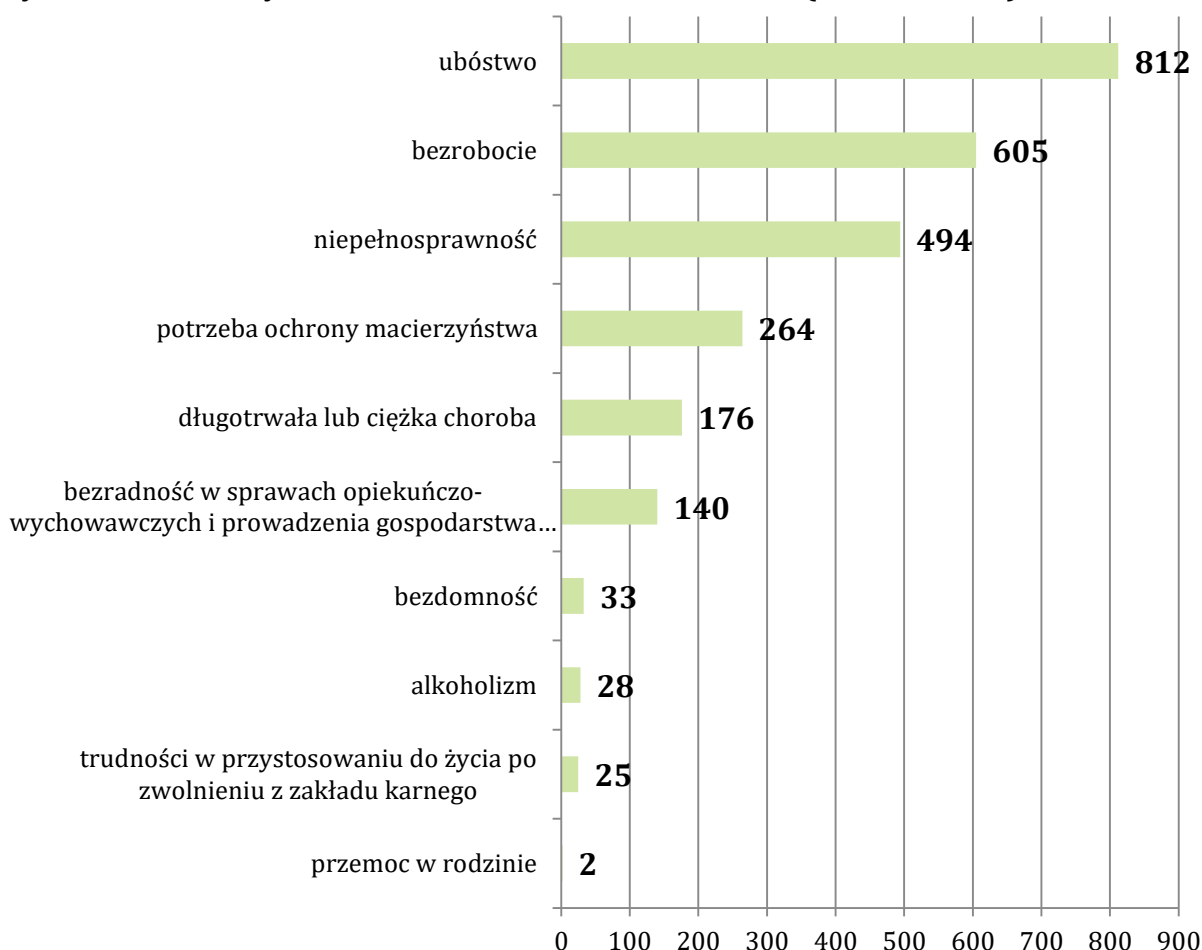
Tabela 11. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2017-2019 w podziale na płeć

płeć	2017	2018	2019
kobiety	1 155	1 130	1 064
mężczyźni	326	166	196
ogółem	1 481	1 296	1 260

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w Gminie Morąg było ubóstwo - z tego powodu pomoc otrzymało 812 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znalazło się bezrobocie (605 rodzin), natomiast na trzecim – niepełnosprawność (494 rodziny).

Wykres 16. Powody udzielania świadczeń w 2019 roku (liczba rodzin)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące liczby przeprowadzonych wywiadów środowiskowych na przestrzeni lat 2017-2019. W 2018 roku przeprowadzono je z 1 262 rodzinami, natomiast w 2019 z 1 225, co oznacza spadek zaledwie o 3%. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni ostatnich trzech lat również uległa zmniejszeniu.

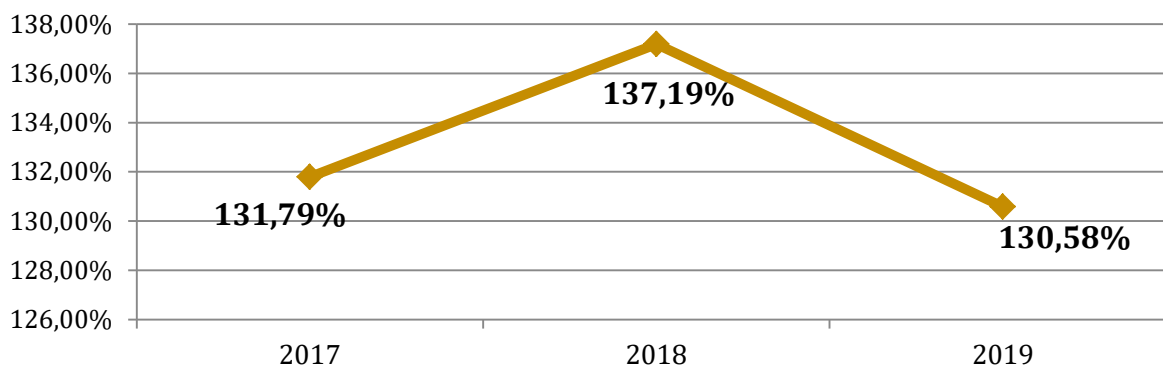
Tabela 12. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób ogółem	1 421	1 272	1 234
liczba rodzin	1 411	1 262	1 225
liczba osób w rodzinach	3 133	2 819	2 676

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Wskaźnik pracy socjalnej, czyli stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100%, kształtował się w 2019 roku na poziomie 130,58%. W stosunku do roku 2018, wskaźnik ten uległ zmniejszeniu – różnica kształtuje się na poziomie 6,61 pp.

Wykres 17. Wskaźnik pracy socjalnej w Gminie Morąg na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Poniżej przedstawione zostały wszystkie zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie Gminy Morąg. Należą do nich:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Komisariat Policji,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- placówki oświatowe i świetlice wiejskie,
- świetlica socjoterapeutyczna „Trampolina”,
- ośrodki zdrowia,
- Punkt Informacyjno – Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy,
- Punkt Interwencji Kryzysowej,
- Punkt Pomocy Prawnej,
- Biuro Pełnomocnika ds. Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii.
- Morąski Dom Kultury oraz Miejska Biblioteka Publiczna wraz z filiami,
- Środowiskowy Dom Samopomocy,
- Młodzieżowy Dom Dziecka „Promyk” w Morągu,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Szymanowie,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

III. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ

Na podstawie danych empirycznych przekazanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Morągu, danych Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Policji, do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne (diagnoza sytuacji społecznej), w skład których wchodzi charakterystyka i skala problemu oraz podejmowanych działań interwencyjnych. W części diagnostycznej przedstawiona została również analiza SWOT¹³.

WSPIERANIE RODZINY I SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

---

¹³ Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny stanowi Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

W 2019 roku zostało przyznanych łącznie 10 795 świadczeń rodzinom posiadającym jedno dziecko, 23 497 świadczeń rodzinom z dwójką dzieci, 20 625 świadczeń rodzinom z trójką dzieci oraz 21 230 świadczeń rodzinom z czwórką lub większą liczbą dzieci. Szczegółowe dane w zakresie liczby przyznanych świadczeń niepieniężnych oraz pieniężnych przedstawia poniższa tabela.

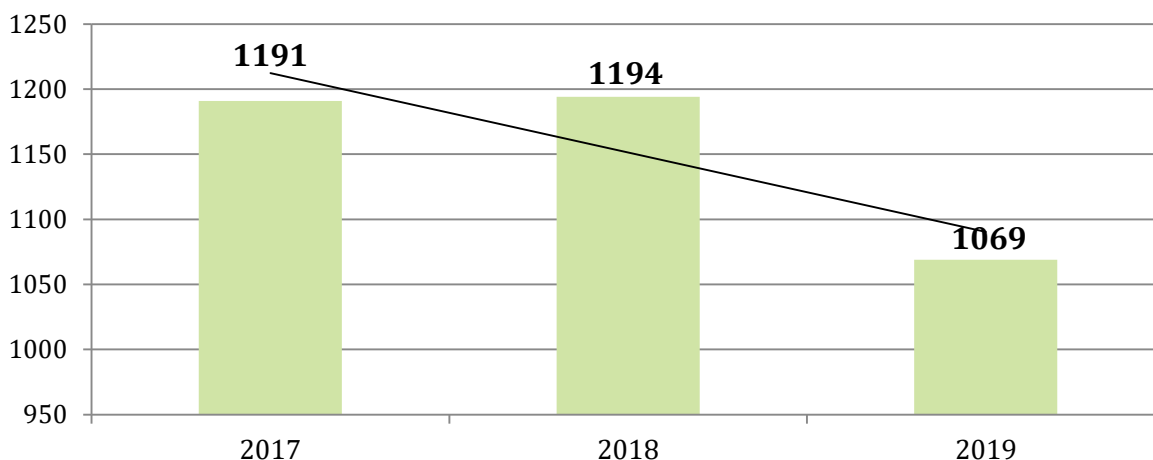
Tabela 13. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2019 roku

liczba dzieci	ogółem	świadczenia pieniężne	świadczenia niepieniężne
jedno dziecko	10 795	1 961	8 834
dwoje dzieci	23 497	1 960	21 537
troje dzieci	20 625	1 051	19 574
czworo i więcej dzieci	21 230	854	20 376

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Na poniższym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2017-2019. Możemy zauważyć, że ze świadczeń tych w 2019 roku korzystało średnio 1 069 rodzin, czyli o 10% rodzin mniej niż w roku 2018 i 2017. W latach 2017-2019 dostrzegalna jest tendencja spadkowa jeśli chodzi o średniomiesięczną liczbę rodzin korzystających z tego typu świadczeń.

Wykres 18. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Dodatkowym świadczeniem wspierającym rodzinę jest „świadczenie wychowawcze 500+”. Program Rodzina 500+ został wprowadzony ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci i funkcjonuje od 1 kwietnia 2016 roku. Świadczenie wychowawcze przysługuje rodzicom bądź opiekunom dziecka do dnia ukończenia przez nie 18. roku życia w wysokości 500 zł miesięcznie. Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Szczegółowe zestawienie liczby rodzin i świadczeń w latach 2017-2019 prezentuje poniższa tabela. W 2017 roku ze świadczenia wychowawczego 500+ korzystało średnio 1 889 rodzin, w 2018 roku – 1 766 rodzin, natomiast w 2019 roku – 1 758 rodzin. Na przestrzeni lat 2017-2019 nastąpił spadek liczby rodzin, pobierających niniejsze świadczenie o 7%.

Wykres 19. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba rodzin	1 889	1 766	1 758
kwota świadczeń (w złotych)	18 527 380,00	17 616 207,00	21 529 485,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

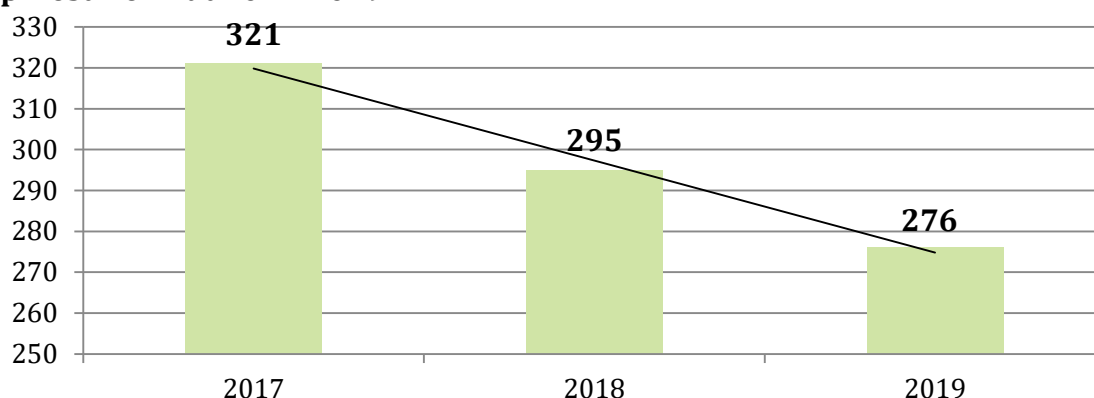
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 roku w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start”. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej otrzymał do realizacji nowe zadanie z dniem 01.07.2018 roku. Nowym zadaniem było ustalenie prawa i wypłata świadczeń „Dobry start”, które przysługuje w związku z rozpoczęciem roku szkolnego dzieciom lub osobom uczącym się do 20. roku życia oraz dzieciom lub osobom uczącym się do 24. roku życia – w przypadku dzieci lub osób uczących i legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności. W 2019 roku wypłacono 3 058 świadczeń „Dobry start”, które stanowiło wsparcie dla 2 100 rodzin. Wydatkowano na ten cel 917 400 zł.

Z tytułu urodzenia się dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4 000 zł. Ośrodek jest realizatorem zadań ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem”. W 2019 roku świadczenie pieniężne w wysokości 4 000 zł wypłacono czterokrotnie, natomiast w 2018 roku jednokrotnie.

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. W roku 2019 z omawianych świadczeń skorzystało 276 osób, co oznacza spadek w stosunku do 2018 roku o 6%. Dane w tym zakresie przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Wykres 20. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2017-2019

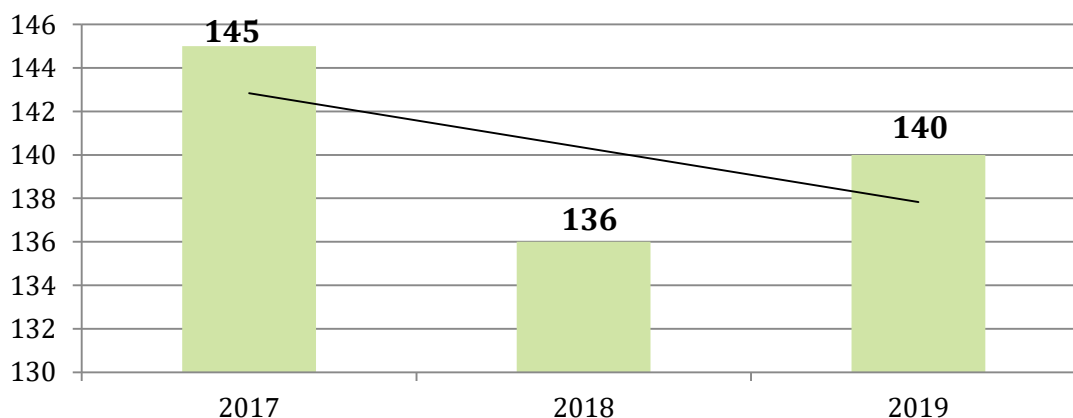
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

W 2019 roku bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na **szóstym** miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących pomoc.

Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych utrzymywała się na nieco zróżnicowanym poziomie. W 2017 roku pomoc i wsparcie z niniejszego powodu otrzymało 145 rodzin, w 2018 roku – 136, natomiast w 2019 – 140.

Wykres 21. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2019

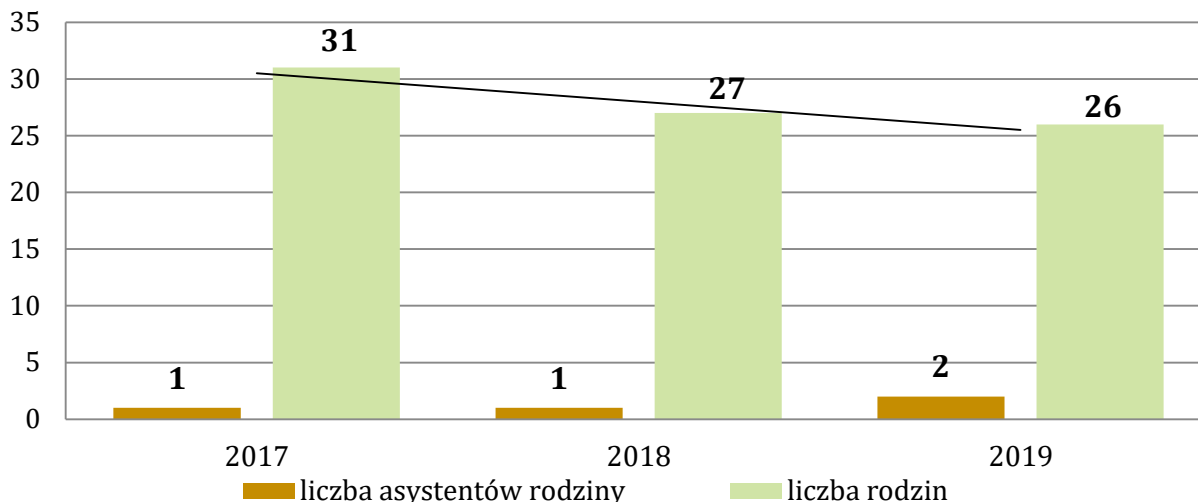

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gminie Morąg realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W MOPS w Morągu w 2019 roku zatrudnionych było dwóch asystentów rodziny. W ramach realizacji ustawowego zadania asystenci rodziny w 2019 roku prowadzili pracę w 26 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Wykres 22. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2017-2019

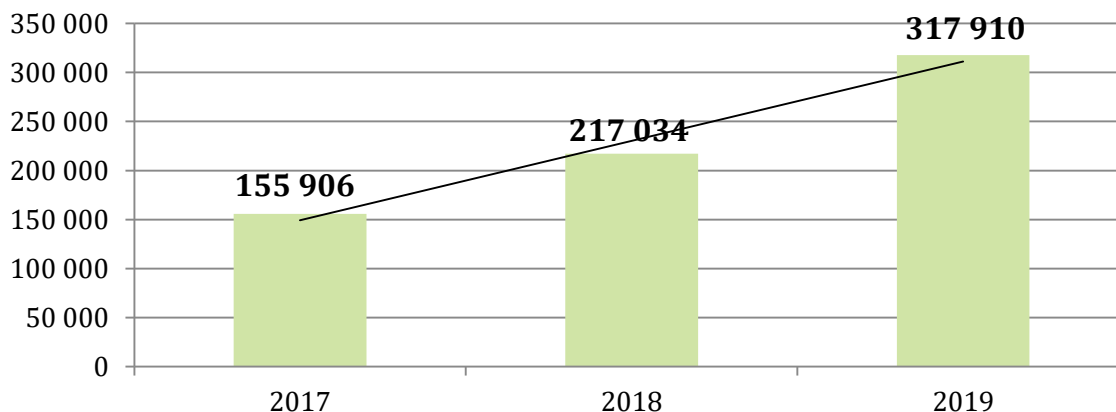

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W roku 2019 w Gminie Morąg nie było rodzin wspierających, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w omawianym roku poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych na łączną kwotę 317 910 zł. Możemy zauważyć, że kwota przekazana na pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 ulegała znacznemu wzrostowi.

Wykres 23. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

W 2019 roku MOPS w Morągu we współpracy z Fundacją na Rzecz Rozwoju Społeczno-Gospodarczego „Jak nie my to kto” realizował projekt pn. „Tajemniczy Ogród Hipoterapii”, którego celem było wzrost wiedzy w zakresie prawidłowego funkcjonowania rodziny, przyczyniający się do aktywnego udziału w życiu społecznym oraz ułatwiający odejście od opieki instytucjonalnej rodzin zamieszkujących na obszarach rewitalizacji miasta Morąg. W ramach projektu realizowano usługi aktywizacyjno – integracyjne takie jak poradnictwo specjalistyczne, zajęcia w ramach Akademii Rodzin, wsparcie Konsultanta Rodziny, warsztaty integracji społecznej oraz usługi wspierające integrację rodzin poprzez aktywność na rzecz społeczności lokalnej.

W omawianym roku MOPS przystąpił także do realizacji projektu partnerskiego wraz z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie, pn. „Razem dla Rodziny”, który skierowany był do 30 osób zagrożonych ubóstwem oraz wykluczeniem społecznym, tj. osób wspólnie zamieszkujących gospodarstwo domowe lub należących do najbliższego środowiska. Cel projektu stanowiło zwiększenie odstępności do usług społecznych mieszkańców Gminy Morąg poprzez objęcie pomocą i wsparciem przez pracownika socjalnego, asystenta rodziny, psychologa, prawnika, mediatora, pedagoga, logopedy, terapeuty, a także partycypacja w warsztatach umiejętności społecznych oraz finansowanie udziału w wydarzeniach społeczno-kulturalnych dedykowanych rodzinom.

W ramach wspierania rodziny Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z innymi służbami takimi jak: szkoły, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Morągu, organizacje pozarządowe oraz placówki służby zdrowia.

Organizacją czasu wolnego dzieci i młodzieży zajmuje się między innymi 15 świetlic wiejskich, które zlokalizowane są w następujących miejscowościach: Bogaczewo, Bożęcin, Bramka, Chojnik, Dobrocinek, Jurki, Kalnik, Królewo, Łączno, Maliniak, Markowo, Niebrzydowo Wielkie, Nowy Dwór, Raj, Rolnowo, Słonecznik, Strużyna, Wenecja, Wilnowo, Zawroty, Złotna, Zabi Róg, Królewo, Ruś oraz Gulbit.

Ponadto w mieście Morąg działalność prowadzi także świetlica socjoterapeutyczna „Trampolina”.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich;
- brak funkcjonujących rodzin wspierających.

WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

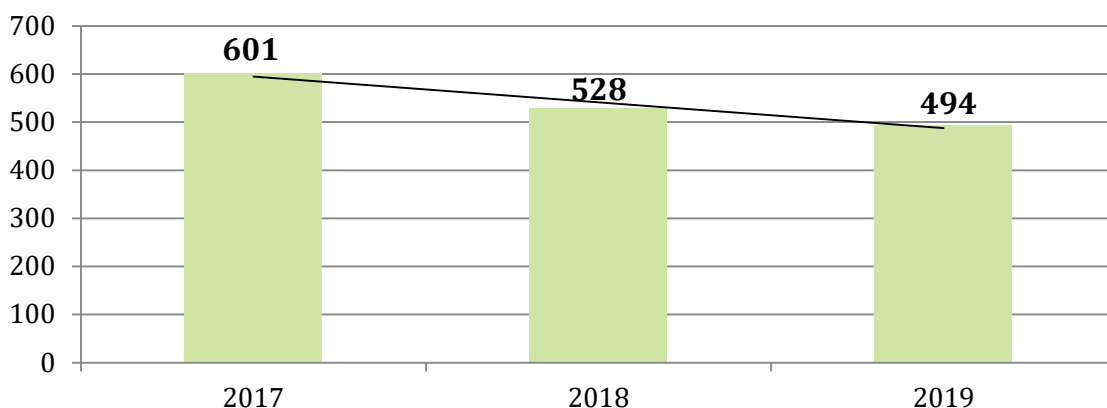
Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej.* Osoby niepełnosprawne dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności.

Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

W 2019 roku niepełnosprawność jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na **trzecim** miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.

W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 494. Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin, którym udzielono pomocy z tego powodu uległa zmniejszeniu o 18%.

Wykres 24. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2019. W 2017 roku przyznano 2 538 świadczeń na łączną kwotę 388 314,00 zł, w 2018 roku liczba świadczeń wynosiła 2 431 na kwotę 383 035,00 zł, z kolei w 2019 roku kształtowała się na poziomie 2 302 świadczeń na kwotę 434 965,000 zł. Na przestrzeni ostatnich trzech lat, liczba przyznanych świadczeń ulega systematycznemu zmniejszeniu – w stosunku do 2017 roku nastąpił spadek o 9%.

Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	2 538	2 431	2 302
kwota świadczeń (zł)	388 314,00	383 035,00	434 965,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W ciągu ostatnich trzech lat zmniejszeniu uległa także liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności. W 2017 roku przyznano 7 627 świadczeń, w 2018 roku – 6 439, natomiast w 2019 roku – 5 534. Różnica pomiędzy 2017 rokiem, a 2019 rokiem kształtuje się na poziomie 2 093 świadczeń, co oznacza spadek o 27%.

Tabela 15. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	7 627	6 439	5 534
kwota świadczeń (zł)	1 166 931,00	1 015 177,00	1 048 049,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

W 2017 roku przyznano 5 479 świadczeń dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, w 2018 roku – 5 139 świadczeń, natomiast w 2019 roku – 4 912. Oznacza to spadek w porównaniu do roku 2017 o 567 świadczeń. Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalny jest stopniowy spadek liczby przyznanych zasiłków w tym zakresie.

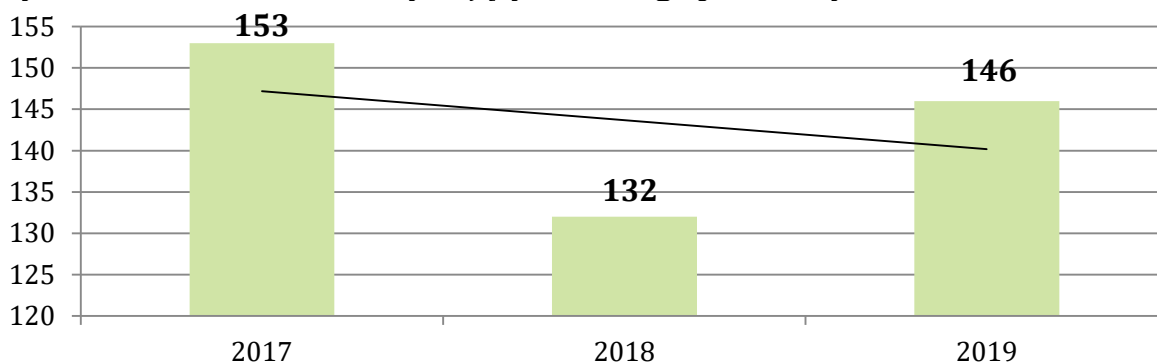
Tabela 16. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	5 479	5 139	4 912
kwota świadczeń (zł)	838 287,00	811 811,00	929 591,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku z usług opiekuńczych (przysługujących osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób) skorzystało 146 osób. Jest to większa liczba w stosunku do roku wcześniejszego o 11%.

Wykres 25. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Istotnym zasobem w zakresie pomocy i wsparcia dla osób niepełnosprawnych intelektualnie jest Środowiskowy Dom Samopomocy, będący jednostką organizacyjną pomocy społecznej, prowadzony przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy w Morągu, finansowany za pośrednictwem Powiatu Ostródzkiego. ŚDS przeznaczony jest dla osób powyżej 18 roku życia, przewlekłe psychicznie chorych oraz dla osób z upośledzeniem umysłowym w stopniu znacznym lub umiarkowanym, a także osób z lekkim upośledzeniem umysłowym, przy jednocześnie występujących innych zaburzeniach sprzężonych, zwłaszcza neurologicznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Środowiskowy Dom Samopomocy świadczy usługi, których zakres i rodzaj zajęć dla każdego podopiecznego ustala się w oparciu o indywidualny plan postępowania wspierająco-aktywizującego.

Do zajęć z uczestnikami służą następujące pracownie:

- kulinarna i umiejętności życia codziennego – w pracowni tej podopieczni pod okiem terapeuty doskonalą umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego;
- multimedialno – ogrodnicza – w ramach zajęć terapeutycznych podopieczni kształtują sprawność manualną poprzez wykonywanie różnorodnych kompozycji, rozwijają sprawność fizyczną, zaradność życiową oraz rozwijają kontakty międzyludzkie;
- rękodzielniczo – krawiecka – w trakcie tworzenia różnorodnych prac pensjonariusze ćwiczą motorykę małą, rozwijają zdolności manualne, a także ćwiczą cierpliwość oraz wytrwałość w wykonywaniu zadań;
- rękodzielniczo – plastyczna – w niniejszej pracowni podopieczni wraz z terapeutą uczestniczą w arteterapii obejmującej złożone techniki rękodzielniczo-plastyczne, a w ramach ich działalności organizowane są różnorodne wystawy, podczas których uczestnicy mają możliwość zaprezentowania swoich prac;
- sala rehabilitacyjna – prowadzona jest w niej rehabilitacja indywidualna oraz grupowa z zakresu terapii ruchowej, turystyki i rekreacji oraz sportu osób niepełnosprawnych. Program rehabilitacji ruchowej dobierany jest indywidualnie przez fizjoterapeutę do uczestnika, biorąc pod uwagę jego stan fizyczny oraz psychiczny i obejmuje on między innymi ćwiczenia korekcyjne, bierne, wspomagane, oddechowe, aerobowe i wiele innych.

Ponadto wszyscy pensjonariusze ŚDS są objęci stałym wsparciem psychologicznym, które obejmuje przede wszystkim wsparcie edukacyjno-terapeutyczne realizowane poprzez usprawnianie w zakresie funkcjonowania emocjonalno-motywacyjnego, pomoc w problemach opiekuńczo-wychowawczych oraz psychoedukację. Opracowując program rehabilitacji podopiecznych, stworzono koncepcję ŚDS jako bezpiecznego i przyjaznego miejsca, w którym osoby dotknięte chorobami odzyskują zdolność samodzielnego funkcjonowania w otoczeniu.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Na terenie Gminy Morąg funkcjonuje także Warsztat Terapii Zajęciowej, który prowadzi rehabilitację społeczną i zawodową zmierzającą do przygotowania uczestnika do maksymalnie samodzielnego życia, w którym będzie mógł pełnić role zgodnie ze swoimi możliwościami, zainteresowaniami oraz oczekiwaniami otoczenia społecznego. Główna siedziba Warsztatu znajduje się w Morągu, gdzie mieści się siedem pracowni: plastyczna, krawiecka, rękodzielnicza, stolarsko-ślusarska, remontowo-modernizacyjna, gospodarstwa domowego, rękodzielnicza, sala fizykoterapii, a także gabinet psychologa oraz specjalisty ds. rewalidacji osób niepełnosprawnych. Warsztat posiada także filię w Małdytach, gdzie mieszczą się trzy pracownie: umiejętności życia codziennego, krawiecka oraz rękodzielnicza.

Zajęcia warsztatowe odbywają się zgodnie z indywidualnym programem rehabilitacji i terapii przygotowanym dla każdego uczestnika na dany rok przez Radę Programową Warsztatu. Terapia odbywa się najczęściej w poszczególnych pracowniach, jednak uczestnicy biorą także udział w szkoleniach zawodowych organizowanych przez Urząd Pracy i inne jednostki szkoleniowe.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Morągu jest placówką dającą szansę rozwoju dla osób z najcięższymi niepełnosprawnościami oraz stanowi niezwykle istotny zasób Gminy w zakresie wsparcia funkcjonowania społeczno-zawodowego osób niepełnosprawnych.

W 2019 roku Gmina Morąg realizowała program wsparcia opiekunów rodzinnych osób zależnych (m. in. niepełnosprawnych i starszych) w domach pn. „Opiekun rodzinny nie musi być sam”, który został sfinansowany przez Fundację Hospicyjną „Hospicjum to też życie” z Gdańska oraz Fundację PZU. W ramach projektu MOPS w Morągu zorganizował 5 szkoleń warsztatowych, które zostały przeprowadzone przez psychologa, fizjoterapeutę, pielęgniarkę oraz specjalistę pracy socjalnej.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- trudności w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych;

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

- niepełnosprawność stanowiąca jeden z najczęstszych powodów udzielania pomocy i wsparcia rodzinom zamieszkującym Gminę Morąg;
- niewystarczająca oferta wsparcia i integracji społecznej osób niepełnosprawnych na terenie Gminy.

ZDROWIE PSYCHICZNE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹⁴.

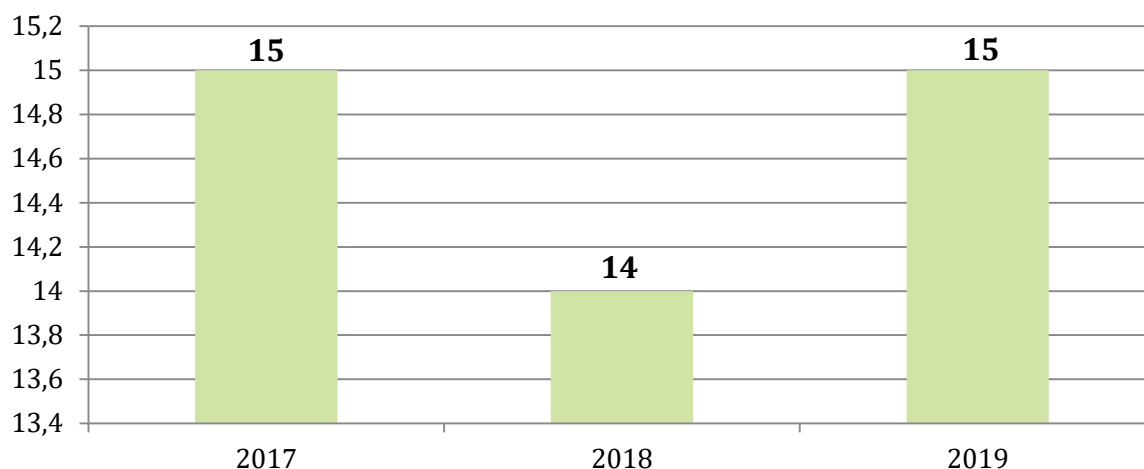
Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim pozostałe problemy społeczne, na temat których możemy znaleźć wyczerpujące statystyki.

W latach 2017-2019 roku z usług specjalistyczno-opiekuńczych korzystała stosunkowo stała liczba osób, w 2017 roku było to 15 beneficjentów, w 2018 roku – 14, natomiast w 2019 roku – ponownie 15.

---

¹⁴ www.psychiatriapolska.pl

Wykres 26. Liczba osób korzystających z usług specjalistyczno-opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2017-2019

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2017,2018 i 2019 rok

Po specjalistyczne wsparcie psychologiczne mieszkańcy Gminy mogą udać się do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Morągu, natomiast leczeniem uzależnień zajmuje się Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia funkcjonująca w strukturach Przychodni Miejskiej NZOZ „Twoje Zdrowie EL” w Morągu.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi.

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH ORAZ UZALEŻNIEŃ BEHAWIORALNYCH

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Jako trzeci wskaźnik choroby są to zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹⁵. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

Działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Morągu wynikają między innymi z przyjętego uchwałą Nr XXI/329/20 Rady Miejskiej w Morągu *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Morąg na 2021 rok*.

Do zadań mających zostać realizowane w 2020 roku przez GKRPA zawartych w Programie należą:

- sprawowanie nadzoru, koordynacja działań i opieka merytoryczna nad prawidłową realizacją zadań przez Pełnomocnika Burmistrza ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;

---

¹⁵ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

- zwiększenie dostępności do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy związane z używaniem alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych, pomocy terapeutycznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień;
- prowadzenie działalności przez GKRPA polegającą na podejmowaniu czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego oraz kosztów niezbędnych do realizacji zadań wynikających z GPPRiPAiPN;
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 131 i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego¹⁶.

---

¹⁶ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Morąg na 2021 rok (uchwała nr XXI/329/20 Rady Miejskiej w Morągu)

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie Gminy Morąg mieszkańcy mogą uzyskać pomoc w przypadku problemu **uzależnienia**:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Punkt Informacyjno-Konsultacyjny ds. Uzależnień
i Przeciwdziałania Przemocy

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów
Alkoholowych

Pełnomocnik Burmistrza ds. Profilaktyki
i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Świetlica Socjoterapeutyczna „Trampolina”

Samopomocwa grupa wsparcia AA „Źródło czystej
wody”

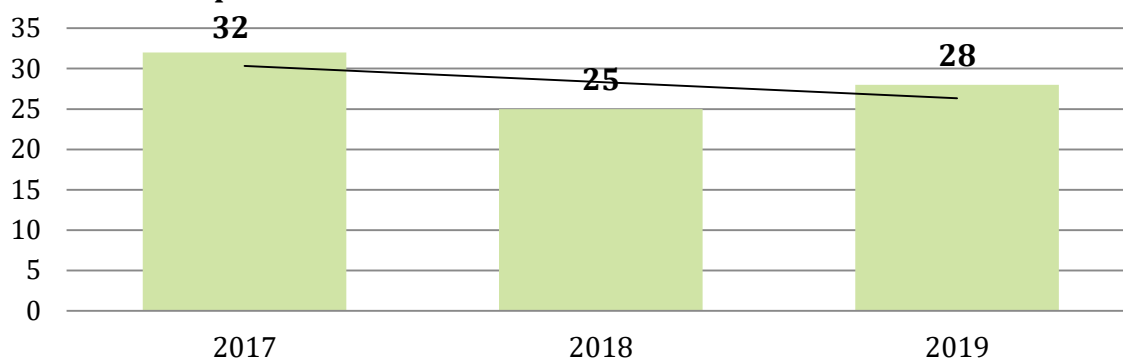
Samopomocwa grupa wsparcia dla dzieci i młodzieży

Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia

W 2019 roku alkoholizm jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdował się na **ósmym** miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.

W 2019 roku z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystało 28 rodzin. Możemy zauważyć, że na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu kształtowała się na nieco zróżnicowanym poziomie. Na przestrzeni ostatnich lat żadna z rodzin na terenie Gminy nie korzystała z pomocy i wsparcia z powodu narkomanii.

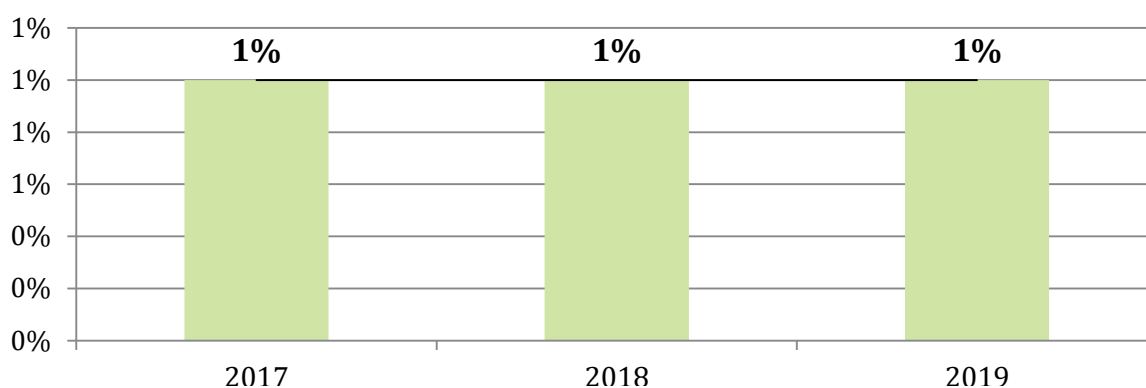
Wykres 27. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Na przestrzeni ostatnich trzech lat z powodu uzależnienia od alkoholu pomoc i wsparcie otrzymało zaledwie 1% rodzin, spośród wszystkich rodzin otrzymujących pomoc i wsparcie z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Wykres 28. Udział rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy i wsparcia na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają również podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Morągu, w ramach przysługujących jej uprawnień, działania.

Według stanu na koniec 2019 roku Komisja liczyła 10 członków. W 2019 roku przeprowadzili oni rozmowy z 78 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 89 członkami rodzin osób uzależnionych. Jednocześnie w omawianym roku Komisja podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia wobec 64 osób uzależnionych od alkoholu oraz wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

wobec 7 osób. Dane dotyczące działań GKRPA w Morągu podejmowanych wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Morągu wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	124	79	78
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	124	85	89
liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	11	32	64
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	1	11	7

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

Punkt Informacyjno-Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w ciągu 2019 roku czynny był 45 godzin w miesiącu. Pomoc i wsparcie uzyskują tam osoby uzależnione, współuzależnione, dzieci z rodzin dotkniętych przemocą lub alkoholizmem rodziców, osoby doznające przemocy w rodzinie lub stosujące przemoc. Wśród zadań Punktu wymienić można:

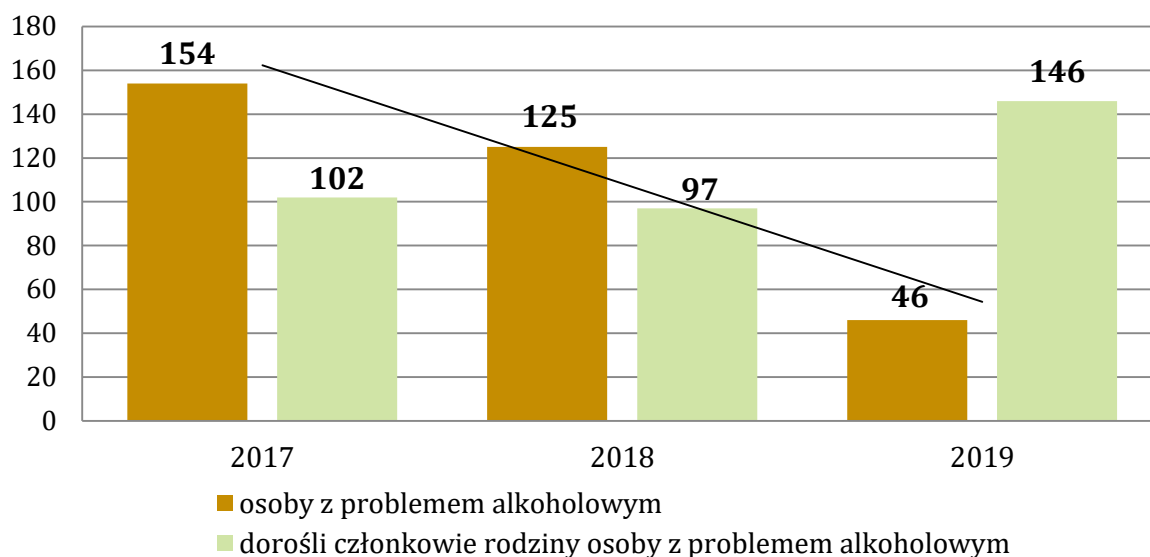
1. prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy,
2. udzielanie osobom i rodzinom konsultacji oraz porad terapeutycznych, socjalnych i profilaktycznych w sprawach uzależnień i przemocy,
3. motywowanie zarówno osób uzależnionych, jak i członków ich rodzin do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia uzależnienia, kierowanie do leczenia specjalistycznego,
4. motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie do zmiany szkodliwego wzoru picia,
5. udzielanie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym poprzez rozmowy podtrzymujące lub udział w grupach wsparcia.
6. rozpoznawanie zjawisk przemocy domowej, udzielanie stosownego wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy domowej,
7. inicjowanie interwencji w przypadku diagnozy przemocy domowej,

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

8. gromadzenie aktualnych informacji na temat dostępnych miejsc pomocy i kompetencji poszczególnych służb i instytucji z terenu gminy, które powinny być włączone w systemową pomoc dla rodziny,
9. współdziałanie z innymi podmiotami zajmującymi się rozwiązywaniem problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

W 2019 roku w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym udzielono porady 46 osobom z problemem alkoholowym oraz 146 dorosłym członkom rodziny osoby z problemem alkoholowym. W Punkcie porady udzielane są przez prawnika, psychoterapeutę, psychologa, a także certyfikowanego specjalistę psychoterapii uzależnień i współuzależnieni. Dane źródłowe wykazują, że wśród mieszkańców występuje zapotrzebowanie na funkcjonowanie Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego - na przestrzeni ostatnich lat, liczba osób zgłaszających się po poradę i wsparcie utrzymuje się na wysokim poziomie.

Wykres 29. Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

Na terenie Gminy Morąg funkcjonuje jedna samopomocowa grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (grupa AA) „Źródło czystej wody”, samopomocowa grupa wsparcia dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym (Al-Anon), a także jedna grupa wsparcia dla osób współuzależnionych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Istotnym zasobem w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom jest także działający na terenie Gminy, funkcjonujący w ramach Biura Burmistrza ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych pedagog ulicy tzw. streetworker, którego działalność polegała na docieraniu do osób wykluczonych społecznie (bezdomnych, opuszczających Zakład Karny, uzależnionych), a także do młodzieży podejmującej tzw. zachowania ryzykowne oraz udzielanie im informacji na temat zagrożeń i konsekwencji płynących z uzależnienia oraz informowaniu o możliwych sposobach uzyskania pomocy w celu walki z uzależnieniem oraz wyjściem z kryzysu bezdomności. Kolejnym zadaniem realizowanym przez streetworkera była współpraca z instytucjami, które umożliwiły szybką i skuteczną realizację podjętych interwencji wobec wyżej wymienionych osób. W 2019 roku streetworker podczas cotygodniowych wyjść, odbył 43 dwugodzinne spotkania i zdołał nawiązać kontakty zarówno z młodzieżą jak i osobami wykluczonymi, bezdomnymi oraz uzależnionymi.

GKRPA zajmuje się również profilaktyką zachowań ryzykownych. W 2019 roku zostały przeprowadzone następujące programy rekomendowane w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, ORE, KBdSPN, IPiN, w których udział wzięło 1 239 uczniów oraz 34 nauczycieli:

- „Spójrz Inaczej”,
- „Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej”,
- „Unplugged”,
- „Przyjaciele Zippiego”,
- „NOE”.

Tabela 18. Realizacja programów rekomendowanych przez PARPA na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba uczniów	335	470	1 239
liczba rodziców	41	0	0
liczba nauczycieli	14	193	34

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

W 2019 roku prowadzone były inne programy profilaktyczne (nierekomendowane), w których wzięło udział łącznie 265 uczniów oraz 10 nauczycieli.

Wśród działań profilaktycznych realizowanych w ramach profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży w 2019 roku zorganizowano także spektakle profilaktyczne, w których uczestniczyło blisko 1000 uczniów. Przeprowadzono także szkolenia i warsztaty dla rodziców z zakresu profilaktyki problemowej, w których wzięło udział 28 uczestników.

Poniżej przedstawione zostały przeprowadzone na terenie Gminy Morąg w 2019 roku działania edukacyjne i profilaktyczne z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom, skierowane zarówno wobec dzieci i młodzieży jak i dorosłych mieszkańców, podejmowane przez Biuro Burmistrza ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

- zorganizowano kolonie i obozy z programem socjoterapeutycznym dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym,
- zrealizowano zajęcia i warsztaty socjoterapeutyczne (z dożywianiem oraz bez dożywiania),
- przeprowadzono grupowe zajęcia profilaktyczno-sportowe,
- zakupiono paczki świąteczne dla dzieci uczęszczających na zajęcia socjoterapeutyczne do świetlicy „Trampolina”
- zrealizowano warsztaty dla rodziców pn. „Szkoła dla rodziców i wychowawców” mające na celu poprawę kompetencji opiekuńczo-wychowawczych oraz wczesną profilaktykę, w których udział wzięło 28 uczestników,
- przeprowadzono konkursy, programy oraz spektakle profilaktyczne w szkołach oraz świetlicach wiejskich,
- zrealizowano warsztaty terapeutyczne pn. „W poszukiwaniu siebie. Praca nad poczuciem własnej wartości” dla osób uzależnionych i członków ich rodzin,
- zakupiono materiały edukacyjne na potrzeby Ogólnopolskich Kampanii Profilaktycznych „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, „Postaw na Rodzinę”, „Alkohol Niszczy”, „Alkohol i Papierosy w Cięży”, „Smart, to znaczy mądrze”, „Bo życie jest lepsze niż picie”,

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

- powiększono księgozbiór biurowy, dokupując wiele cennych pozycji z literatury o tematyce psychologicznej, profilaktycznej i prozdrowotnej, które w części zostały przekazano do Miejskiej Biblioteki Publicznej, Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia w Morągu oraz Urzędu Miejskiego,
- sfinansowano szkolenie dla przyszłych realizatorów programu profilaktycznego „Program Domowych Detektywów” i programu „Przyjaciele Zippiego”, w których wzięło udział 31 nauczycieli.

Ponadto w roku przedmiotowym członkowie GKRPA uczestniczyli w szkoleniu „Zadania samorządowych gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych”, którego celem było podniesienie poziomu wiedzy i kompetencji osób mających wpływ na działania w Gminie z obszaru profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, a szczególny nacisk został położony na tematy obowiązujących rozwiązań prawnych, a także na skuteczne formy oddziaływań profilaktycznych kierowanych do grup szczególnie narażonych na występowanie problemów związanych z piciem alkoholu.

Kolejnymi dwoma szkoleniami, w których udział wzięli członkowie Komisji to „Prawne aspekty finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz zadania i kompetencje gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych” oraz „Zadania Gminnych Komisji w kontekście tworzenia Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych”.

RYNEK NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

W roku 2019 wartość alkoholu sprzedanego na terenie Gminy Morąg wyniosła łącznie 25 951 710, 01 zł, w tym 13 209 732, 60 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 2 454 585, 21 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 10 287 392, 20 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. W stosunku do roku poprzedniego, w omawianym roku łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy alkoholu uległa zwiększeniu.

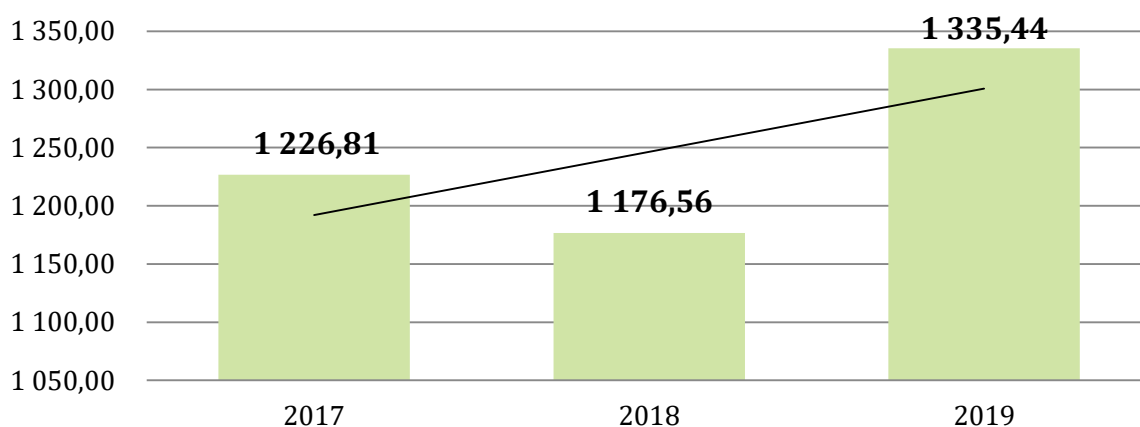
Rysunek 4. Łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy Morąg alkoholu w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku wartość sprzedanego alkoholu na 1 mieszkańca powyżej 18 roku życia kształtowała się na poziomie 1 335,44 zł. W porównaniu do roku poprzedniego wartość ta wzrosła o 158,88 zł, natomiast w stosunku do roku 2017 o 108,63 zł.

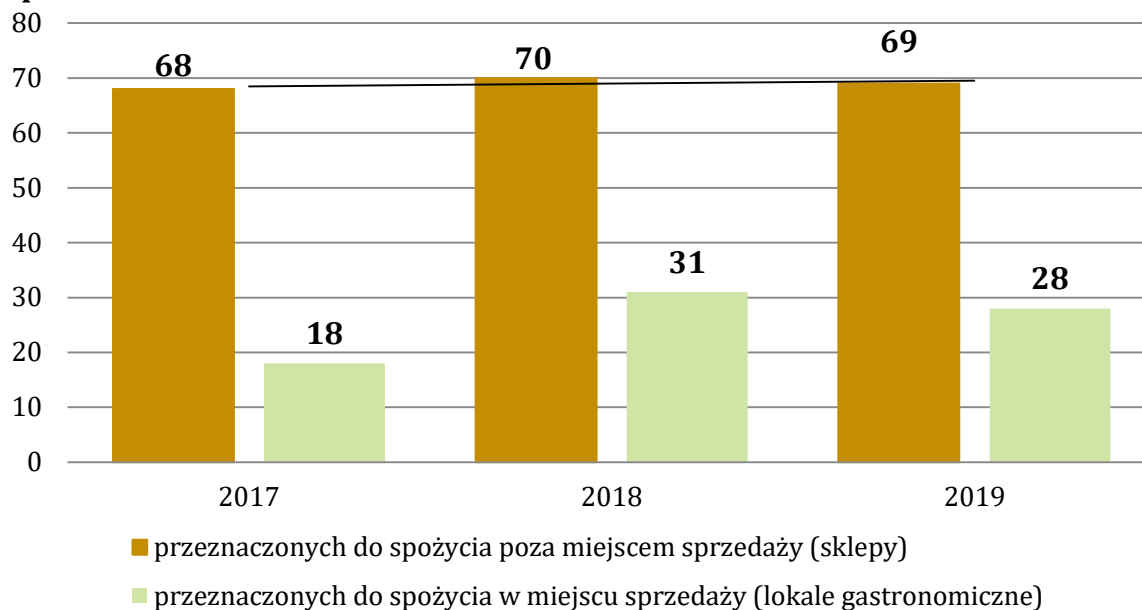
Wykres 30. Wartość sprzedanego na terenie Gminy Morąg alkoholu na 1 mieszkańca powyżej 18 roku życia w latach 2017-2019 (w złotych)

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku na terenie Gminy Morąg znajdowało się łącznie 97 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 69 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) i 28 przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne). Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba sklepów prowadzących sprzedaż alkoholu pozostaje na względnie stałym poziomie, natomiast liczba lokali gastronomicznych uległa zwiększeniu.

Wykres 31. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Gminie Morąg na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wystąpienia przemocy w rodzinach dotkniętych problemami uzależnień;
- wzrost liczby osób, w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia;
- zbyt mała liczba rodziców objętych warsztatami z zakresu profilaktyki uzależnień dzieci i młodzieży;
- wzrost wartości sprzedanego alkoholu w przeliczeniu na 1 dorosłego mieszkańca Gminy na przestrzeni lat 2017-2019;

PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w Gminie Morąg zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie funkcjonujący na podstawie uchwały Nr IV/55/19 Rady Miejskiej w Morągu z dnia 25 marca 2019 roku w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Morągu oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania. W skład ZI wchodzi przedstawiciele:

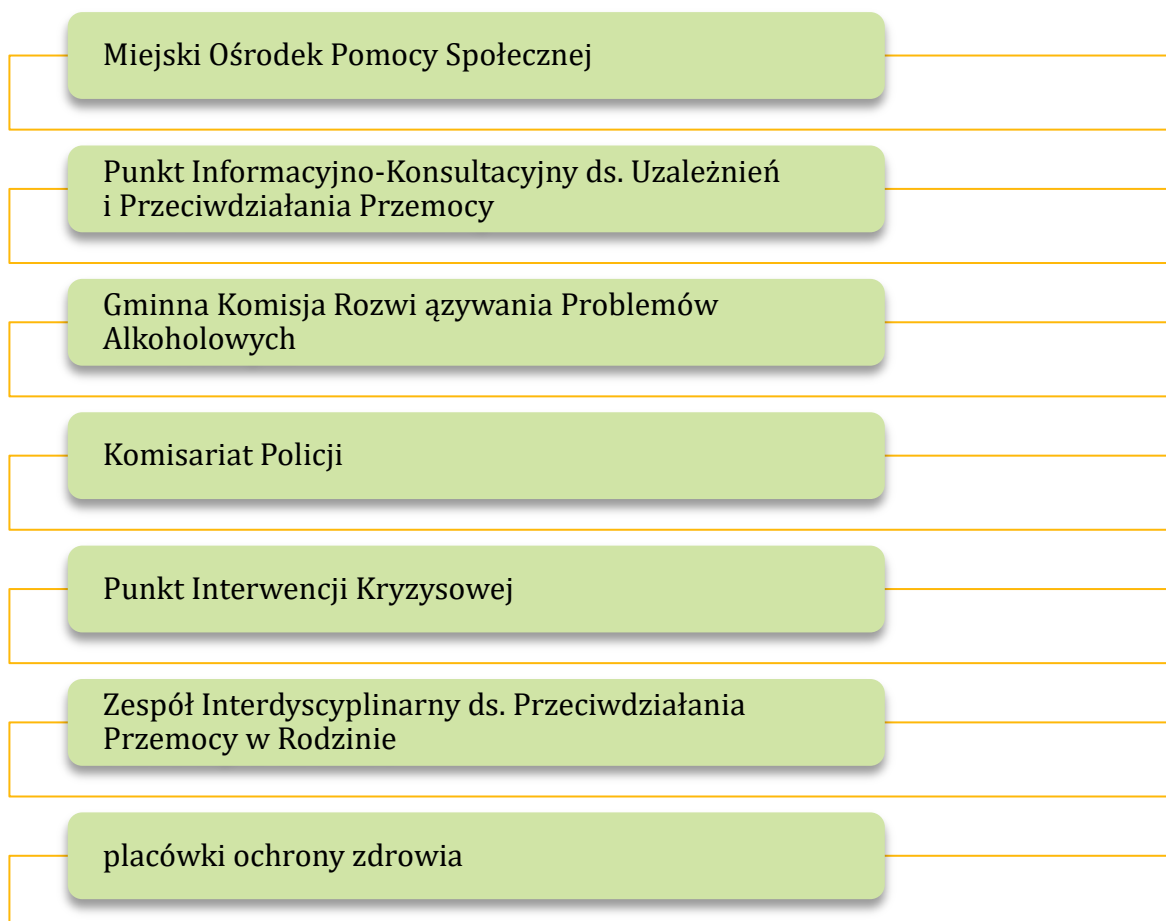
- jednostki organizacyjnej pomocy społecznej,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Policji,
- oświaty,
- ochrony zdrowia,
- kurateli sądowej.

Celem działania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie Gminy Morąg mieszkańcy mogą uzyskać pomoc i wsparcie w przypadku **doświadczania przemocy w rodzinie**.

Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochronę ofiar tej przemocy zawarte zostały w *Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2019-2023* przyjętego uchwałą Nr IV/52/19 Rady Miejskiej w Morągu. Do celów szczegółowych zawartych w Programie należą:

1. wszechstronne wsparcie rodzin dotkniętych przemocą, opracowanie programów w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz podejmowanie działań mających na celu poprawę sytuacji rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie;

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

2. zwiększenie kompetencji i kwalifikacji pracowników służb, instytucji, organizacji pozarządowych (w szczególności oświaty, służby zdrowia, pomocy społecznej, policji, sądu, prokuratury i innych) specjalizujących się w przeciwdziałaniu przemocy na terenie Gminy Morąg;
3. podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości wsparcia.

Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” przeprowadzanej w Gminie Morąg w latach 2017-2019 przedstawione zostały w tabeli nr 19. W 2019 roku wszczęto 52 procedury „Niebieskie Karty” co oznacza wzrost w porównaniu do roku poprzedniego o 8%, natomiast w porównaniu do 2017 roku spadek 10%. W roku przedmiotowym zakończono natomiast 38 procedur „Niebieska Karta”, co w porównaniu do 2017 roku oznacza spadek o 31%.

Tabela 19. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2019

	2017	2018	2019
liczba rodzin, w których wszczęto procedurę	58	48	52
liczba rodzin, w których zakończono procedurę	55	35	38

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

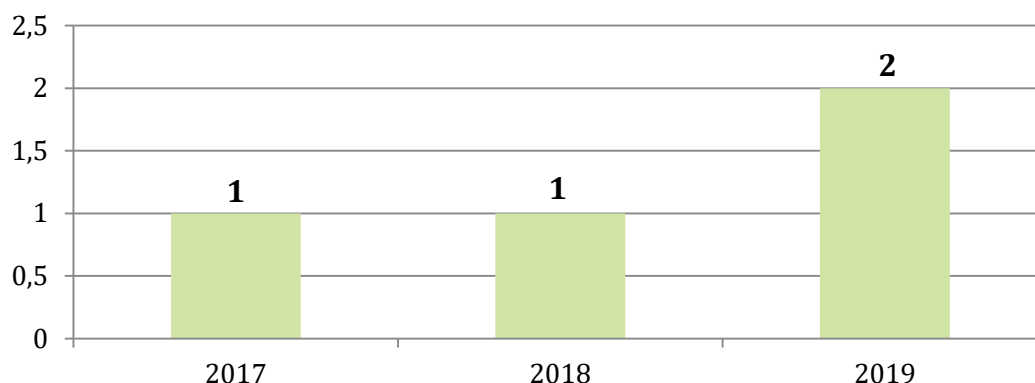
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

W 2019 roku członkowie grup roboczych objęli swoją pomocą 152 osoby, w tym 52 kobiety, 54 mężczyzn i 46 dzieci, którzy mogli skorzystać z wieloaspektowego poradnictwa takiego jak: poradnictwo psychologiczne, z którego skorzystało 49 osób, z poradnictwa prawnego, którym objęto 25 osób, poradnictwa zawodowego i rodzinnego, z którego skorzystało 9 osób.

W roku przedmiotowym pomoc medyczna w związku z przemocą w rodzinie została udzielona 2 osobom. Z informacji uzyskanych z Komisariatu Policji w Morągu wynika, iż w omawianym roku prowadzone były 52 dochodzenia w związku z występowaniem psychicznego i fizycznego znęcania się nad członkami rodziny.

Z powodu przemocy w rodzinie pomoc i wsparcie z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Morągu w 2019 roku otrzymały dwie rodziny, natomiast w latach 2017-2018 tylko jedna.

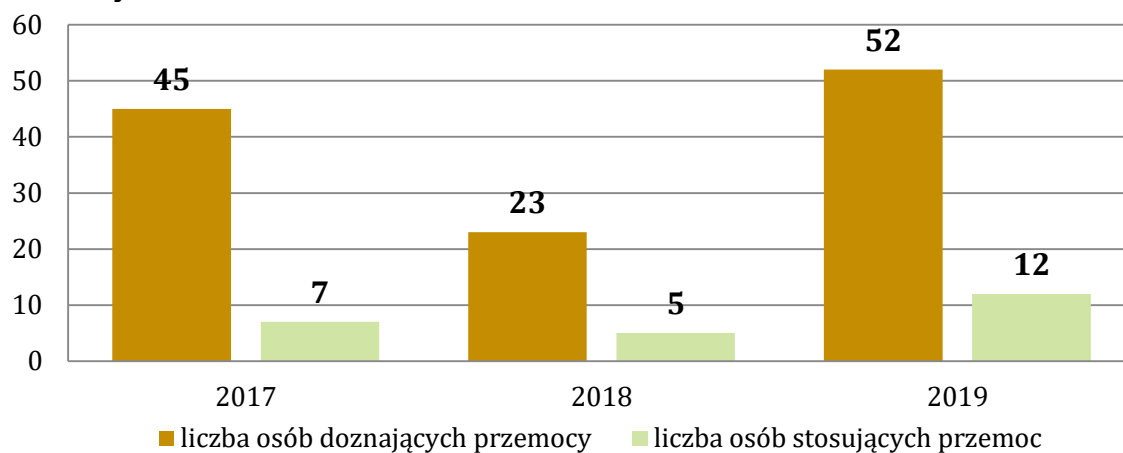
Wykres 32. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2017,2018 i 2019 rok

W 2019 roku w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym ds. Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy udzielono porady 52 osobom doznającym przemocy oraz 12 osobom stosującym przemoc. W porównaniu do dwóch poprzednich lat zarówno liczba osób doznających jak i stosujących przemoc, korzystających z pomocy i wsparcia Punktu Konsultacyjnego uległa zwiększeniu. Dane w tym zakresie przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Wykres 33. Liczba osób doznających oraz stosujących przemoc, którym udzielono porad w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym ds. Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

■ **Obszary problemowe**

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- wzrost liczby osób doznających i stosujących zachowania przemocowe, korzystających z poradnictwa i wsparcia udzielanego w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym ds. Uzależnień i Przemocy;
- brak funkcjonującej grupy wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie.

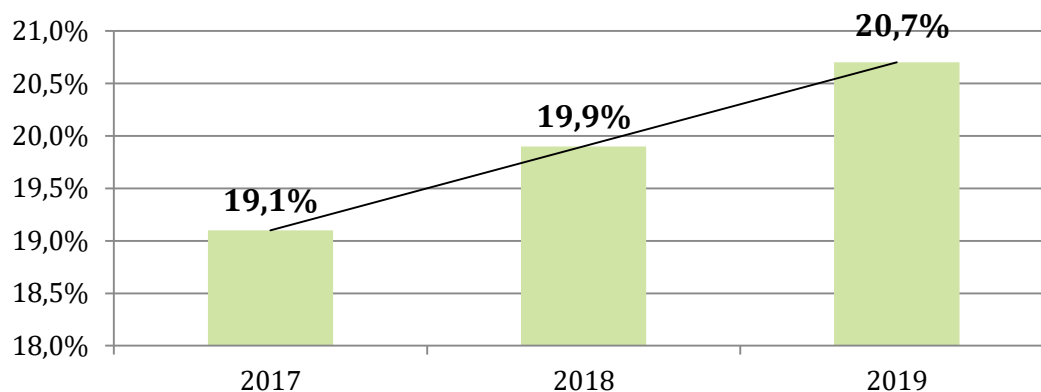
AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. W 2019 roku osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 20,7% wszystkich mieszkańców Gminy Morąg, co oznacza wzrost w stosunku do 2017 roku o 1,6 pp.

Wykres 34. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2017-2019

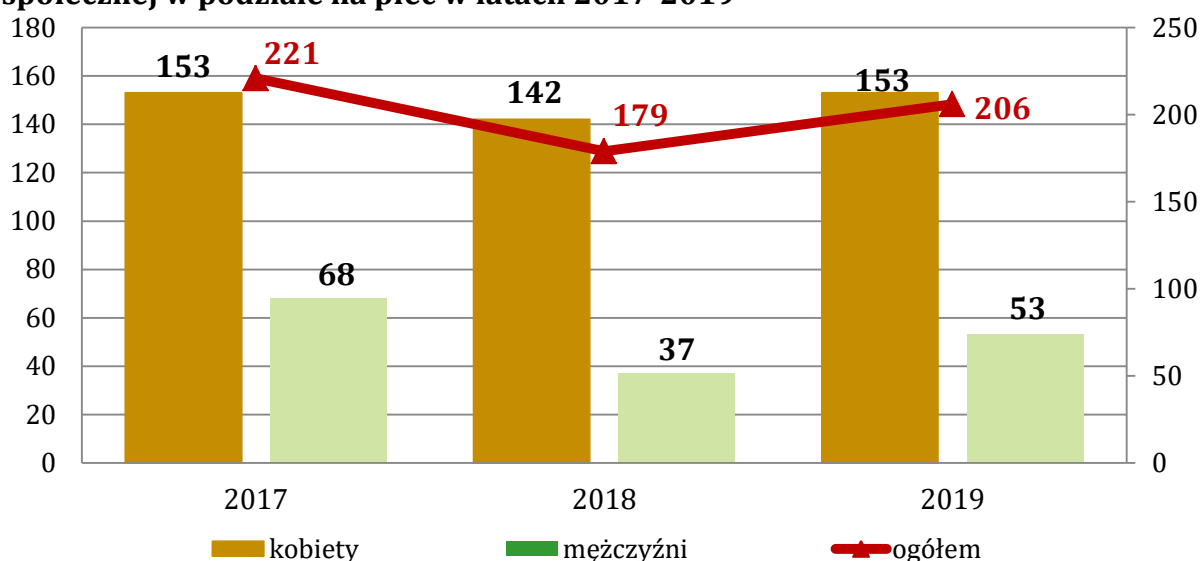

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej wyniosła w 2019 roku 206. Zdecydowaną większość stanowiły kobiety – było ich 153, natomiast korzystających ze wsparcia mężczyzn – 53. W 2019 roku ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystająca z pomocy społecznej w stosunku do 2017 roku uległa zmniejszeniu o 7%, natomiast w porównaniu do 2018 roku wzrosła o 15%.

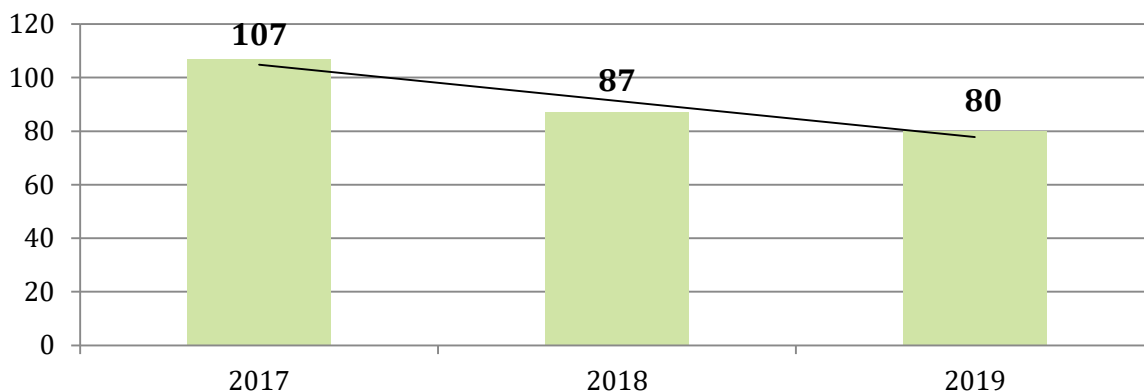
Wykres 35. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2019 roku udzielonych zostało 80 świadczeń pielęgnacyjnych mieszkańcom Gminy, którzy ukończyli 75 lat. W porównaniu do 2017 roku dostrzegalny jest spadek w tym zakresie kształtujący się na poziomie 25%.

Wykres 36. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2017-2019 (liczba świadczeń)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Osobom starszym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym, przysługuje prawo do opieki w Domu Pomocy Społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w Domu Pomocy Społecznej pokrywa zainteresowany w wysokości 70% swojego dochodu (najczęściej jest to renta bądź emerytura). Uzupełnienie kwoty do 100% (całkowite koszty utrzymania) to zadanie rodziny bądź gminy, gdy rodzina nie jest wydolna finansowo. Pobyt w Niepublicznym Domu Seniora opłacany jest przez samych jego pensjonariuszy ze środków własnych (rent, emerytur, oszczędności, dochodów z innych tytułów), bądź przez rodzinę osoby zamieszkującej. Istnieje również możliwość dofinansowań pobytów z budżetu publicznego, o ile dom nie jest związany umową z Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Zajmują się tym odpowiednie jednostki administracyjne Pomocy Rodzinie¹⁷.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Morągu w 2019 roku, poniósł odpłatność za pobyt w Domu Pomocy Społecznej 36 mieszkańców, na łączną kwotę 1 070 948 zł. Szczegółowe dane dotyczące odpłatności za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019 znajdują się w tabeli poniżej.

Tabela 20. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób	28	33	36
kwota świadczeń (zł)	676 618	858 919	1 070 948

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W odpowiedzi na potrzeby osób starszych, w Gminie Morąg działalność prowadzi Koło Rencistów i Seniorów, którego cotygodniowe spotkania organizowane są w Morąskim Domu Kultury. Uczestnicy koła systematycznie organizują wycieczki krajoznawcze, wieczory opłatkowe, karnawałowe, jak również okazjonalne zabawy taneczne. Działalność Koła służy aktywizacji i integracji seniorów zamieszkujących Miasto oraz Gminę.

¹⁷ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876).

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych;
- stały wzrost na przestrzeni lat udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności.

PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

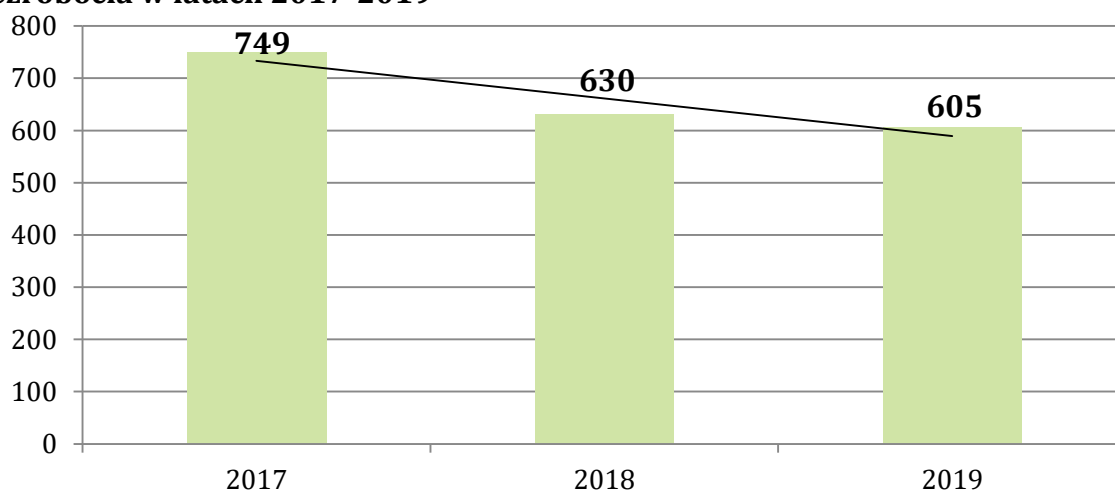
Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuacją materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

W 2019 roku bezrobocie jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na **drugim** miejscu pod względem liczby rodzin otrzymując pomoc.

W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 605. Na przestrzeni lat 2017-2019 można zauważyć tendencję spadkową liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tego powodu o 19%.

Wykres 37. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 rok

W omawianym roku przyznano 520 zasiłków okresowych z tytułu bezrobocia, na ten cel wydatkowano kwotę w wysokości 1 150 731, 27 zł.

Na koniec 2019 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostródzie zarejestrowanych było łącznie 1 016 osób, z czego 461 stanowili mieszkańcy miasta, a 555 zamieszkiwało tereny wiejskie Gminy. Oznacza to spadek w stosunku do roku poprzedniego o 11%, natomiast w porównaniu do roku 2017 o 20%. Pod względem płci widoczna jest dysproporcja – pozostających bez pracy kobiet jest więcej niż mężczyzn (liczba kobiet - 612, liczba mężczyzn - 404).

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Tabela 21. Mieszkańcy Gminy Morąg zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostródzie z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017–2019

	2017		2018		2019	
	Miasto Morąg	Gmina Morąg	Miasto Morąg	Gmina Morąg	Miasto Morąg	Gmina Morąg
kobiety	354	415	307	378	248	364
mężczyźni	257	243	216	238	213	191
ogółem	611	658	523	616	461	555

Źródło: dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Ostródzie filia w Morągu

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową możemy zauważyć, że w stosunku do 2017 roku nastąpił niewielki wzrost zarówno udziału osób do 25 roku życia oraz do 30 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy. Z kolei odnotowany został nieznaczny spadek udziału osób powyżej 50 roku życia, kształtujący się na poziomie 2 pp. Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalny jest najmniejszy odsetek zarejestrowanych w PUP osób do 25 roku życia.

Tabela 22. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Gminy Morąg w latach 2017-2019 z podziałem na wiek

kategoria wiekowa	31 grudnia 2017		31 grudnia 2018		31 grudnia 2019	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
ogółem	1 269	100	1 139	100	1 016	100
do 25 roku życia	170	13	152	13	156	15
do 30 roku życia	328	26	302	27	299	29
powyżej 50 roku życia	367	29	333	29	278	27

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

W poniższej tabeli przedstawiona została liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostródzie zamieszkujących Gminę z wyszczególnieniem osób z prawem do zasiłku. Na przestrzeni lat 2017-2019 obserwowany jest spadek liczby osób bezrobotnych z prawem do zasiłku wynoszący 22%.

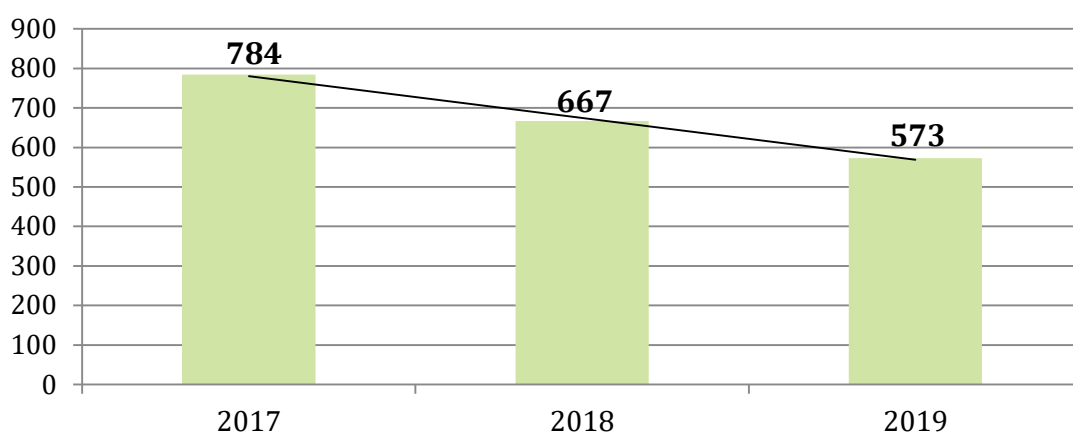
Tabela 23. Liczba zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy Morąg z prawem do zasiłku oraz bezrobotnych w latach 2017-2019

	2017		2018		2019	
	Miasto Morąg	Gmina Morąg	Miasto Morąg	Gmina Morąg	Miasto Morąg	Gmina Morąg
z prawem do zasiłku	143	100	94	91	87	105
ogółem	611	658	523	616	461	555

Źródło: dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Ostródzie filia w Morągu

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne, ponieważ świadczy albo o braku chęci podjęcia pracy albo o braku możliwości podjęcia zatrudnienia. Według danych przedstawionych na poniższym wykresie, pod koniec 2019 roku osoby pozostające bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy stanowiły 56%, spośród wszystkich bezrobotnych mieszkańców Gminy. Na przestrzeni lat 2017-2019 udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie wszystkich mieszkańców gminy Morąg zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostródzie, uległ zmniejszeniu (w 2017 roku osoby te stanowiły 62% ogółu, natomiast w 2018 roku – 59%).

Wykres 38. Wykres 43. Liczba zarejestrowanych w PUP długotrwale bezrobotnych mieszkańców Gminy Morąg na przestrzeni 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Mieszkańcy Gminy Morąg korzystają z pomocy Powiatowego Urzędu Pracy w kierunku rozwoju zatrudnienia, który jest podmiotem realizującym szereg różnorodnych form aktywizacji osób pozostających bez pracy. W 2019 roku największa liczba bezrobotnych uczestniczyła w stażu – 128 osób, pracach interwencyjnych – 96 osób oraz pracach społecznie użytecznych – 41 osób. Ponadto 38 bezrobotnych skorzystało z jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, a 37 z refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy.

Tabela 24. Liczba bezrobotnych mieszkańców Gminy biorących udział w formach aktywizacji zawodowej w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
Refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy	31	29	37
Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	53	45	38
Roboty publiczne	30	22	25
Prace interwencyjne	99	98	96
Prace społecznie użyteczne	54	46	41
Bon na zasiedlenie	24	21	26
Szkolenia	34	44	24
Staże	150	145	128
Dofinansowanie wynagrodzenia za zatrudnienie skierowanego bezrobotnego powyżej 50 r.ż	0	0	7
Refundacja części kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenie społeczne skierowanych bezrobotnych do 30 r.ż	79	38	20

Źródło: dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Ostródzie filia w Morągu

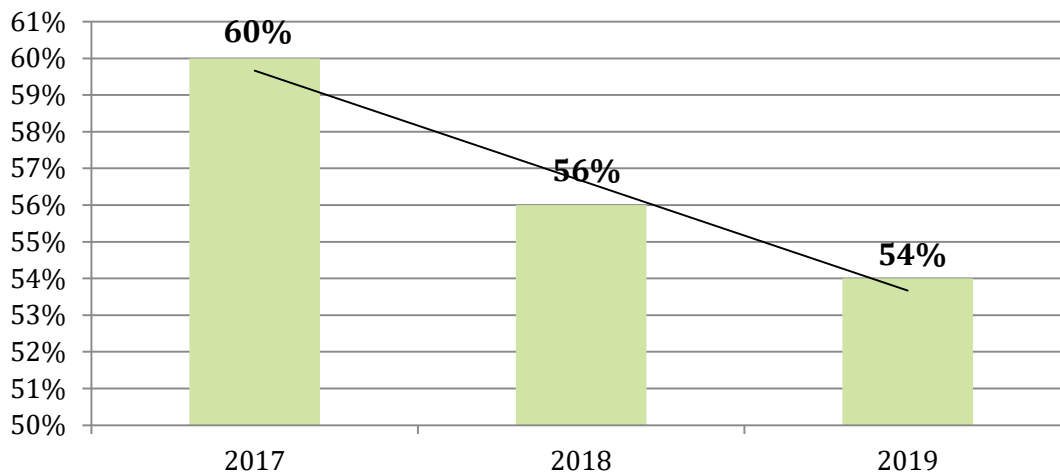
Dostrzegalna jest pozytywna tendencja jeśli chodzi o zmianę wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. Wskaźnik ten obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W porównaniu do lat poprzednich, w 2019 roku obserwowany jest jego stopniowy spadek – z 60% w 2017 roku do 54% w 2019 roku. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na to,

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

że wskaźnik ten pomimo spadku od 2017 roku, utrzymuje się na przestrzeni ostatnich lat na stosunkowo wysokim poziomie.

Wykres 39. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2017-2019

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2019 rok

W okresie 01.01.2019-31.01.2020 r. na terenie Gminy przeprowadzony został projekt partnerski pn. „Akademia aktywności społeczno-zawodowej w Gminie Morąg”, który został zrealizowany we współpracy MOPS z Centrum Szkoleniowo-Konferencyjnym Animator, Fundacją ADSUM oraz Morąskim Stowarzyszeniem Wspierania Rodzin. Celem projektu było podniesienie poziomu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców Miasta i Gminy Morąg, zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. W ramach projektu zaplanowano zadania o charakterze:

- społecznym: poradnictwo, wsparcie indywidualne i grupowe umożliwiające aktywne funkcjonowanie w społeczności lokalnej oraz usługi wspierające animację lokalną;
- zawodowym: doradztwo zawodowe, wsparcie mentora/coacha, indywidualne i grupowe w zakresie podniesienia kompetencji zawodowych, staże zawodowe;
- edukacyjnym: kursy i szkolenia zawodowe;
- zdrowotnym: badania lekarskie wskazujące brak przeciwwskazań do podejmowania zatrudnienia.

W 2020 roku Powiatowy Urząd Pracy w Ostródzie realizował program pn. „Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, RPO – Aktywizacja osób od 30 roku życia w powiecie ostródzkim (2020)”, który adresowany był do osób powyżej 30 roku życia, zarejestrowanych w Powiatowym

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Urządzie Pracy w Ostródzie, a w szczególności długotrwale bezrobotni, osoby z niepełnosprawnościami, bezrobotni powyżej 50 roku życia, posiadający niskie kwalifikacje, mężczyźni w wieku 30-49 lat nie będący bezrobotnymi w szczególnej sytuacji na rynku pracy. W trakcie realizacji projektu każdy jego uczestnik otrzymał wsparcie obejmujące formy pomocy zidentyfikowane u niego jako niezbędne celem poprawy sytuacji na rynku pracy lub uzyskania zatrudnienia, w tym: Indywidualny Plan Działania, pośrednictwo pracy lub poradnictwo zawodowe, a także formę aktywną zależną od potrzeb i możliwości osób korzystających ze wsparcia tj. szkolenie zawodowe, prace interwencyjne, staż, dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej, wyposażenie lub doposażenie stanowiska pracy oraz dofinansowanie zatrudnienia osoby powyżej 50 lat.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- utrzymujący się znaczny udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy;
- bezrobocie jako jeden z głównych powodów korzystania z pomocy i wsparcia z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej przez mieszkańców Gminy.

WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

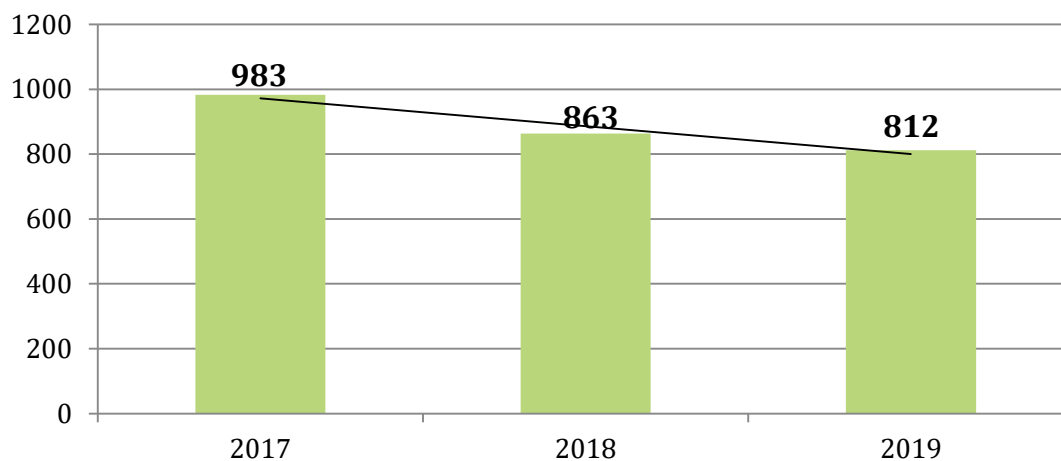
Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawniane były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

W 2019 roku **ubóstwo** jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na **pierwszym** miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia. Z tego powodu wsparcie otrzymało 812 rodzin.

Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa uległa na przestrzeni lat 2017-2019 spadkowi. W 2017 roku z tego powodu z pomocy skorzystały 983 rodziny, w 2018 roku - 863, natomiast w 2019 roku - 812. W stosunku do 2017 roku oznacza to spadek o 17%.

Wykres 40. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku zasiłki stałe pobierało 201 osób, tj. o 13% więcej niż w 2018 roku oraz o 25% w stosunku do 2017 roku. W przypadku zasiłków okresowych, w 2019 roku liczba ich świadczeniobiorców kształtowała się na poziomie 685 – co oznacza spadek o 5% w stosunku do roku 2018 i 16% w stosunku do roku 2017. Zasiłki celowe pobierało natomiast 1 037 osób i jest to spadek o 5% w porównaniu do roku poprzedniego i o 14% w stosunku do roku 2017.

Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalna jest tendencja spadkowa w zakresie przyznawanych zasiłków stałych, celowych oraz okresowych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Tabela 25. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2017-2019

rodzaj zasiłku	2017		2018		2019	
	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
zasiłek stały	268	1 322 012 zł	232	1 068 462	201	1 019 173
zasiłek okresowy	818	1 827 345 zł	723	1 589 374	685	1 527 496
zasiłek celowy	1 211	1 660 029 zł	1 096	1 695 409	1 037	1 505 874

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

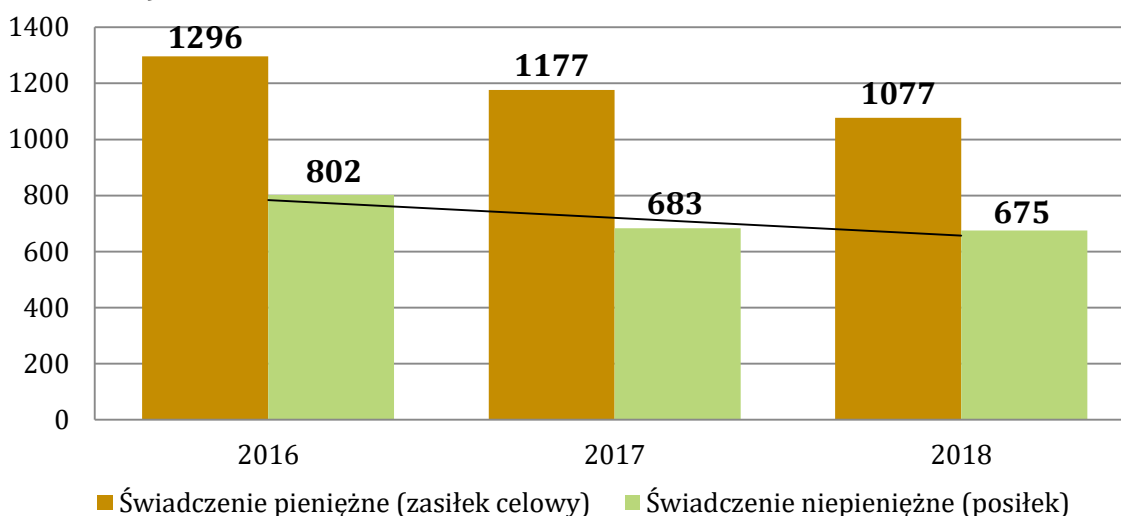
Mieszkańcy Gminy Morąg w okresie od 2014 do 2018 roku korzystali również z programu finansowego w zakresie dożywiania - „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020. Strategicznym celem Programu było ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych. Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

- wsparcia finansowego gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym,
- poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach,
- poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży,
- kształtowania właściwych nawyków żywieniowych¹⁸.

Wśród osób otrzymujących świadczenie pieniężne w 2018 roku, 1 077 mieszkańców to osoby, którym to świadczenie przyznano w ramach wieloletniego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. W formie świadczenia niepieniężnego pomoc otrzymało w przedmiotowym roku 675 osób. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba świadczeniobiorców obu form zasiłku zmalała – w przypadku świadczeń pieniężnych w porównaniu do roku 2017 nastąpił spadek o 17%, natomiast spadek dotyczący świadczeń niepieniężnych wynosił 16%.

¹⁸ www.gov.pl/web/rodzina

Wykres 41. Świadczenia pieniężne i niepieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w latach 2016-2018 (liczba osób)

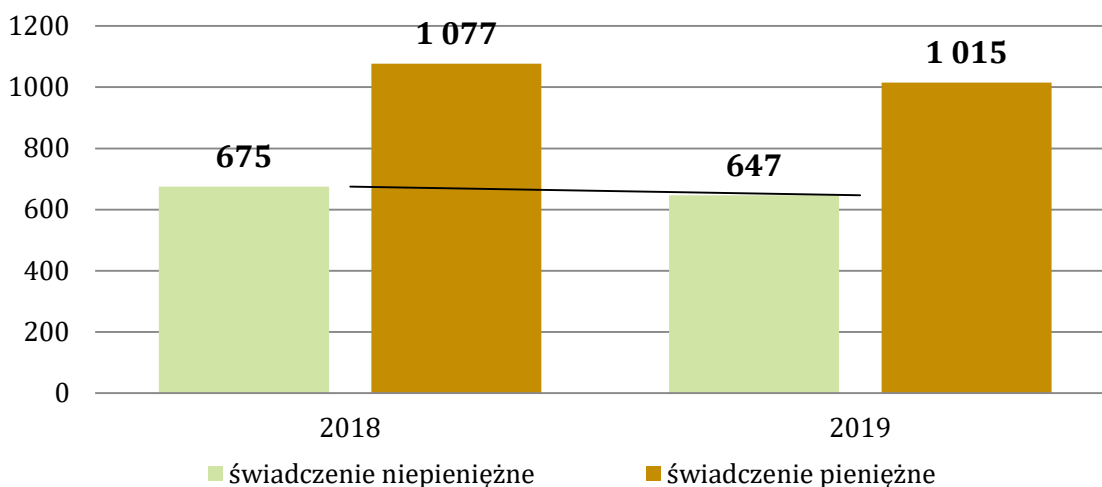
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017 i 2018 rok

15 października 2018 roku ustanowiony został Wieloletni Rządowy Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023. W 2019 roku dożywianie uczniów zorganizowane zostało w każdej placówce oświatowej funkcjonującej na terenie Gminy Morąg oraz w szkołach zlokalizowanych poza nią, do których uczęszczają uczniowie zamieszkujący Gminę.

W 2019 roku świadczenie pieniężne w ramach tego Programu przyznane zostało 1 015 osobom, tj. o 62 osobom mniej niż w roku poprzednim. Świadczenie niepieniężne w formie posiłku otrzymało 647 osób, czyli o 28 osób mniej niż w roku 2018. W roku przedmiotowym wydatkowano na ten cel kwotę w wysokości 1 906 233,98 zł, z czego środki własne Gminy wynosiły 392 633, 98 zł, a dotacja z budżetu państwa 1 513 600 zł.

Na terenie Gminy dożywianie zorganizowane zostało w 18 punktach żywieniowych, w tym 8 na terenach wiejskich.

Wykres 42. Świadczenia pieniężne przyznane w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2018-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2019 roku pomocą w formie posiłku zostało objętych 642 dzieci, w tym 409 z terenów wiejskich. Na przestrzeni lat 2017-2019 odnotowały został spadek liczby dzieci objętych pomocą w zakresie dożywiania wynoszący 6%. Szczegółowe dane w tym zakresie zostały zamieszczone w poniższej tabeli.

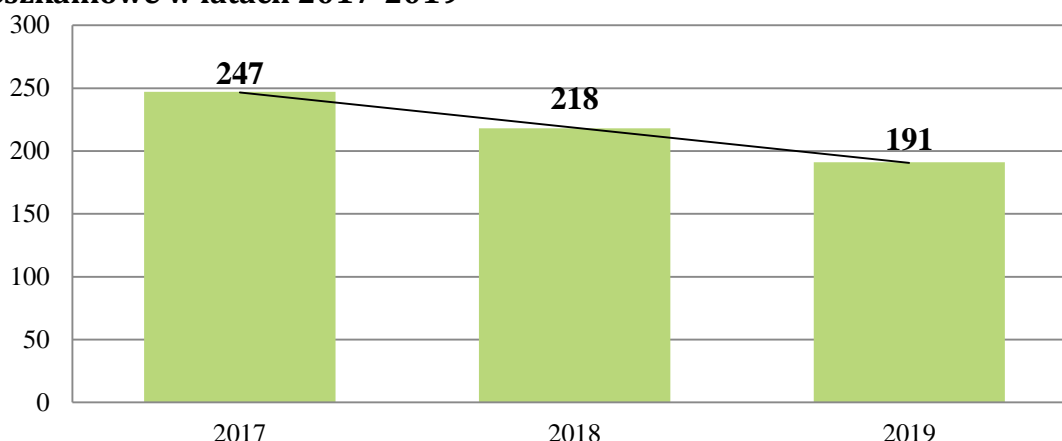
Tabela 26. Liczba dzieci objętych pomocą w formie posiłku w szkole w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba dzieci korzystających z posiłku	683	675	642
w tym na wsi	416	408	409

Źródło: Sprawozdanie z działalności MOPS za 2019 rok

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych z związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. W 2019 roku świadczenie pieniężne w formie dotatków mieszkaniowych otrzymało 191 gospodarstw domowych, w 2018 roku – 218, natomiast w 2017 roku – 247.

Wykres 43. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym kształtuje się w Gminie Morąg na niższym samym poziomie, niż ma to miejsce zarówno na terenie całego powiatu jak i województwa. Na wartość barometru ubóstwa w wymiarze finansowym składają się następujące wskaźniki: dochód w gminie przypadający na jednego mieszkańca, liczba osób, którym przyznano świadczenie (pieniężne/niepieniężne) przypadająca na każde 1000 mieszkańców gminy oraz odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej do liczby wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej. Im wyższa wartość wskaźnika, tym sytuacja Gminy jest korzystniejsza. W Gminie Morąg wynosi on -0,38.

Rysunek 5. Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w Gminie Morąg, powiecie ostródzkim oraz województwie warmińsko-mazurskim w 2019 roku

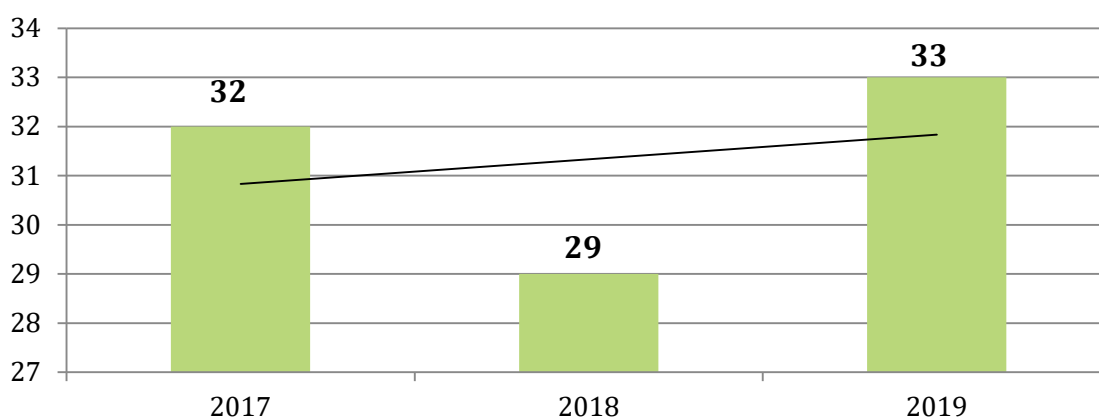

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. W 2019 roku z powodu bezdomności pomoc i wsparcie otrzymały 33 osoby, w 2018 – 29, z kolei w 2017 – 32. Informacje w tym zakresie na przestrzeni lat 2017-2019 przedstawia poniższy wykres. Dane statystyczne dotyczące liczby osób korzystających z pomocy i wsparcia z MOPS wskazują na to, że problem bezdomności jest widoczny na terenie Miasta i Gminy Morąg, jednakże nie przyjmuje on znacznych rozmiarów.

Wykres 44. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W omawianym roku MOPS w Morągu dokonał odpłatności w kwocie 68 330, 43 zł za pobyt 14 bezdomnych osób, przebywających w schroniskach na terenie powiatu ostródzkiego i iławskiego, którego zapewniały tymczasowe schronienie oraz usługi ukierunkowane na wzmacnianie aktywności społecznej, wyjście z kryzysu bezdomności oraz uzyskanie samodzielności życiowej beneficjentów.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych, skutkujące funkcjonowaniem w sytuacji zagrożenia egzystencji;
- ubóstwo jako główny powód udzielania pomocy i wsparcia mieszkańcom Gminy przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej;
- występujący na terenie Gminy problem bezdomności;

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

- znacznie niższy wskaźnik barometru ubóstwa występujący na terenie Gminy Morąg, w porównaniu do powiatu ostródzkiego oraz całego województwa warmińsko-mazurskiego;
- ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych;
- przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności.

PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Z danych przekazanych przez Komisariat Policji w Morągu wynika, że w 2019 roku na terenie Gminy stwierdzono łącznie 207 przestępstw, przeprowadzono 41 interwencji związanych z występowaniem przemocy w rodzinie oraz 507 interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu i narkotyków. W omawianym okresie zatrzymano 102 nietrzeźwych kierowców oraz zabrano 13 praw jazdy na skutek prowadzenia pojazdów mechanicznych pod wpływem alkoholu. Szczegółowe dane w tym zakresie zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 27. Łączna liczba i rodzaje popełnionych przestępstw na terenie Gminy Morąg w latach 2017-2019

Rodzaj przestępstwa/interwencji	Liczba popełnionych przestępstw / podjętych interwencji		
	2017	2018	2019
Przeprowadzone interwencje związane z występowaniem przemocy domowej	65	41	41
Przeprowadzone interwencje związane z nadużywaniem alkoholu i narkotyków	373	424	507
Liczba zatrzymanych nietrzeźwych kierowców	87	110	102
Liczba zabranych praw jazdy	15	26	13
Przestępstwa związane z kradzieżą, włamaniem, rozbojem)	185	170	207

Źródło: dane z Komisariatu Policji w Morągu

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Funkcjonariusze Komisariatu Policji w Morągu na przełomie lat 2017-2019 prowadzili działalność profilaktyczną skierowaną do dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców Gminy z zakresu odpowiedzialnego wypoczynku oraz bezpieczeństwa w ruchu drogowym, m.in. realizowano akcje pn. „Bezpieczna Droga do Szkoły”, „Bezpieczne Wakacje” oraz „Bezpiecznie Ferie”.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- wzrost przeprowadzonych interwencji związanych z używaniem alkoholu i narkotyków;
- wzrost liczby przestępstw związanych z kradzieżą, włamaniem oraz rozbojem;
- występujący problem kierowania pojazdami przez nietrzeźwych kierowców.

REWITALIZACJA SPOŁECZNA

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Gmina i Miasto Morąg realizuje *Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Morąg do roku 2023* zatwierdzony uchwałą Nr XXVIII/411/17 Rady Miejskiej w Morągu z dnia 19 stycznia 2017 roku, stanowiący podstawę do podjęcia działań, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

„Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji” - ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2020 r. poz. 802 z późn. zm.).

Obszar rewitalizacji to taki, na którym występuje koncentracja negatywnych zjawisk natury społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Głównym celem rewitalizacji Miasta Morąg jest: *„Wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego”*.

Wśród celów strategicznych zawartych w niniejszym programie należy wyszczególnić:

- reintegrację społeczną,
- funkcjonalną i estetyczną przestrzeń,
- wysoką jakość środowiska.

Obszary problemowe

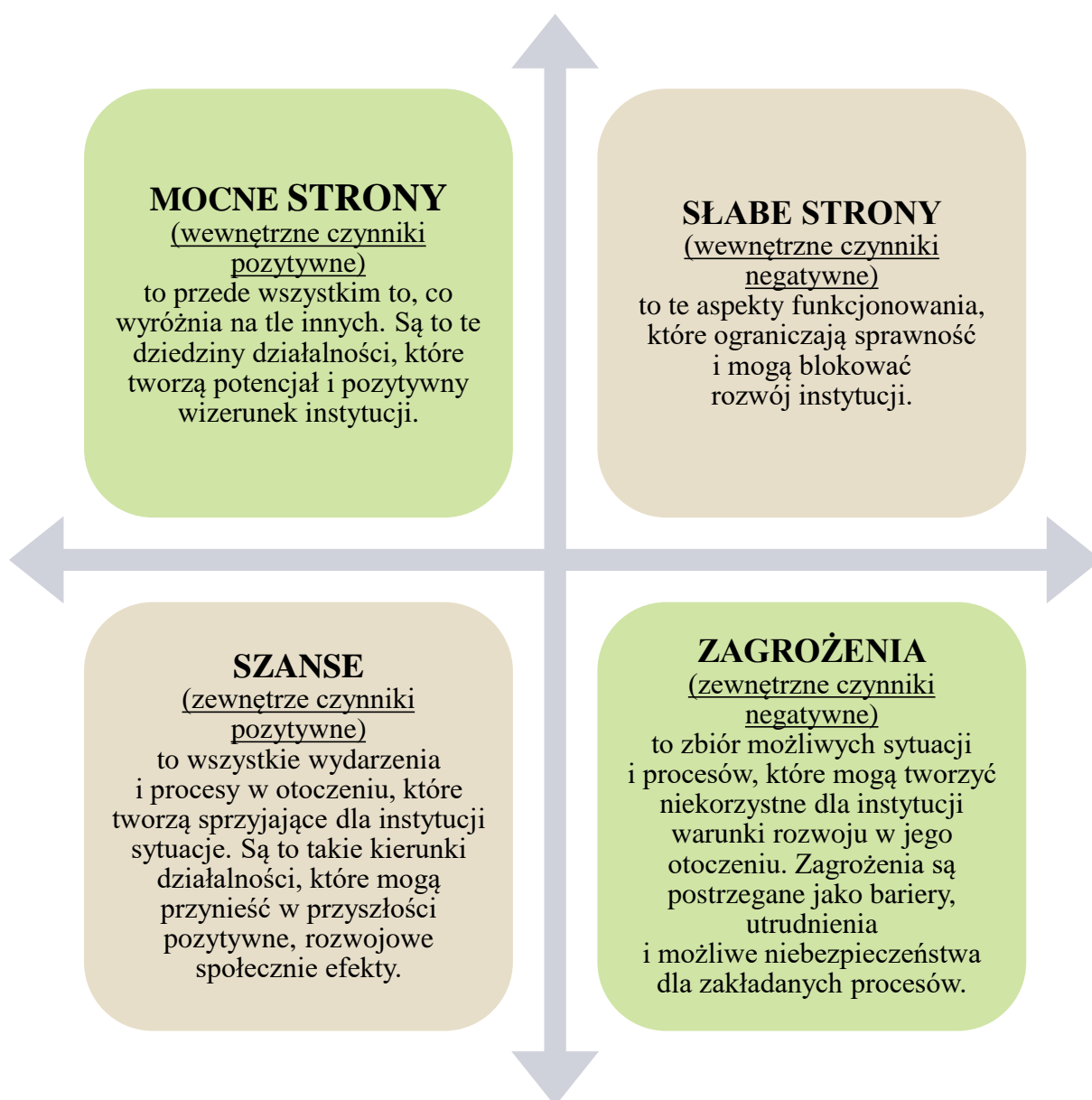
W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- degradacja przestrzeni publicznych,
- degradacja społeczna.

ANALIZA SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

MOCNE STRONY

1. Atrakcyjność Gminy pod względem przyrodniczym oraz turystycznym.
2. Dogodne położenie komunikacyjne.
3. Wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON.
4. Funkcjonowanie licznych szkół podstawowych, przedszkoli, a także żłobka.
5. Działalność kulturalna prowadzona przez Morąski Dom Kultury, Miejską Bibliotekę Publiczną i jej filie.
6. Zróżnicowana infrastruktura sportowo-rekreacyjna.
7. Spadek wskaźnika deprywacji lokalnej na przestrzeni ostatnich lat.
8. Dostęp do pomocy i wsparcia dla osób uzależnionych i doznających przemocy w rodzinie dzięki funkcjonowaniu Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy i Punktu Interwencji Kryzysowej.
9. Działalność organizacji pozarządowych działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.
10. Funkcjonowanie grup samopomocowych dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz członków ich rodzin.
11. Funkcjonowanie na terenie Gminy miejsca dla seniorów – Koła Rencistów i Emerytów.
12. Prowadzenie różnorodnej działalności o charakterze profilaktycznym dla dzieci i młodzieży w szkołach.
13. Realizacja rekomendowanych programów profilaktycznych w ramach Systemu Rekomendacji

SŁABE STRONY

1. Utrzymujący się na przestrzeni ostatnich lat ujemny przyrost naturalny.
2. Wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności.
3. Spadek liczby mieszkańców Gminy.
4. Utrzymujące się ujemne saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych.
5. Brak funkcjonujących rodzin wspierających.
6. Występujący problem ubóstwa, niepełnosprawności i bezrobocia, stanowiące główne powody korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Gminy Morąg.
7. Występowanie problemu bezdomności.
8. Zbyt mało rodziców objętych działaniami profilaktycznymi związanymi z używaniem substancji psychoaktywnych przez uczniów oraz zjawiskiem przemocy.
9. Występowanie problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu.
10. Wzrost liczby przestępstw popełnionych na terenie Gminy.
11. Utrzymująca się na wysokim poziomie liczba osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy zarejestrowanych w PUP.
12. Zbyt mała ilość alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla mieszkańców.
13. Wzrost liczby osób, wobec których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu leczenia odwykowego.
14. Niewykorzystany w pełni potencjał turystyczny Gminy.
15. Brak funkcjonującej grupy wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, OREm KBSPN, IPiN.

- 14.** Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców.
- 15.** Występowanie lokali socjalnych w zasobach Gminy.
- 16.** Funkcjonowanie grupy samopomocowej dla dzieci i młodzieży oraz działalność prowadzona przez świetlicę socjoterapeutyczną „Trampolina”.
- 17.** Działalność licznych świetlic wiejskich.
- 18.** Dochody Gminy przewyższające jej wydatki na przestrzeni ostatnich lat.
- 19.** Spadek wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej.
- 20.** Spadek na przestrzeni ostatnich lat liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej.
- 21.** Realizacja projektów partnerskich pn. „Tajemniczy Ogród Hipoterapii”, „Opiekun nie musi być sam”, „Akademia aktywności społeczno-zawodowej w Gminie Morąg”, „Razem dla Rodziny”.
- 22.** Funkcjonowanie Środowiskowego Domu Samopomocy, Warsztatu Terapii Zajęciowej.
- 23.** Prowadzenie działalności gospodarczej przez średnie i duże podmioty gospodarki.
- 24.** Funkcjonowanie bezpłatnego Punktu Pomocy Prawnej, a także prowadzenie działalności przez Streetworker’a.

SZANSE

1. Rozwój turystyki.
2. Rozwój gospodarczy Gminy.
3. Pozyskanie środków unijnych na rozwój Gminy.
4. Promocja Gminy w całej Polsce.
5. Utworzenie nowych miejsc pracy w Gminie.
6. Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
7. Wzrost aktywności i integracji osób starszych.
8. Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych.
9. Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.
10. Dostępność do pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień.
11. Rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
12. Dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy w przypadku problemów uzależnień i przemocy.
13. Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej.

ZAGROŻENIA

1. Starzejące się społeczeństwo.
2. Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych.
3. Zwiększenie się liczby mieszkańców potrzebujących pomocy społecznej.
4. Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.
5. Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.
6. Wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych.
7. Zwiększenie skali problemu przemocy w stosunku do dzieci.
8. Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych.
9. Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.

IV. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Część programowa Strategii składa się z następujących elementów: misji i wizji rozwiązywania problemów społecznych, celów strategicznych i operacyjnych, zaplanowanych do realizacji działań, zakładanych rezultatów Strategii, sposobów monitorowania i ewaluacji, ram finansowych oraz przepisów dotyczących wdrażania. Punktem wyjściowym dla przedstawionych w tej części prognoz, jest diagnoza sytuacji społecznej oraz analiza SWOT, będąca skutecznym narzędziem oceny uwarunkowań strategicznych. Przeprowadzona analiza przyniosła informacje niezbędne do podjęcia decyzji planistycznych i sformułowania kierunków rozwiązywania problemów społecznych.

Rysunek 6. Elementy procesu planowania strategicznego

Źródło: opracowanie własne

MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wizja rozwiązywania problemów społecznych na terenie Gminy Morąg została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych.

Gmina Morąg to przykład jednostki terytorialnej, dążącej do stworzenia warunków sprzyjających trwałej aktywizacji zawodowej i społecznej swoich mieszkańców poprzez właściwą działalność administracji samorządowej oraz organizacji pozarządowych, wykorzystująca potencjał tkwiący w zasobach społecznych, gospodarczych, kulturalnych i przyrodniczych regionu.

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie **misji**, w brzmieniu:

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg jest skuteczna i zintegrowana polityka społeczna, dążąca do włączenia w nurt życia społeczno-zawodowego wszystkich mieszkańców poprzez wspieranie i zaspokajanie ich potrzeb w celu zintegrowanego rozwoju Gminy, dzięki wykorzystaniu potencjału społeczności lokalnej, z uwzględnieniem istotnych uwarunkowań środowiskowych.

CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE

W oparciu o wnioski wynikające z analizy danych dotyczących poszczególnych dziedzin sformułowano cele strategiczne, których realizacja da możliwość zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych. Dla każdego z celów strategicznych, wyznaczono cele operacyjne, przy których zaprezentowane zostały planowane zadania (kierunki działań). Przyczynią się one do realizacji celów strategicznych. Określone zostały także podmioty odpowiedzialne, wskaźniki realizacji zadań, podmioty współpracujące oraz źródła finansowania.

CELE STRATEGICZNE

Cel strategiczny nr 1	<ul style="list-style-type: none"> • Skuteczny i zintegrowany system wspierania rodziny.
Cel strategiczny nr 2	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa jakości życia oraz zwiększenie możliwości partycypacji w życiu społecznym osób zależnych (niepełnosprawnych, niesamodzielnych oraz seniorów).
Cel strategiczny nr 3	<ul style="list-style-type: none"> • Promocja zdrowego stylu życia oraz profilaktyka rozwiązywania problemów uzależnień.
Cel strategiczny nr 4	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój skutecznego i interdyscyplinarnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
Cel strategiczny nr 5	<ul style="list-style-type: none"> • Aktywizacja i reintegracja społeczno-zawodowa osób bezrobotnych.
Cel strategiczny nr 6	<ul style="list-style-type: none"> • Przeciwdziałanie zjawisku marginalizacji społecznej osób zagrożonych ubóstwem.
Cel strategiczny nr 7	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie przestrzennych warunków do jakościowego i zrównoważonego rozwoju Gminy i Miasta Morąg oraz poprawa jakości życia mieszkańców.

CEL STRATEGICZNY NR 1

SKUTECZNY I ZINTEGROWANA SYSTEM WSPIERANIA RODZINY

Cel operacyjny nr 1

Skuteczna ochrona i wspieranie rodzin w zakresie opieki poprzez zagwarantowanie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, a także wsparcie jej członków w przewyżaniu sytuacji kryzysowych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
1	Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, pomocy asystenta rodziny.	Liczba asystentów. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny. Liczba dzieci w rodzinach.	MOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa
2	Zabezpieczenie pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej.	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.	MOPS, PCPR, Sąd	Budżet Gminy
3	Stworzenie i koordynowanie funkcjonowania rodzin wspierających.	Liczba rodzin objętych pomocą rodziny wspierającej. Liczba funkcjonujących rodzin wspierających.	MOPS	Budżet Gminy
4	Zapewnienie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w zakresie wsparcia prawnego i psychologicznego.	Liczba rodzin objętych specjalistycznym wsparciem oraz poradnictwem.	MOPS, UM, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, PCPR	Budżet Gminy
5	Organizowanie warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze.	MOPS, UM, placówki oświatowe, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	Budżet Gminy Budżet Państwa Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

6	Zapewnienie potrzeb bytowych rodziny – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba rodzin objętych pomocą materialną i niematerialną.	MOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa
---	---	---	------	------------------------------------

Cel operacyjny nr 2

Tworzenie warunków do prawidłowej socjalizacji dzieci i młodzieży oraz działalność na rzecz wzmocnienia więzi rodzinnych oraz integracji rodzin.

L.P.	Zadania	Wskaźniki	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
1	Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez współpracę z placówkami oświatowymi i placówkami wsparcia dziennego.	Liczba placówek oświatowych i placówek wsparcia dziennego, z którymi podejmowano współpracę w celu monitorowania sytuacji dziecka.	MOPS, PWD, placówki oświatowe	Bez kosztów
2	Organizowanie różnego rodzaju działań i aktywności mających na celu integrację dzieci i młodzieży oraz rodzin. Wspieranie działalności organizacji pozarządowych realizujących zadania na rzecz rodzin.	Liczba zorganizowanych działań mających na celu integrację dzieci i młodzieży oraz rodzin, liczba ich uczestników.	UM, MOPS, MDK, PWD, MBP, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
3	Organizowanie oraz współfinansowanie wypoczynku zimowego i letniego dla dzieci i młodzieży.	Liczba osób korzystających z wypoczynku zimowego i letniego.	MOPS	Budżet Gminy
4	Prowadzenie, bieżące utrzymanie oraz wspieranie działalności placówek wsparcia dziennego pomagających w procesie wychowywania dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach, rodzaje zajęć specjalistycznych, liczba zrealizowanych godzin specjalistów.	MOPS, UM, PWD	Budżet Gminy Budżet Państwa Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

5	Współpracowanie z placówkami oświatowymi w celu dostosowywania podejmowanych działań do występujących wśród dzieci, młodzieży oraz ich rodzin problemów.	Liczba placówek z którymi podjęto współpracę.	MOPS, PWD, placówki oświatowe	Bez kosztów
---	--	---	-------------------------------	-------------

CEL STRATEGICZNY NR 2

POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA ORAZ ZWIĘKSZENIE MOŻLIWOŚCI PARTYCYPACJI W ŻYCIU SPOŁECZNYM OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH, NIESAMODZIELNYCH ORAZ SENIORÓW.

Cel operacyjny nr 1

Wsparcie, aktywizacja i integracja osób niepełnosprawnych i niesamodzielnych poprzez wykorzystanie dostępnych form pomocy instytucjonalnej, materialnej oraz opiekuńczo-pielęgnacyjnej.

L.P.	Zadania	Wskaźniki	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
1	Stworzenie warunków do skutecznej integracji społecznej osób niepełnosprawnych poprzez organizację imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych oraz turystycznych.	Liczba zorganizowanych integracyjnych przedsięwzięć o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym lub turystycznym dla osób niepełnosprawnych.	MOPS,MDK,MBP, NGO	Budżet Gminy
2	Dostosowanie infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) do potrzeb osób niepełnosprawnych.	Liczba działań zmierzających do dostosowania infrastruktury gminnej do potrzeb osób niepełnosprawnych.	UM, MOPS.	Budżet Gminy PFRON Fundusze Europejskie
3	Udzielanie pomocy materialnej osobom niepełnosprawnym.	Liczba osób objętych pomocą materialną.	MOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

4	Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnych, niepełnosprawnych.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi, liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych.	MOPS, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy Budżet Państwa
5	Kontynuowanie wspierania działalności i rozwoju Środowiskowego Domu Samopomocy oraz Warsztatu Terapii Zajęciowej w Morągu.	Liczba uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej, liczba uczestników ŚDS.	MOPS, NGO	Budżet Gminy PFRON Budżet Państwa
6	Kontynuowanie i pogłębianie współpracy z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób niepełnosprawnych.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.	MOPS, NGO, CIS w Legnicy	Budżet Gminy
7	Rozwój procesu wczesnej interwencji, rozpoznania i leczenia dzieci niepełnosprawnych oraz zagrożonych niepełnosprawnością.	Liczba dzieci objętych procesem wczesnego wspomagania rozwoju.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy
8	Zwiększenie dostępności kształcenia integracyjnego poprzez tworzenie grup i klas integracyjnych w placówkach oświatowo-wychowawczych.	Liczba utworzonych grup i klas integracyjnych. Liczba dostępnych miejsc w grupach i klasach integracyjnych.	UM, placówki oświatowe, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	Budżet Gminy
9	Promowanie i wspieranie idei wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych.	Liczba działań promujących i wspierających wolontariat.	MOPS, UM, NGO	Budżet Gminy PFRON
10	Promowanie i wspieranie powstawania grup samopomocowych dla osób niepełnosprawnych.	Liczba powstałych grup samopomocowych.	MOPS, NGO	Budżet Gminy
11	Zapewnienie miejsc w Domach Pomocy Społecznej.	Liczba mieszkańców przebywających w Domach Pomocy Społecznej.	MOPS	Budżet Gminy

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Cel operacyjny nr 2

Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych skutkująca efektywnym przeciwdziałaniem bezrobociu oraz utrzymaniem aktualnego zatrudnienia wśród niepełnosprawnych mieszkańców Gminy Morąg.

L.P.	Zadania	Wskaźniki	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
1	Prowadzenie kampanii informacyjnych o dostępnych formach aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych.	MOPS, UM, PUP, PCPR, NGO	Budżet Gminy
2	Działania mające na celu zwiększenie aktywności osób niepełnosprawnych na rynku pracy poprzez wspieranie realizacji zawodowej w miejscach pracy chronionej oraz na otwartym rynku pracy.	Liczba działań zmierzających do zwiększenia aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.	MOPS, PCPR, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa PFRON
3	Prowadzenie kampanii informacyjnych skierowanych do przedsiębiorców na temat możliwości zawodowych osób niepełnosprawnych.	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych.	MOPS, UM, PUP, PCPR, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa PFRON
4	Prowadzenie poradnictwa zawodowego dla młodzieży i dorosłych, niepełnosprawnych mieszkańców Gminy.	Liczba osób niepełnosprawnych objętych poradnictwem zawodowym.	UM, MOPS, placówki oświatowe, PUP, PCPR	Budżet Gminy PFRON
5	Inicjowanie i wspieranie tworzenia oraz utrzymania miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych w ramach działalności podmiotów ekonomii społecznych (np. spółdzielni socjalnych).	Liczba nowo utworzonych i utrzymanych miejsc pracy.	UM, MOPS, PUP, PCPR	Budżet Gminy Budżet Państwa PFRON Środki europejskie
6	Rozwój współpracy z Centrum Integracji Społecznej w Legnicy.	Liczba osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo objętych działaniami CIS.	UM, MOPS, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa PFRON

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

7	Prowadzenie międzysektorowej współpracy na rzecz osób niepełnosprawnych nieaktywnych zawodowo i bezrobotnych.	Liczba podmiotów prowadzących działania na rzecz niepełnosprawnych osób nieaktywnych zawodowo i bezrobotnych.	UM, MOPS, PCPR, PUP, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa PFRON Środki europejskie
11	Inicjowanie działań mających na celu utworzenie mieszkania chronionego.	Liczba mieszkań chronionych.	MOPS, UM	Budżet Gminy Budżet Państwa

Cel operacyjny nr 3

Aktywizacja zawodowa, społeczno-kulturalna i obywatelska osób starszych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
1	Organizacja zajęć: rekreacyjno-sportowych, kulturalnych, promujących zdrowy i aktywny tryb życia oraz edukacyjnych, mających na celu integrację społeczną a także rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów.	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach.	MOPS, UM, MDK, MBP, NGO	Budżet Gminy Fundusze Europejskie
2	Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej w społeczności lokalnej.	Liczba podjętych działań.	MOPS, UM, MDK, MBP	Budżet Gminy
3	Prowadzenie akcji informacyjnych/ warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/ przeprowadzonych warsztatów.	MOPS, UM, MDK, MBP, KP	Budżet Gminy
4	Diagnozowanie oraz monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych.	Liczba przeprowadzonych diagnoz.	MOPS	Bez kosztów
5	Wspieranie różnorodnych form samoorganizowania się seniorów.	Liczba działań podjętych w ramach wspierania różnorodnych form samoorganizowania się osób starszych.	UM, MOPS, MDK, MBP, NGO	Budżet Gminy

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Cel operacyjny nr 4

Zapewnienie systemowego wsparcia osób starszych i ich bliskich w celu zapewnienia warunków możliwie pełnej i adekwatnej do potrzeb opieki dla seniorów, pozwalającej na aktywne funkcjonowanie w środowisku lokalnym.

L.P.	Zadania	Wskaźniki	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
1	Prowadzenie i promocja nowoczesnych rozwiązań opieki nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi (np. teleopieka, teleanioł itp.).	Liczba osób objętych nowoczesnymi rozwiązaniami w zakresie opieki.	UM, MOPS, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa
2	Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych w odpowiedzi na potrzeby seniorów.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi. Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych.	MOPS, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy Budżet Państwa
3	Propagowanie i organizowanie wolontariatu w odpowiedzi na potrzeby osób starszych.	Liczba działań podjętych w formie wolontariatu.	MOPS, NGO	Budżet Gminy
4	Podejmowanie działań na rzecz wydłużania pobytu seniorów w środowisku rodzinnym, w tym m.in.: szkoleniowe i doradcze wsparcie rodzin w procesie opieki domowej oraz rozwój nowych metod działania i doskonalenia kadr, mające na celu czasowe odciążenie rodzin w obowiązkach sprawowania opieki nad osobą starszą.	Liczba działań podjętych na rzecz wydłużania pobytu seniorów w środowisku lokalnym.	MOPS, NGO, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy Budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 3

PROFILAKTYKA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ ORAZ PROMOCJA ZDROWEGO STYLU ŻYCIA

Cel operacyjny nr 1

Zwiększenie dostępności do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od substancji psychoaktywnych i ich rodzin, a także inicjowanie powstawania oraz wspomaganie działalności już istniejących podmiotów służących rozwiązywaniu problemów uzależnień.

L.P.	Zadania	Wskaźniki	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
1	Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej rodzinom z problemem uzależnienia.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna i niematerialna.	MOPS	Budżet Gminy
2	Prowadzenie Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin.	Rodzaje poradnictwa, liczba udzielonych porad, liczba osób, którym udzielono porad.	MOPS, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
3	Kontynuowanie działalności grup samopomocowych dla osób uzależnionych, współuzależnionych i ich rodzin.	Liczba osób uczestniczących w grupach samopomocowych.	MOPS, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
4	Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Liczba osób wobec, których podjęte zostały rozmowy motywujące.	MOPS, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

5	<p>Podjęmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu; kierowanie wniosków do biegłych celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia oraz kierowanie wniosków do sądu.</p>	<p>Liczba wniosków skierowanych do sądu; liczba wydanych opinii.</p>	GKRPA	<p>Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych</p>
6	<p>Podjęmowanie działań zwiększających wiedzę i świadomość społeczną na temat uzależnień poprzez upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych.</p>	<p>Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.</p>	UM, GKRPA, MOPS	<p>Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych</p>
7	<p>Wspieranie działań placówek lecznictwa odwykowego poprzez finansowanie programów terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych uzupełniających ofertę świadczeń zdrowotnych NFZ.</p>	<p>Liczba sfinansowanych programów, liczba uczestników programów.</p>	GKRPA	<p>Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych</p>
8	<p>Organizowanie szkoleń dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych grup zawodowych z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.</p>	<p>Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.</p>	MOPS, GKRPA	<p>Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych Budżet Gminy</p>

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Cel operacyjny nr 2

Wdrażanie efektywnego systemu profilaktyki i wczesnej interwencji dla dzieci i młodzieży z zakresu uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz dążenie do podwyższenia wieku inicjacji alkoholowej i nikotynowej.

L.P.	Zadania	Wskaźniki	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
1	Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN związanych z tematyką uzależnień.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki, liczba przeprowadzonych programów.	GKRPA, MOPS, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
2	Realizacja w szkołach oraz PWD warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień oraz pozalekcyjnych zajęć z elementami profilaktyki.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.	GKRPA, PWD, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
3	Organizowanie wypoczynku z programem i profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień.	Liczba dzieci biorących udział w wypoczynku z programem profilaktycznym.	MOPS, GKRPA, PWD	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
4	Realizacja warsztatów profilaktycznych dla rodziców dotyczących profilaktyki uzależnień.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach profilaktycznych.	MOPS, GKRPA, PWD, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

**Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025**

5	Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.	GKRPA, MOPS	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
6	Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w tym sprzedaży alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym.	Liczba prowadzonych kontroli w punktach sprzedaży alkoholu.	GKRPA, MOPS	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Cel operacyjny nr 3

Zwiększenie poziomu wiedzy w zakresie zagrożeń wynikających ze spożywania alkoholu, promowanie postaw prozdrowotnych oraz rozwijanie systemu wymiany informacji na temat dostępnych form pomocy w przypadku problemu uzależnień wśród mieszkańców Gminy.

L.P.	Zadania	Wskaźniki	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
1	Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców mających na celu uświadomienie konsekwencji spożywania alkoholu, a przede wszystkim: wczesnej inicjacji alkoholowej przez dzieci i młodzież, spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży oraz prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu.	Liczba zorganizowanych działań profilaktycznych, liczba uczestników.	GKRPA, MOPS, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
2	Organizowanie szkoleń dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych grup zawodowych (m.in. pedagodzy, nauczyciele, wychowawcy, pracownicy	Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	GKRPA, MOPS, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

	socjalni, asystent rodziny, policjanci) z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.			
3	Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień.	Liczba ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych.	GKRPA, MOPS, UM, KP, stowarzyszenia	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
4	Utrwalanie postaw abstynenckich poprzez realizację działań polegających na promowaniu zdrowego stylu życia.	Liczba działań podjętych w ramach ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych	GKRPA, MOPS, PWD, placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe, stowarzyszenia	Budżet Gminy Budżet Państwa Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
5	Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia uzależnienia	GKRPA, MOPS, stowarzyszenia, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

CEL STRATEGICZNY NR 4

ROZWÓJ SKUTECZNEGO I INTERDYSCYPLINARNEGO SYSTEMU

PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Cel operacyjny nr 1

Zintensyfikowanie współdziałania podmiotów odpowiedzialnych za przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemu przemocy w rodzinie poprzez poprawę dostępu do usług, tworzenie i rozszerzanie ofert wsparcia dla osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy.

L.P.	Zadania	Wskaźniki	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
1	Działania podejmowane w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieska Karta”, liczba wszczętych procedur, liczba zakończonych procedur.	MOPS, GKRPA, KP, ZI, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, Sąd	Budżet Gminy
2	Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w lokalnych mediach oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	Liczba rozpowszechnionych informacji.	MOPS, GKRPA, ZI, placówki oświaty, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
3	Organizacja szkoleń dla pracowników instytucjonalnych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieska Karta”.	Liczba uczestników szkoleń.	MOPS, GKRPA, KP, ZI, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, Sąd	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

4	Bezpośrednia pomoc osobom w sytuacji doświadczenia przemocy w rodzinie, w tym interwencja kryzysowa, udzielanie schronienia, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.	Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, którym została udzielona bezpośrednia pomoc na przykład w postaci interwencji kryzysowej, schronienia, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.	MOPS, GKRPA, ZI, KP, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
5	Prowadzenia Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego dla osób doświadczających i stosujących przemoc w rodzinie oraz zagrożonych przemocą w rodzinie, Punktu Interwencji Kryzysowej oraz Punktu Pomocy Prawnej.	Liczba udzielonych porad, liczba osób, którym udzielono porad.	MOPS, GKRPA, ZI	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
6	Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.	MOPS, GKRPA, ZI	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
7	Utworzenie mieszkań chronionych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.	Liczba utworzonych mieszkań chronionych. Liczba osób, którym zapewniono mieszkania chronione.	MOPS	Budżet Gminy

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Cel operacyjny nr 2

Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie, poszerzenie wiedzy rodziców na temat negatywnych konsekwencji stosowania kar fizycznych wobec dzieci oraz poprawa skuteczności systemu działań profilaktycznych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
1	Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Liczba rodziców uczestniczących w działaniach informacyjno-edukacyjnych, liczba zorganizowanych działań.	MOPS, GKRPA, ZI placówki oświatowe, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, KP	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
2	Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach społecznych przeciw przemocy w rodzinie.	Liczba kampanii.	MOPS, MBP, GKRPA, ZI, KP, UM, MDK, placówki oświatowe	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
3	Realizacja warsztatów dla uczniów dotyczących, przemocy w rodzinie, komunikacji interpersonalnej, umiejętności rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach, liczba zorganizowanych warsztatów.	GKRPA, ZI placówki oświatowe	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
4	Realizacja programów rekomendowanych skoncentrowanych na zjawisku przemocy rówieśniczej w placówkach oświatowych.	Liczba uczestników programów rekomendowanych w szkołach.	MOPS, GKRPA, placówki oświatowe	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

5	Realizacja działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.	Liczba zrealizowanych działań, liczba odbiorców.	MOPS, GKRPA, ZI, KP, UM, MDK, placówki oświatowe	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
---	--	--	--	--

CEL STRATEGICZNY NR 5

AKTYWIZACJA I REINTEGRACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA OSÓB BEZROBOTNYCH

Cel operacyjny nr 1				
Wspieranie zatrudnienia i reintegracji osób bezrobotnych, w tym zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.				
L.P.	Zadania	Wskaźniki	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
1	Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: poradnictwa zawodowego, organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia.	Liczba zorganizowanych szkoleń oraz liczba osób biorących w nich udział.	MOPS, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
2	Rozwój opieki nad dziećmi do lat 3 w publicznych placówkach umożliwiającą szczególnie osobom samotnie wychowującym dzieci podjęcie zatrudnienia.	Liczba miejsc dostępnych w żłobku, liczba dzieci uczęszczających do żłobka.	MOPS, UM	Budżet Gminy Budżet Państwa
3	Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.	MOPS, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

4	Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Liczba podjętych działań informacyjnych.	MOPS, PUP, UM	Budżet Gminy
5	Wykorzystanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększenia szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.	MOPS, PUP	Budżet Gminy
6	Pobudzanie i wzmacnianie systemu motywacji oraz przekazywanie praktycznych umiejętności w celu aktywnego poruszania się na rynku pracy.	Liczba osób objętych programem wsparcia.	MOPS, PUP	Budżet Gminy

CEL STRATEGICZNY NR 6

PRZECIWDZIAŁANIE ZJAWISKU MARGINALIZACJI SPOŁECZNEJ OSÓB ZAGROŻONYCH UBÓSTWEM

Cel operacyjny nr 1

Rozwój systemu wsparcia i inkluzji, działającego na rzecz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym osób, rodzin i środowisk zagrożonych wykluceniem społecznym.

L.P.	Zadania	Wskaźniki	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
1	Zapewnienie dostępu do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej.	Liczba osób/rodzin objętych pomocą finansową, liczba osób/rodzin objętych pracą socjalną.	MOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa
2	Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na	Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie zasiłku,	MOPS, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

	zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej – posiłku.	liczba osób, którym udzielono pomocy w formie posiłku.		
3	Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemem ubóstwa oraz związaną z tym bezradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, poprzez udzielanie zasiłków celowych i rzeczowych.	Liczba osób i rodzin, które otrzymały pomoc w formie zasiłków celowych i rzeczowych	MOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa
4	Udzielanie uczniom pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	UM w Morągu Wydział Oświaty	Budżet Gminy Budżet Państwa
5	Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa.	Liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych.	MOPS, UM, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
6	Kształtowanie wzorców współpracy obywatelskiej przez umożliwienie włączenia się w udzielanie pomocy przez osoby prywatne – organizacja i wspieranie idei wolontariatu.	Liczba osób objętych wolontaryjnymi działaniami pomocowymi.	MOPS, NGO	Budżet Gminy
7	Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie problemu bezdomności – przekazywanie informacji na temat sytuacji osób bezdomnych oraz bezpośrednia pomoc.	Liczba działań podjętych we współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz osób bezdomnych.	MOPS, KP, NGO	Budżet Gminy
8	Zabezpieczenie schronienia dla osób bezdomnych z Gminy Morąg poprzez zawarcie umowy na „świadczenie usług schronienia” z podmiotami.	Liczba skierowanych osób bezdomnych.	MOPS	Budżet Gminy

CEL STRATEGICZNY NR 7

CEL OPERACYJNY NR 1

Wzrost poziomu jakości życia Gminy Morąg poprzez odnowienie obszaru, nadanie przestrzeni właściwej funkcji oraz poprawę bezpieczeństwa, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez ograniczenie patologii społecznych na obszarze rewitalizacji.

L.P	Rodzaj przedsięwzięcia	Cel projektu	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródło finansowania
1	Rewitalizacja kwartału ulic starego miasta w Morągu – rewaloryzacja budynków zabytkowych oraz przestrzeni miejskiej.	Usprawnienie komunikacji pieszej i kołowej na terenach wokół starego miasta; poprawa warunków dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości.	UM	Budżet państwa, Budżet Gminy, Środki europejskie
2	Dostosowanie wieży ciśnień do pełnienia funkcji integracyjno-społecznych.	Realizacja modułu mająca korzystny wpływ na dostępność nowej funkcjonalnie przestrzeni dla mieszkańców.	UM	Budżet państwa, Budżet Gminy, Środki europejskie
3	Utworzenie Centrum Integracji Społecznej.	Realizacja modułu mająca korzystny wpływ na dostępność nowej funkcjonalnie przestrzeni dla mieszkańców.	UM, PUP, MOPS, NGO	Budżet państwa, Budżet Gminy, Środki europejskie
4	Modernizacja i zagospodarowanie morąskiego targowiska w centrum miasta.	Umożliwienie lokalnym wytwórcom promocji i sprzedaży własnych produktów, utworzenie miejsca spotkań lokalnej społeczności.	UM	Budżet państwa, Budżet Gminy, Środki europejskie
5	Rewitalizacja terenów przyszpitalnych.	Poprawienie dostępu do jednostek organizacyjnych szpitala, zagospodarowanie terenów przyszpitalnych.	Szpital Miejski w Morągu	Budżet państwa, Budżet Gminy, Środki europejskie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

6	Rewitalizacja zabytkowego parku miejskiego na osiedlu Zatorze w Morągu.	Utworzenie miejsc pracy; rozwój turystyki biegowej; poprawa dostępności mieszkańców obszaru zdegradowanego do miejsc rekreacji.	UM	Budżet państwa, Budżet Gminy, Środki europejskie
7	Włączenie społeczne przez aktywność fizyczną – rewitalizacja kompleksu sportowego w Zatorzu.	Utworzenie atrakcyjnej formy spędzania czasu wolnego.	UM, NGO	Budżet państwa, Budżet Gminy, Środki europejskie
8	Adaptacja niezagospodarowanego obiektu w sąsiedztwie Stadionu Miejskiego do pełnienia funkcji społecznych.	Promowanie zdrowego stylu życia; powstanie nowych miejsc pracy; pozytywny wpływ na rozwój sportowców.	UM	Budżet państwa, Budżet Gminy, Środki europejskie
9	Projekt „Dźwięki Majowe”.	Promowanie muzykoterapii jako sposobu na przywrócenie zdrowia lub poprawy funkcjonowania osób z chorobami psychicznymi i fizycznymi, a także jako formę relaksacyjną.	NGO	Budżet Państwa
10	Projekt „Jesienne gry”.	Utworzenie oferty gier terenowych skierowanych dla dzieci	NGO	Budżet Państwa

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Morąg do 2023 roku.

RAMY FINANSOWE STRATEGII

Potrzeba określenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w strategii rozwiązywania problemów społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu Gminy Morąg. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych Gminy Morąg. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2018-2019, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej. Prognoza uwzględnia także ryzyka finansowe tj. zmianę przepisów, wzrost wydatków, inflację.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

W prognozie na lata 2021-2025 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Morągu.

Tabela 28. Ramy finansowe strategii w latach 2021-2025

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w zakresie pomocy społecznej (dział 852) i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (dział 853)
1	2018	10 130 864
2	2019	10 252 423
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie pomocy społecznej (dział 852) i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (dział 853)
3	2020	10 508 734
4	2021	10 771 452
5	2022	11 040 738
6	2023	11 316 756
7	2024	11 599 675
8	2025	11 889 667
Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w przeciwdziałaniu alkoholizmowi i narkomanii (dział 851: 85153 przeciwdziałanie narkomani, 85154 przeciwdziałanie alkoholizmowi)
1	2018	427 616
2	2019	418 809
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii (dział 851: 85153 przeciwdziałanie narkomani, 85154 przeciwdziałanie alkoholizmowi)
3	2020	429 279
4	2021	440 011
5	2022	451 011
6	2023	462 286
7	2024	473 843
8	2025	485 689

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej (dział 854) i rodziny (dział 855)
1	2018	33 758 249
2	2019	42 610 227
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej (dział 854) i rodziny (dział 855)
3	2020	43 675 483
4	2021	44 767 370
5	2022	45 886 554
6	2023	47 033 718
7	2024	48 209 561
8	2025	49 414 800

Źródło danych: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Morągu

PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Morąg przyniesie:

- rozwój usług aktywizacji społecznej i zawodowej dla mieszkańców, w tym zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym co pozwoli na wzrost aktywności zawodowej i zwiększenie szans na podjęcie zatrudnienia przez mieszkańców,
- zaspokojenie potrzeb osób niepełnosprawnych, a także zwiększenie ich integracji społecznej i zawodowej,
- pogłębienie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców,
- zmniejszenie liczby mieszkańców uzależnionych od alkoholu lub spożywających go w sposób ryzykowny,
- zwiększenie świadomości mieszkańców na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia przez nich problemów,
- wzrost aktywności własnej obywateli i rodzin na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego,
- poprawę funkcjonowania rodzin przejawiających trudności opiekuńczo-wychowawcze,

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

- wzrost wiedzy młodych mieszkańców Gminy odnośnie zagrożeń wynikających z używania substancji psychoaktywnych,
- uwrażliwienie mieszkańców Gminy na przejawy przemocy w rodzinie,
- stałą i pełną diagnozę problemów społecznych i ocenę stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów niż jednostki pomocy społecznej oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami;
- poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów w formie dla nich przyjaznej z wykorzystaniem elektronicznego dostępu do informacji;
- zwiększenie udziału obywateli, wspólnot mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- wzrost atrakcyjności Gminy Morąg jako przyjaznego dla rodzin z dziećmi i seniorów miejsca życia.

SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Aby narzędzie jakim jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Morąg mogło być określane mianem skutecznego – musi zostać logistycznie wdrażane do realizacji. Konieczne jest wyznaczenia lidera, który będzie pracował nad komunikacją, motywacją i kształtem realizacji zapisów. W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno-gospodarczych. Podstawowe założenia:

1. liderem i koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest MOPS;
2. głównym partnerem w jej realizacji jest Gmina Morąg.

Obszary problemowe Strategii zostały przedstawione przed przystąpieniem do jej opracowania zainteresowanym podmiotom odpowiedzialnym za realizację zadań zawartych w strategii. Po uchwaleniu Strategii przez Radę Miejską, zostanie ona umieszczona na stronie internetowej Gminy.

MONITORING I EWALUACJA

Proces **monitoringu** Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą przede wszystkim wskaźniki określone w strategii odnoszące się do poszczególnych zadań. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UM, Komisariatu Policji, PUP, ze sprawozdań MOPS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez MOPS i zawarta w corocznie składanych sprawozdaniach z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Morągu. Wnioski z monitoringu będą stanowić jeden z elementów aktualizacji Strategii.

Z kolei proces **ewaluacji** oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości strategii. W szerokim pojęciu musi on odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i zadań strategii oraz rozwiązywanie problemów.

SPOSÓB EWALUACJI

Analiza przeprowadzona zostanie w szczególności pod kątem identyfikacji obszarów ryzyka i barier dla skutecznej i efektywnej realizacji procesów monitorowania i ewaluacji i określenia nowych zagrożeń. Do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu, wsparta dodatkowymi narzędziami oceny.

NARZĘDZIA EWALUACJI

Planuje się stosowanie szerokiego zakresu metod i technik badań społeczno-ekonomicznych służących pomiarowi efektów oraz wyjaśnieniu mechanizmów interwencji publicznej z wykorzystaniem:

- ilościowych metod badawczych – pozwoli to na gromadzenie i analizę informacji liczbowych, poznanie częstości występowania badanego zjawiska oraz określenie poziomu zależności, jakie występują pomiędzy różnymi danymi;
- technik: ankiety, zestawienia danych (np. koszty, ilość świadczeniobiorców, ilość usług);
- narzędzi: tabel, wykresów, diagramów.

OKRES EWALUACJI

Planuje się przeprowadzenie w 2026 roku ewaluację końcową, która będzie stanowić obiektywną ocenę założeń, procesu realizacji i rezultatów pod względem stosowności, skuteczności, trwałości, efektywności, a także użyteczności podjętych w ramach Strategii działań.

OCENA RYZYKA

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych poddany został analizie pod kątem zgodności przyjętych postanowień i sposobu ich realizacji. Kluczową okolicznością jest fakt wyznaczenia przez Strategię celów, wskazania działań dla poszczególnych obszarów wsparcia i interwencji, określenia wskaźników stopnia ich realizacji oraz szeroko zakrojony zakres konsultacji tego dokumentu dla wyeliminowania ryzyka sprzeczności z innymi strategicznymi ustaleniami i opracowaniami. Ponadto przyjęcie tego dokumentu istotnie ograniczy ryzyko planowania zadań budżetowych w sferze społecznej bez uwzględnienia rzeczywistości

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

zdiagnozowanych problemów i potrzeb. Analiza taka przeprowadzana będzie także okresowo z wykorzystaniem danych z monitoringu, a ewentualne stwierdzone ryzyko, w szczególności wynikające ze zmiany zewnętrznych okoliczności i zdarzeń mających wpływ na realizację wyznaczonych celów i zadań na podstawie monitoringu, będą mogły być identyfikowane i ograniczane poprzez ewentualną aktualizację.

V. WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Morąg jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych; wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej, partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Zgodnie z celami strategicznymi, głównym założeniem niniejszego dokumentu jest to, że jego realizacja powinna przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców Gminy Morąg, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najsukuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

VI. BIBLIOGRAFIA

1. Joanna Staręga-Piasek, *Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych*, Warszawa 2013.
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876)
3. <https://www.google.com/maps/>
4. <https://pl.wikipedia.org/>
5. <https://bdl.stat.gov.pl/>
6. <https://poradnik.ngo.pl/>
7. J. Oniszczyk, *Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy.*
8. M. Yaziji, J. Doh, *Organizacje pozarządowe a korporacje.*
9. *Roczny program współpracy Gminy Morąg z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami na rok 2021* (uchwała Nr XX/315/20 Rady Miejskiej w Morągu z dnia 27 listopada 2020 roku).
10. *Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok.*
11. *Raport o stanie Gminy za 2019 rok.*
12. Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.
13. *Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Morąg na 2021 rok* (uchwała nr XXI/329/20 Rady Miejskiej w Morągu z dnia 29 grudnia 2020 r.)
14. *Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok.*
15. *Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Morąg do roku 2023* (uchwała Rady Miejskiej w Morągu Nr XXVIII/411/17 z dnia 19 stycznia 2017 roku).
16. *Statystyczne Vademecum Samorządowca 2019 rok*

VII.SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL

1. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie Gminy Morąg na mapie Polski.....	15
Rysunek 2. Położenie Gminy Morąg na tle powiatu ostródzkiego	16
Rysunek 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie Gminy Morąg według klas wielkości (stan na koniec 2019 roku)	22
Rysunek 4. Łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy Morąg alkoholu w latach 2017-2019.....	74
Rysunek 5. Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w Gminie Morąg, powiecie ostródzkim oraz województwie warmińsko-mazurskim w 2019 roku	95
Rysunek 6. Elementy procesu planowania strategicznego	104

2. SPIS TABEL

Tabela 1. Przyrost naturalny w Gminie Morąg na przestrzeni lat 2017-2019	19
Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2017-2019 (w procentach)	19
Tabela 3. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w Gminie Morąg w latach 2017-2019	20
Tabela 4. Struktura działalności gospodarczej według sektorów na terenie Gminy Morąg w latach 2017-2019.....	20
Tabela 5. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku uczniów z terenu Gminy Morąg, powiatu ostródzkiego i województwa warmińsko-mazurskiego.....	28
Tabela 6. Zasoby mieszkaniowe w Gminie na przestrzeni lat 2017-2019.....	31
Tabela 7. Instalacje techniczno-sanitarne w Gminie Morąg na przestrzeni lat 2017-2019 (w procentach)	32

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Tabela 8. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w Gminie w porównaniu do powiatu w 2018 roku.....	38
Tabela 9. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2019	47
Tabela 10. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2017-2019	47
Tabela 11. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2017-2019 w podziale na płeć.....	48
Tabela 12. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2017-2019	49
Tabela 13. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2019 roku	52
Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2019.....	59
Tabela 15. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2019	59
Tabela 16. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2017-2019.....	60
Tabela 17. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Morągu wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019.....	69
Tabela 18. Realizacja programów rekomendowanych przez PARPA na przestrzeni lat 2017-2019.....	71
Tabela 19. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2019.....	78
Tabela 20. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019.....	83
Tabela 21. Mieszkańcy Gminy Morąg zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostródzie z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017-2019.....	86
Tabela 22. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Gminy Morąg w latach 2017-2019 z podziałem na wiek	86
Tabela 23. Liczba zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy Morąg z prawem do zasiłku oraz bezrobotnych w latach 2017-2019.....	87

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Tabela 24. Liczba bezrobotnych mieszkańców Gminy biorących udział w formach aktywizacji zawodowej w latach 2017-2019	88
Tabela 25. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2017-2019	92
Tabela 26. Liczba dzieci objętych pomocą w formie posiłku w szkole w latach 2017-2019	94
Tabela 27. Łączna liczba i rodzaje popełnionych przestępstw na terenie Gminy Morąg w latach 2017-2019.....	97
Tabela 28. Ramy finansowe strategii w latach 2021-2025	128

3. SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba mieszkańców Gminy Morąg w latach 2017-2019	17
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Gminę Morąg na przestrzeni lat 2017-2019.....	17
Wykres 3. Stan cywilny mieszkańców Gminy Morąg według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku.....	18
Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w latach 2017-2019.....	21
Wykres 5. Dochody i wydatki Gminy ogółem w latach 2017-2019 (w milionach złotych)	23
Wykres 6. Dochody i wydatki Gminy na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)	24
Wykres 7. Stopa bezrobocia w powiecie ostródzkim na przestrzeni lat 2017-2019 w porównaniu do województwa warmińsko-mazurskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)	25
Wykres 8. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w Gminie Morąg na przestrzeni lat 2017-2019.....	25
Wykres 9. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy według danych Narodowego Spisu Powszechnego	26
Wykres 10. Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku	27

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Wykres 11. Udział wydatków z budżetu Gminy na oświatę i wychowanie w latach 2017-2019.....	30
Wykres 12. Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w Gminie oraz województwie warmińsko-mazurskim w latach 2017-2019	31
Wykres 13. Kadra Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019	45
Wykres 14. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Gminie Morąg w latach 2017-2019	46
Wykres 15. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2017-2019 (w procentach)	46
Wykres 17. Powody udzielania świadczeń w 2019 roku (liczba rodzin).....	48
Wykres 18. Wskaźnik pracy socjalnej w Gminie Morąg na przestrzeni lat 2017-2019.....	49
Wykres 19. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2017-2019	53
Wykres 20. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019	53
Wykres 21. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2017-2019	54
Wykres 22. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2019.....	55
Wykres 23. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2017-2019	56
Wykres 24. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych).....	56
Wykres 25. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2019	59
Wykres 26. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2017-2019.....	60
Wykres 27. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2017-2019	68

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Wykres 28. Udział rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy i wsparcia na przestrzeni lat 2017-2019.....	68
Wykres 29. Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2017-2019.....	70
Wykres 30. Wartość sprzedanego na terenie Gminy Morąg alkoholu na 1 mieszkańca powyżej 18 roku życia w latach 2017-2019 (w złotych).....	74
Wykres 31. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Gminie Morąg na przestrzeni lat 2017-2019.....	75
Wykres 32. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2017-2019.....	79
Wykres 33. Liczba osób doznających oraz stosujących przemoc, którym udzielono porad w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym ds. Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w latach 2017-2019.....	80
Wykres 34. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2017-2019.....	81
Wykres 35. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2019.....	82
Wykres 36. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2017-2019 (liczba świadczeń).....	82
Wykres 37. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2017-2019.....	85
Wykres 38. Wykres 43. Liczba zarejestrowanych w PUP długotrwale bezrobotnych mieszkańców Gminy Morąg na przestrzeni 2017-2019.....	87
Wykres 40. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2017-2019.....	89
Wykres 41. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2019.....	91
Wykres 42. Świadczenia pieniężne i niepieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w latach 2016-2018 (liczba osób).....	93

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

Wykres 43. Świadczenia pieniężne przyznane w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2018-2019.....	94
Wykres 44. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe w latach 2017-2019.....	95
Wykres 45. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2017-2019	96

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
na terenie Gminy Morąg na lata 2021-2025

tel. +48 12 422 82 30

tel. kom. 534 303 240

e-mail: biuro@nowa-perspektywa.pl